Colonys.

ÉLŐ KÖNYVEK

★

MAGYAR KLASSZIKUSOK

AZ ELŐSZÓT ÍRTA

GRÓF KLEBELSBERG KUNO

ÉLŐ KÖNYVEK
*
MAGYAR KLASSZIKUSOK

III. KÖTET

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

Ambrus Zoltán
Baltazár Dezső
Berzeviczy Albert
Császár Elemér
Dézsi Lajos
Galamb Sándor
Hevesi Sándor
Kapi Béla
Kéky Lajos
Kozma Andor
Lányi József
Négyesy László
Pekár Gyula
Pintér Jenő
Voinovich Géza
Radó Antal
Rákosi Jenő
Ravasz László
Sajó Sándor
Szász Károly
Tordai Ányos
Vargha Gyula

A KISFALUDY-TÁRSASÁG
MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA
A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY MUNKÁI

VERSEK – DOROTTYA – KARNYÓNÉ

BALTAZÁR DEZSŐ BEVEZETÉSÉVEL

A KISFALUDY-TÁRSASÁG
MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA
A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

Nyomatott finom famentes pehelykönnyű
papiroson a Franklin-Társulat betűivel.

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY.

Irta Dr. Baltazár Dezső.

Egy cseppet sem véletlen az, hogy a magyar remekírók közül az előszó írás szerepe Csokonai Vitéz Mihálylyal kapcsolatban én nekem jutott. Az édesapám nagyon válogatós volt mindenben, a munkát kivéve. Válogatós volt a remekírók irányában is. Izig-vérig klasszikus (ezt nem tudom magyarul kifejezni, osztályozottnak lehetne mondani, válogatottnak is, mégse találna) iskolázottságú, tanultságú és műveltségű ember volt. Ha mint mérnök embernek a számtan és mértan volt is a valóságos világa, a tágra nyílt lelke hajlandósága s az akkori iskolaképzés egyetemessége betekintést és bejárást biztosított neki, jóformán minden tudomány területére. Maga is foglalkozott versfaragással. Komoly és tréfás költeményei nem szégyelnék meg magukat, ha nyomdafesték ragadna is rájuk. Deákosság és érzelmesség vonulnak egybevegyülve végig rajtuk. Még ő az igazi magyar nyelvet, művészetet és költészetet inkább élvezni, mint művelni tudta. Magyar remekírókból kicsiny könyvtára volt. Az egy kéz ujján elszámolható versírók között ott volt Csokonai Vitéz Mihály. Nem a deákosságáért, hanem a magyarosságáért. Nem emlékszem, hogy deákos vagy más idegenes verseiből idézett volna előttünk. Csokonait a kedélye rokonságánál és annálfogva is minősítetten szerette, mert mind a ketten debreceni diákok voltak. Ez pedig bensőbb rokonság az egy vérből való származásnál is. Magában Debrecenben is van «helyi

lélek» (genius loci), amit meghatározni igen sok szóval lehet; amint, hogy az életet hordó szerves vegyületek képlete mindig hosszú és bonyolult; hát még a kollégiumban milyen volt! Olyan volt az, mint valami nemes értelemben vett ragályos betegség, amit mértföldek távolságán keresztül megkapott a kis falusi gyermek, mikor már elhatározta vagy el lett határozva felőle, hogy a debreceni kollégiumba jön diáknak. Még el se indult a nagy útra, máris másként nézett, másként lépett, másként érzett.

Mikor pedig a kollégium falain belül a szent áthasonítás lelke, történelmi nagyságok multja és jelenje együttes hatása fényes felhőjével ráborult, megérezte és beélte magába örökre kiolthatatlanul azt a szellemet, amit a debreceni református kollégium, mint történelmi, különösen pedig mint művelődéstörténelmi adottság jelent. Csokonai ennek a debreceni jobban mondva kollégiumi «helyi léleknek» a hatása alá került. Műbírálói azért nem érnek a kérdés lényegének magvához közel, azért a bírálati alátámasztásuk csak amolyan hozzá hajazás, mert nem ismerik a debreceni kollégium szellemét, lelkét, életét, saját magukra gyakorolt hatás mértéke szerint.

Igen meddő és haszontalan munkát végeznék, ha ebben az elsőszóban valami műbírálatféle erőlködéssel próbálnám túl haladni az eddigi bírálatok sorát. Széjjel teregették, felboncolták, összevarták, rakták és alkalmazták már a Csokonai anyagot és formát untigeléggé a tudósok. Nekik minden elismerésem kijuttatása mellett legyen szabad egész szerényen azt róni fel, hogy a nagy költőnek minden teremtményénél szorgosan igyekeztek kimutatni az idegen apaságot. Ha ezt túlságba visszük, akkor én fogadást teszek, hogy a legeredetibb magyar költőnek: Arany Jánosnak minden műve, minden szaváról ki tudom mutatni, hogy már előtte valakinél, valamikor, valahol fordult elő.

Elismerem, hogy igen jelentős tudományos feladat

és érték kikutatni azokat az indítékokat, amelyek hatással voltak egy író termékeire; de még a hasonlóság, sőt az egyenlőség fennforgása esetén is lehet vitatni az eredetiséget az azonos szellemeknek, azonos körülményeknek találkozása esetén. Ha Csokonainál hatásról joggal beszélhetünk, akkor minden mást elenyésztetőleg a debreceni kollégium hatását kell fölényes kitüntetéssel az elsősorban állítanunk. A debreceni kollégium szelleme én hozzám is már nyíladozó gyermekkoromban a Csokonai versein keresztül ért. Petőfi és Czuczor mellett ott állt zöld kötésben Csokonai az édesatyám kis könyvtékájának felfelül is alulról is számítva a harmadik deszkáján. A két felsőn és két alsón mérnöki szakkönyvek komolykodtak. A középsőn központi jelentőséggel büszkélkedett néhány történelmi regény társaságában az előbb említett három költő. Mielőtt még valaki megmagyarázta volna, hogy Csokonai debreceni diák volt, ösztönösen megéreztem rajta. Rajta keresztül vágyott a lelkem a debreceni kollégiumba. A testvérbátyáim Késmárkon járták a felsőbb osztályokat, Hajdböszörményi osztálytársaim is mind oda szálltak. Én kiváltam közülök. A Csokonai jobb kezét megfogtam és a szomszédos hajdu városból beballagtam vele Debrecenbe a kollégiumba, amely anyám lett és én gyermeke. «Betegen rongyosan» is állt már előttem. És karjaimba vettem.

A műbírálók és széptani írók, a kik Csokonainak és műveinek elismerésével és méltatásával foglalkoznak (Ferenczy Zoltán, Imre Sándor, Beöthy Zsolt, Riedl, Kastner, Császár E., Dr. Papp Károly) mind megegyeznek abban, hogy Csokonai a debreceni kollégiumtól nyert erős hatásokat. De eltérnek egymástól a kollégium szellemének és a hatás fokának, terjedelmének a meghatározásában.

Egyik zordonnak, orthodoxnak mondja és tartja a kollégium szellemét, a másik szabadosnak, dévajnak és zabolátlannak. Az egyik csak a kiindulási pontra mér-

sékli a hatást, a másik kisérő árny vagy fény gyanánt mint állandót tünteti fel. A kollégium történetének és életének ismerete, sőt átélése igazít el ebben a kérdésben minden félretérések taposatlan ösvényére eltévelyedés nélkül. Az összetevő és szétszedő műbírálat mesterkedő mutatványai helyett több szolgálatot vélek tenni Csokonai megértéséhez a kulcsadásban a kedves olvasóknak az által, hogy a debreceni kollégium rövid történetét ide iktatom. Az anyjáról, majd megismerik a gyermeket. Az anya mindig biztos.

Az én lelki anyám is a debreceni református kollégium. Ez tanított hinni és imádni lélekben és igazságban az Istent. Ez tanított fáradhatatlanul és élő reménységgel dolgozni azokért a nagy eszményekért, a melyek az emberiség boldogságának a biztosítékai a családban, a hazában, az egész világon és Isten országában egyaránt. A debreceni kollégium tanított nekem is világosságot, békét, hitet, igazságot és szeretetet. Századokon keresztül szolgálta a hitet, erkölcsöt, rendet, haladást, egyenlőséget, felvilágosodást, tudományt. A kollégium hatásának van abban is főrésze, hogy itt 1561-től kezdve (Huszár Gál) szakadatatlanul van nyomda az általános emberi tudomány és nemzeti műveltség szolgálatában. Tehát a debreceni nyomda a legrégibb magyar nyomdát, a mai egyetemi nyomdát is tíz évvel előzi meg a születésben.

Mivel a kollégium magának Debrecen városának szellemi kisarjadzása és sugárzása, illendő tudni, hogy Debrecen már a XV-ik században a nagy magyar Alföld legnagyobb városa volt. Hiába mondja róla az utazó angol tudós, hogy «Debrecen a világ legnagyobb faluja és legkisebb városa», azért ez a város kollégiumának révén, de meg művelődési érzékénél is, áldozathozásánál fogva egyetemes művelődéstörténeti méltóságra emelkedett, olyan magasságra, a honnan akármilyen elfogult átértékelési művelet sem tudja magához lerángatni sohasem.

Debrecen polgárai mindig békésségre törekedtek. A békéhez tudománynak és hitnek kell társulni, ha elsorvadni nem akar. 1312-ben létesítik Debrecenben a híres iskolát a «szürke barátok». A város kezdettől fogva úgy segíti és tartja fenn, mint városi iskolát. A reformáció legeslegkezdetén Debrecen polgársága bevezeti a tiszta, evangeliumi hitet és iskoláját is református iskolává alakítja át. Debrecen türelmességére és békességszeretetére semmi sem jellemzőbb mint az a szeretetteljes búcsuztatás, amelyben a minden izében reformátussá lett polgárság a római hit mellett egyedül megmaradt, tehát távozni kényszerült ferencrendi barátokat részesítette.

Debrecen polgárságának mindig nagyszerű gyakorlati érzéke volt. Nem elégedett meg az akkori klasszikus és szkolasztikus tanítással, hanem hozzá vétette az iskolával a számtani és mértani tudományokat is már akkor, amikor ferencrendi tanárok vezették benne az oktatást s ebben lényegesen el is tért az ország többi franciskánus iskoláitól.

A ferences barátok távozása után reformátussá lett az iskola. Az első református tanító Dézsi András volt (1549—1552), aki mint költő és mint zenész gyanánt kitűnt. Ő utána jött Méliusz Péter, az első és leghíresebb debreceni püspök, aki az elvont, titokzatos szellemvilág legmagasabb boltívén mint égitűz király tartotta diadalútját; de azért emberi lelke harmatát szeliden, szeretettel hullatta a föld réteire, erdőire, virányaira. Hatalmas theologiai művei mellett megírta az első magyar tudományos természetrajzi könyvet: a Herbariumot. Az ő hatalmas egyénisége, vas akarata, fáradhatatlan tevékenysége óriási hatással volt az iskola fejlődésére. Ő telepítette le 1561-ben Debrecenben a Huszár Gál vándornyomdáját, amely azóta szakadatlan munkásságával szolgálja a magyar nemzeti művelődés érdekét máiglan is. Méliusz egyházi törvényei az iskolai tanítás anyagául felveszik a görög és héber nyelv tanítását.

A hittani és bölcseleti tárgyak tanításával emelkedik fölé gyorsan a debreceni kollégium az összes hasonló fokú magyarországi iskoláknak s valósággal egyetemi színvonalat ér el ; mint ahogy a külföld is állandóan az egyetemek közé tartozónak tekintette.

A tanulók, a diákok nemcsak tanítást nyertek az iskolában, hanem benntlakást, tápláltatást és nevelést is. A hatalmas épület a nagytemplom háta megett emelkedik és szigorú fegyelem kötelékében tartotta össze diákjait. A fegyelmezést a tanítók és tanítványok együttesen gyakorolták és féltve őrizték önkormányzati szabadságukat még a néha-néha beavatkozást megkísérlő városi tanács ellenében is ; habár tápláltatásukat a várostól és annak polgárságától nyerték.

Az első szerves iskolai törvény 1588-ban lett megalkotva a Wittenbergi egyetem törvényének mintájára, amelyből a «bursa»-rendszert okosan vette át. A beiratkozott növendékek névsorával 1588-tól fogva rendelkezünk. A beiratkozás (subscriptio) nem üres formaság volt, hanem fogadalomtétel az iskola törvényeinek megtartására is.

A város négy tanári tanszéket alapított és tartott fenn a kezdet időiben ; később szaporította a szükséghez mérten az állásokat. A XVII. században hatalmas lendületet vett a kollégium élete a kiválóan híres két tanár : Szilvásujfalvy Imre és Komáromi Csipkés György hatása alatt és annál fogva, hogy a nagyváradi iskola a híres Mártonffy professzor vezetése alatt beleolvadt a szervezetébe.

Az 1711-iki szatmári béke után a debreceni kollégium, mint a tudományos felvilágosodás, evangeliumi tisztaság, nemzeti függetlenség és alkotmányos szabadság büszke, fényes tornya, erős bástyája Bécs nyomása és üldözése alá került. De hihetetlen nehézségeken és akadályokon keresztül is érvényesítették a mindig derék utódok, a mindig derék elődök hagyományait és teljesítették áldo-

zatok és szenvedések árán is azokat a kötelességeket, amelyeket a hitnek tisztasága, a tudomány szabadsága és a magyar nemzeti eszme szentsége a lelkükbe írt.

A tudományok egyeteme mellett a művészet is otthonra talált a kollégiumban. A kollégiumi kántus az énekművészetben, a rézmetsző diákok a kézműiparművészetben, a tűzoltó diákok a műtornászatban előkelő helyet biztosítottak ezekről az oldalakról is a kollégium hírnevének. A tudomány és művészet magas foka első renden személyesül a XVIII-ik századi tudósban, Maróthy Györgyben, kinek neve ma is a számtani igazságok közmondásos jelzőjévé lett. Az üldözések után ő lett a debreceni kollegium új alapítója, újjáteremtője. Csokonainál két évvel még kevesebbet élt. 30 éves korában halt meg. De hét évi tanársága alatt hét évtized eredményeit is megtetézte. Ő volt a kollégiumi «kántus» megalapítója is. A kollégium kemény tudományos tartalmát, fegyelmének következetes szigorúságát a művészet színével, illatával elegyítette. A XVIII. század második felének, amelyre Csokonai élete is esik, még megközelítőleg sem volt más iskolában olyan tudósóriása, mint Hatvany István, akit csudálatos természettani tudománya miatt Fausthoz hasonlóan az «ördög cimborájának» tartott a nép hite. Erre az időre esik az európai hírű történész : Sinay Miklós tanársága is. A természet nagy búvárai : Földi Ferenc, Diószegi s a híres orvos, Szentgyörgyi s a még híresebb : Veszprémi is ekkor csapatták fel lelkükből a magyar művelődés égboltjára a lángész kivételes ragyogásait.

Ilyen kollégiumnak, ennek a kollégiumnak volt a növendéke Csokonai Vitéz Mihály. Mivel az életére elhatározó tudományos ismeret-tartalmat, a hatásokat és indításokat a kollégiumban és a kollégiumtól vette, nagyon is fontos, hogy a magyar olvasóközönség ismerje a kollégium történetét és szellemét.

Erről a szellemről az egyik Csokonai-bíráló azt

mondja, hogy zordon volt, a másik meg azt, hogy dévaj és duhaj volt. Hát egyik sem volt a legtávolabbról sem. Az evangeliumi hitben orthodox volt és a fegyelemtartásban szigorú erkölcsű; de ez talán még sem zordonság. A kedves nótás diákok, a «Csitvári Krónika» derűs írói bizony megcsudálnák az ilyen bírálatot. A kollégium szelleme a tudományos szabadságnak, a lelkiismereti szabadságnak, nemzeti szabadságnak hódolt és önkormányzati szabadságának ajtajában kétélű pallossal állott őrt; de ez még sem szabadosság és duhajság.

A kollégium elzárta magát a társadalom és politika hullámveréseitől. Tiszta jellemű, nagytudományú tanárok a tudás óriási készültségével s a lelkiismeretes odaadás legfelső fokával az eszmények istentiszteletében nevelték a diákokat. Óvták őket a goromba és rontó élet hatásaitól. Egyenként is, testületileg is ritkán vegyültek bele a város társadalmának forgatagaiba. Nem régiben egyik igen jelentős politikusunkkal volt vitám az ifjúság nevelése felől. Olyan politikussal, aki helyeselte, sőt gyakorolta az ifjúságnak a politikába belevonását. Vita közben hévvel tette fel a kérdést: «hát a debreceni kollégium, hogy bánt a diákjaival?» A feleletem ez volt: «A kollégium akkor eresztette ki falai közül az utcára a diákjait, amikor tűzeset volt és tüzet kellett oltani (kollégiumi tűzoltó-egylet); ti pedig tüzet gyujtogatni viszitek ki az utcára az ifjúságot s ebben a tűzben elégetitek lelkük eszményeinek szárnyait».

A debreceni kollégium komoly, egyenletes szelleme egyensúlyozott kedélyeket nevelt. Ennek a fényes nyomai látszanak a Csokonai versein. Sem örömeiben, sem bánatában nem ragadtatja vulkános kitörésekre magát. Mikor világfájdalma tengerén zátonyra jutva, leszámol a reménységgel, nincs számára semmi kíméletlen szava sem. Indulatainak fékét a kollégium bibliás szelleme, a reá árasztott tenger tudománya szerkesztette meg. A reá gyakorolt hatásokat felesleges tehát idegen berkekben

keresni. Ezekben is szedett fel kétségtelenül hatásokat; de ezek csak színezései és árnyalásai voltak a kollégiumban nyert alaphatásoknak.

Bibliát, bölcsészetet, történelmet, természettudományokat, természettant a kollégiumban tanult bőségesen. A «szellőt» nem kellett neki idegenből hozni, hogy küldözgesse a szárnyain szerelmes-bánatos üzeneteit, mert hiszen az Énekek-Énekében készen kapta a bibliából. Készen kapta a virágos ligetek gyönyörűségeit is, a természet bájait, titkos törvényeit a kollégium természettudós tanárainak előadásaiból, könyveiből. Nem kellett érettük sem olasz, sem német szomszédhoz menni.

Csokonai Istentől ihletett valóságos lángész volt. Teremtett lelki äol-hárfa; amelyet nem kellett külső hatások közvetlen ütéseivel hangra-dalra serkenteni. Játszott rajta a dicső lélek, biztosabban ujjaival, tüzeivel. A dalok bele zengtek a jövendőbe és az örökkévalóság igényével kopogtatják és nyitják meg a megdicsőülés ajtaját.

Csokonai Vitéz Mihály Debrecenben 1773 november 17-ikén született. 1805 január 28-ikán halt meg ugyancsak Debrecenben. Tehát 32 évet élt. Életírói azzal tartják, hogy gyenge testalkatú és gyenge egészségű ember volt. Ezelőtt a megállapítás előtt kénytelenek vagyunk kételkedve megállani. Aki az akkori egészségügyileg hihetetlenül kezdetleges viszonyok között felnőve, éjet és napot eggyé tevő munkával, tanulással már 20 éves korára az összes tudományok egész garmadáját halmozta fel a lelkében, aki nagykorúsága idejéig két kihalt és három élőnyelv tömérdek szókincsét szedte a nyelvére, aki a rendezetlen élet pusztító viszonya között űzött vándorként hányódott, vetődött, ételben, italban, dohányzásban, tanulásban és szellemi termelésban a mennyiségek és minőségek mérhetetlen nagy fokával rendetlenkedett és az irigy földi sorstól harminckét esztendőt még is ki tudott verekedni, annak az embernek nem volt

gyengén és rosszul megteremtve a testi szerkezete és ruházata. Amelyik test a lángész angyal-dämoni égetését eddig birja, az a test méltó volt ahhoz a lélekhez, amelyet Isten rendeléséből kiváltságképpen hordozott.

Mi, Debrecen diákjai különös kegyeletünk koszorújával övezzük Csokonai Vitéz Mihálynak a fejét. Ha nem kálvinisták volnánk, védőszentünknek tartanánk. Az emberi gyarlóság vonásai annyira elmosódnak szellemnagysága gigantikus íveiben, hogy a kegyelet szeme nem vesz észre belőlük semmit. Csokonai költő volt, tudós volt, ember volt, kálvinista volt, magyar volt ezeknek a tulajdonságoknak eszményi tartalma szerint.

Én áhitattal néztem reá mint debreceni diák és most mint püspök is. Most mint püspök ezzel az előszóval áldozom szép emlékezetének; mint diák 1893-ban a következő ódával áldoztam neki:

CSOKONAI EMLÉKÉRE.

(Megjelent a «Debreceni Ellenőr»-ben a kollégium szokásos évi Csokonai-ünnepélye alkalmával.)

Kinnt a halottak gyászos otthonán
Bus hervadást sóhajt az őszi szél;
Csend, sírhalom, borus, vak éjszaka,
Rémes lidérc enyészetről beszél.

Éjfélt remeg a vén komor harang,
Az őszi szél mély hallgatásba hal,
A csend teríti néma fátyolát
Minden bokrot mogorva köd takart.

De ím, miként a szenvedély tüze
Fölvillan a sötét tekinteten;
A ködbe zárt sűrű berek felől
Kis lámpafény szökik ki hirtelen.

Ki az? Mi rém? ki itt is vakmerő
Az éj borzalmait kísérteni,
Őrült, gyilkos avagy rabolni vágy,
Vagy lelke mardosása kergeti?

Te vagy, te Lilla csalfa-tünde lány,
Ki hűtlenséggel ölted meg Vitézt,
Kit síma száddal úgy kecsegtetéd
És megcsalád. Most kínos bú emészt.

Sötét lepelbe zárva Lilla jő!
Vajh! Mit keres? Szép arca dúlt, kúszált.
Megáll, hol sírt rejt a fa sátora.
Itt nyugoszik Vitéz. Reá talált.

Nyílik a hant s a lány a sírba lép,
Zokogva tépi felbomlott haját.
Reá borul a kihült tetemre,
Nyögdelve, fuldokolva felkiált:

«Az önvád tőre sebzi szívemet»,
Hogy éltedben hozzád hűtlen valék,
«De irgalom! Jövel Vitéz szeress»
«Bocsáss te meg, mert sujtol a nagy ég.»

Jajszóra bennt halotti hallgatás,
Kinnt zordonan felel sötét vak éj;
Nem kél Vitéz, mozdulatlan marad,
Kihült szívét borítja szemfedél.

Eszméletet veszt Lilla, földre hull;
De nyílik a hant, új lelket fogad;
Kéklő ruhában im Klió belép:
«Jer Lilla» szólt — mosolygva hivogat.

«Jer, hagyjuk a halottak otthonát» ;
«Föl Parnasszra, ahol trónol Vitéz»,
«Hol pálmaág koríti homlokát»,
«Hol minden búja vigadásba vész».

«Mondd, hogy szíved, mely érte nem hevült»
«Most mér dobog, dobog szerelmesen»
«S a dobbanás ezer visszhangra kél»
«Szentelt nevét nem bántja senki sem».

Szellőszárnyon repülnek fölfelé,
Repesve fűzik át Vitéz nyakát.
Kacagva rá fölzeng Vitéz szava :
«Lilla, Klió együtt ölellek át».

«Tihany leánya, holdas éjszaka»
«Ti bánatimban társak, hitvesek»,
«Ne sírjatok . . . Hisz a min sírhatok»
«Im meglelém. Most már boldog leszek».

«Remény, ki ellen lantom egykoron»
«Panaszt nyögött, nem vagy hát csalfa, nem»
«Szebb kor fakadt ama hűtlen nyomán»,
«Mely emlékébe véste fel nevem».

«Együgyű» síron vaskolosszus áll,
Hol nyugoszik Vitéz szent lett a hely.
Büszkék vagyunk reá, hogy ő mienk,
Az «alma mater» néki ünnepel.

LILLA

ÉRZÉKENY DALOK HÁROM KÖNYVBEN

1793—1802

Ma main ivressemment s'égare sur ma lyre;
J'obéis à mon coeur, j'obéis au délire,
Sans études et sans soin.
Au tribunal des arts je craindrais la censure,
Je chante ici pour moi; je chante la nature,
Et je l'ai pour témoin.

De La Harpe.

ELSŐ KÖNYV.

GRÓF ERDŐDYNÉ Ő NAGYSÁGÁHOZ.

Tudom, midőn siránkoztál
Halálán Czinderynek,
S könnyek gyöngyével áldoztál
Elhervadt teteminek.

Tudom, midőn mély kínodban
Olvasztád a vas eget,
Veszteg űlvén kastélyodban
A tanú falak megett.

A sír, mely a bú szózatját
Meg nem szokta hallani,
Siralmod bő áldozatját
Kezdte már sokallani.

Vakmerő tettét megbánta
A halál, szánt tégedet;
S bár szíved gyakran kívánta,
Megkímélte éltedet.

Maga a természet, melyet
Oly szépen tudsz festeni,
Körűlted a pompa helyett
Gyászban kezdett sínleni.

A nap bánta, hogy súgárral
Nem köszönthet tégedet;
A hold búsúlt, hogy könnyárral
Látja ázni szemedet.

A fülemülék zengették
 Lassú keserveidet,
A vadgalambok felvették
 Darabolt nyögésidet.

Ők megtanulták tetőled,
 És őtőlök az Echo,
S Atád berkében felőled
 Nem zengett egyéb csak «oh!»

Kertedben elhervadoztak
 A rózsák, mint képeden:
Ők terajtad szánakoztak,
 Te pedig kedveseden.

Hebe égi balzsamommal
 Ápolá szépségedet;
A Gratiák fájdalommal
 Törölgették könnyedet:

Amor a fejét búvában
 Balra hajtá, s piszege;
Füstölgött Hymen markában
 Lefordúlt szövétneke.

Ágyadtól tömött seregben
 A sírig zsibongtanak
A fájdalmak gyász leplekben
 S mind feléd mutattanak.

Etelkád visszasóhajtá
 Sűrű sóhajtásidat,
S fejét öledbe lehajtá
 Kettőzvén bánatidat.

Én akkor Lillát sirattam,
 Azt a szépet, azt a jót,
Akinél szívemet hagytam,
 Mint örökös foglalót.

Őtőle, és mindenektől
  Elhagyatva jajgaték.
Lelkem a mély keservektől
  Izekre szaggattaték.

A barlangok setét gyomra,
  Hol senki sem láthatott,
Hol magános panaszomra
  Csak a kőszál hallgatott,

A pusztúlt várak omlása,
  A vad erdők éjjele,
A mély völgyek horpadása,
  Jajjaimmal megtele.

Nem hallá semmi érzékeny
  Tőlem a Lilla nevét,
Csak a folyás, a félékeny
  Nyárfa és a jámbor rét.

Már Echo is jól esmére:
  S minthogy ő is szeretett,
Keservemnek zengésére
  Keservesebb választ tett;

Sőt talán sympathiából
  Könnyezte is sorsomat,
Mert harmat önté boltjából
  Égre nyújtott karomat.

Lillát kerestem örökké:
  De minthogy ő elveszett,
Az emberek törzsökökké,
  A világ pusztává lett.

Kergettem a reménységet;
  És ha olykor megjelent,
Nálam hagyta a kétséget,
  S a boldogabbakhoz ment.

Elmém régi virgoncsága
  Ködbe borongván elmúlt :
Érző szívem nyájassága
  Lomhává lett, elvadúlt.

Már kezdett bennem gyengűlni
  És számon lebegett már
Az élet, mint a repűlni
  Készülő ijedt madár.

Könnyemben, sóhajtásomban,
  Jajszómban részt vettenek
A Vértesben, és Bakonyban,
  Már minden kietlenek.

Vázsony szent omladékában
  A napra heveredém,
S még reményem divatjában
  A violákat szedém ;

De jaj mikor visszatértem,
  Már az apró viola,
És minden remény, énértem
  Hervadásra hajola :

Mint a kő meredten állék
  Egy ledűlt boltozaton,
És mikor sorsom elválék,
  Rám jajdúlt a Balaton.

Így örök számkivetésre
  Kárhoztatván magamat.
Egy titkos kényszerítésre
  Délnek vettem útamat,

És hogy a zajgó világban
  Ne kelljen tolongani,
A rengeteg Somogyságban
  Elbúttam haldoklani.

Itt hozzám semmi sem fére,
  Még az édes Musa sem;
Csak eltünt kedvem esmére,
  És a kínzó szerelem.

De a temérdek rejtekbe
  Tenger bánatom nem fért,
És a földtől az egekbe
  S innen a Dunába ért.

Itt, hol eldúlni próbáltam
  Lillám emlékezetét,
Minden zugban feltaláltam
  Mennyei tekintetét.

S azt olvastam minden fánál,
  Azzal csörgött minden hab:
«Nincs szebb teremtés Lillánál,
  S nálam boldogtalanabb!» —

Ah! egy vén tölgynek aljában
  Láttam a sápadt időt,
Sereg szú pezsgett markában,
  Ah, mely sírva kértem őt,

Hogy törülje ki belőlem
  Lillát, és a bánatot! —
De ő elfutott előlem,
  Könnyezett és hallgatott.

Sőt azolta jobban vérzi
  A rögzött kín szivemet,
S amint hergő lelkem érzi,
  Sietteti végemet.

A Horvátország partjától
  Majd Erdélyig kergete;
Még is benszorúlt nyilától
  Szivem nem menekhete.

Már a Tisza is sajnálja
  Beléhullott könnyemet,
S az alföld gazdag lapálya
  Siratni kezd engemet.

E kenyér sík oceánja,
  Hol semmi echo nem szól,
Poétája sorsát szánja
  És susog kínjairól.

———

Már ugyan láthattam volna
  Lillát több izromba is:
De mérget hogyan kóstolna
  Önkényt a haldokló is?

Sőt oly vad gyönyörűséget
  Ohajthat-é valaki,
Hogy egy imádott szépséget
  Halva szemléljen, vagy mi?

Ugy van! ez a kedves lélek
  Nékem még élvén megholt:
S ez az, hogy én halva élek,
  Míg el nem zár a gyászbolt. —

Musák, lankadó fejemre
  Setét cyprust kössetek.
Hymen, és Amor! nevemre
  Egész Lethét öntsetek.

És te, a szelid álomnak
  Áldott testvére, jövel!
S megroggyant alkotmányomnak
  Kötéseit oldozd fel,

Hogy ama hűs nyoszolyában
  Melyet sírnak mondanak,
A lármátlan éjszakában
  Tagjaim nyughassanak,

S ez az érző szív megállván,
Lelkem egy nagy, egy hideg,
Egy vég sóhajtássá válván
Lilla mellén szűnjön meg.

Te pedig, gyönyörű elme,
Gyönyörű test lakosa,
Kit a hív érzés gyötrelme
Oly sokáig mardosa,

Kegyes grófné! kihallgattad
Fülemülém jajait ;
S értek megaranyoztattad
Cyprusfámnak ágait,

Ha már amit Czinderydnek
Sirattál gyászhantjain,
Nemes szívű Erdődydnek
Találtad fel karjain :

Idd mennyei édességgel
A herók szeretetét ;
S elfogadván kegyességgel
Eratóm tiszteletét,

Bocsáss meg, ha bús siralmát
Lábaidnál önti le,
S tán örömid szent nyugalmát
Megháborítja vele.

AZ ÉN POESISOM TERMÉSZETE.

Sírhalmok, oh köd-lepte kertek,
Te szívborzasztó éjtszaka!
Te alvilág vakablaka!
Ti holtak, akik itt hevertek!
Ti mulandóság birtokának
Setétes völgyei,

Ahol pecsétes phantomának
Bóbiskolt Hervey!

Gyászhely! melytől lelkünk irtódzik,
Hol minden érzésünk elhal,
Fülünk csak csendességet hall,
Szemünk a semmitől kapródzik,
Csak cupressz árnyékát láthatja
A holdnak fényinél,
Midőn azt bágyadtan ingatja
Egy sír-fuvallta szél.

Szörnyű környék! hová a lélek
Ha ólomszárnyakon repűl,
Réműlve jár, alél, elhűl,
S félholtan hátrál vissza vélek.
Szörnyű környék! kérkedj Youngoddal,
Ki hantodon ragyog;
Isten veled, s mord anglusoddal!
Én anglus nem vagyok.

Mások siralmas énekekkel
Bőgettessék az oboát,
És holmi gyász threnódiát
Ríkassanak jajos versekkel;
Én ily kedvetlen embereknek
Nem lészek egyike,
Legyen jutalma bár ezeknek
A kedves Estike.

Nékem inkább oly bokréta
Árnyékozza képemet,
Melyet nyér a víg poeta
Múlatván a szépnemet:
Ezt a vídámabb Musáknak,
S a mosolygó Gratiáknak
Fűzzék öszve rózsaszínű újjai,
Élesztgessék borba ferdett csókjai.

Nem kell cupressz, mellyel Racint
  Tisztelé Melpomene ;
Egy kis rózsa, egy kis jácint
  Nékem jobban illene.
Mert ez Lillám szép szemével
Az pedig tekintetével
Egyezvén, mindenkor lészen tűköröm ;
S így mindég új dalra késztet új öröm.

Így veszem fel vig lélekkel,
  Gyengén rezgő lantomat ;
S majd Lillám új énekekkel
  Lelkesíti húromat
Míg leng a friss esti szellő,
S szárnyán e nardust lehellő,
Rózsában megszállnak a kis istenek
És menybéli concertecskét zengenek.

Lelkünkből e víg hangokkal
  Minden únalom kivész,
Mert megédesítjük csókkal
  Ott, hol tartós pausa lész.
Bágyadt nótánk vég szózatja
A szép tájt elszunyadtatja ;
S addig andalgunk az esti hajnalon,
Mig egymás ölébe hullunk a dalon.

ELSŐ SZERELEMÉRZÉS.

Ifjúságom reggelében
  Szivem bút nem szenvedett,
Míg a tündérek kertében
  Lepke módra repkedett.

Ha belső részem hevítni
  Kezdte a szikrázó Rák :
Meg tudták mindjárt újítni
  A híves Etesiák.

Ha szomjúztak a melegtől
  Eltikkadt tetemeim:
A völgyetmetsző csergetegtől
  Felocsúdtak ereim. —

De most Lilla, új tüzemnek
  Semmi enyhítője nincs,
Ah más szomja van szívemnek,
  Más láng éget, kedves kincs!

Most a barlang éjjelében
  Déli napot képzelek,
A bikkek tömött ködében
  Az árnyéktól tüzelek.

A hűvös Etesiáknak
  Ám megnyitom kebelem;
Még is e gyújtó fáklyáknak
  Orvosságát nem lelem.

Mit? a fagyos Boreásnak
  Szárnya alá sietek;
De e belső gyúladásnak
  Tüzén nem enyhithetek.

Sőt gyakran a hóba fekszem
  Ott kinn a havasokon:
S ah! fagyok, mégis melegszem,
  Nincs nekem tél azokon.

Másszor minden lankadásból
  Testem új életre jött,
Mihelyt ittam a forrásból,
  Mely zúg a bokrok között:

De most, noha csípésével
  Majd kiszedi fogamat,
Még is északos vizével
  Ez sem oltja szomjamat;

Mert megemészti tüzemnek
  Heve minden cseppjeit,
Mihelyt lángoló szivemnek
  Éri edzőhelyeit. —

Eddig éltem tavaszára
  Mennykőt az ég nem vetett,
S májusi hajnal módjára
  Csak rózsákkal nevetett ;

Bennem a kedvet s unalmat
  Ébreszté szelid remény :
Ezt a kínt, ezt a fájdalmat
  Nem régóta érzem én.

Nem régolta kell szenvednem
  Ah Lilla, kellő alak!
Ah! csak azóta van bennem,
  Hogy egyszer megláttalak.

Tudom, Lilla, e kín tőled
  Került : de nem esmerem.
Ah, árthatsz-é? — Azt felőled,
  Lilla, hinni nem merem.

Hisz élettel kecsegtette
  Pillantásod szívemet —
Ugy van! csak azért sértett e',
  Hogy gyógyitson engemet.

ÉDES KESERŰSÉG.

Oh Cypria terhes igája!
Hogy kell magam adnom alája!
  Nyakamat vaslánca keríti,
  Szívem siralomba meríti.

Nem nyughatom, és csak epesztem
Magamat sírásnak eresztem,
  Éjjel szememet le sem zárván
  Siratom bal sorsomat árván.

Mint a szomorú egek éjjel
Sírnak mezeinkre le széljel,
  Hogy enyészvén a nap, az égnek
  Tetején súgári nem égnek.

Sírok, zokogok, keseregvén,
Könnyem kebelembe peregvén,
  Mint gerlice párja tavasszal
  Nyögök ah, sok ezernyi panasszal.

Egek! óh egyedűl tireátok
Kérést panaszolva bocsátok;
  Jaj! enyhítsétek emésztő
  Tűzemet, mert már megemészt ő.

Szánjátok, egek, nyavalyámat,
Könnyebbítsétek igámat,
  Enyhítsetek állapotomban,
  Én tömjént gyújtok azomban.

Te pedig, kegyes angyali lélek!
Ki miatt bús életet élek,
  Nézz e szívbéli sebemre,
  Tölts balzsamot árva fejemre.

Nézz erre galambi szemekkel:
Jobban gyógyítol ezekkel,
  Jobban egy gerlicecsókkal
  Mint minden sebrevalókkal. —

Ah! mézzel elegy keserűség!
És kínnal teljes gyönyörűség!
  Oh Cypria édes igája,
  Hogy kell nyakam adnom alája!

AZ ÉJNEK ISTENIHEZ.

Te csendes éjnek királynéja,
Endymion szép barátnéja,
    Te ott a fél felhő megett!
Ints hallgatást narciszpálcáddal.
S halkán nyomd pamuthintócskáddal
    A harmattól nyirkos eget.

Te is földünknek férje s bátyja,
Míg a magánosság barátja,
    Coelus! terád bámészkodik,
Tekints le milliom szemeddel
S halld meg könyörűlő szíveddel
    A hűség mint búslakodik.

Ti fájdalmim sokszor hallátok,
Ti aggó éjjelim tudjátok,
    Tudjátok, mért nem alszom én.
Ti láttátok mely bús lélekkel,
Mely bágyadtan, s könnyes szemekkel
    Kesergettem Lilla nevén.

Ah! a Lilla mennyei szíve,
Orcája, a kellemek míve,
    Megvarázsolta szívemet.
És bár Amor kohában élek,
De tűzemről beszélni félek,
    Hogy meg ne vessen engemet.

Pedig tán nemes indúlatja
A nemes lángot bészívhatja,
    Vagy — oh vagy tán már érez is.
De hátha édes aggodalma
Más boldogabbnak a jutalma?
    Oh félek is — reménylek is. —

Ti álomhintő istenségek!
Kiknél az éji jelenségek
Ezer formában lengenek,
Míg öszvehajtott szempillái,
Mint a tulipánt fátyolkái,
Testvéresen szendergenek:

Küldjetek egy képet elébe,
Ki, mint én, szíve kétségébe
Halvány, bágyadt és hű legyen,
És egybegyűlt sóhajtásomnak
Ködjébe burkolva, kínomnak
Mélységéről vallást tegyen.

Vallja meg könnyező szemekkel,
Rebegő nyelvvel, nyílt kezekkel,
Hogy ő szép, és én szeretem.
Akkor tán édes nyugalmában
Részt vévén a más fájdalmában
Ezt nyögi: Én is szeretem.

Oh — de tán most is álmot látok —
Oh akkor — akkor példázzátok
Előmbe szép bálványomat;
Ah mert, bár eddig sok kín sértett,
E kép — e mennyei kisértet —
Visszaigézi nyugtomat.

AZ ESZTENDŐ NÉGY SZAKASZA.

Tavasz virít s száz rózsa nő
Orcádnak édenében,
S szemed kerületében
Május mosolygó napja jő.

Nyár van nekem, s halálra fő
Szívem tüzes hevében,

Mert Amor ég egében,
S caniculát tett benne ő.

Ősz ül setét orcámba, és
Sok búja fellegével
Özönnyi könyzáporral és.*

Tél szállt fagyos jegével
Szívedbe, s abba semmi rés
Nem ég Amor tüzével.

A RÓZSABIMBÓHOZ.

Nyílj ki, nyájasan mosolygó
Rózsabimbó! nyílj ki már,
Nyílj ki': a bokorba bolygó
Gyenge szellő csókja vár.

Nyílj ki, gyenge kerti zsenge:
Hebe nectárt hint terád.
Szűz nyakadba Flora gyenge
Bársonyos palástot ád.

Oh miként fog díszesedni
Véled e parányi kert!
Oh, hogy óhajtják leszedni
Rólad ezt a drága szert! —

Hadd szakasszalak le, édes
Rózsaszál: szép vagy te már.
Hej, ha meglát, hány negédes
Hány kacér leányka vár!

Nem, nem! egy leány se nyissa
Büszke fűzőjét terád,

* És: es, esik.

Ültetőd kedves Julissa
  Néked újabb kertet ád.

Ott kevélykedj bíboroddal,
  Ékesebb bíborja közt!
Ott kevélykedj illatoddal
  Kedvesebb illatja közt!

AZ ÉJ ÉS A CSILLAGOK.

Éltemnek fényes horizonja
  Dűlt borzadó setétességre,
A búk mord éje gyászba vonja,
  Több víg napom nem száll az égre. —
    Két szép szemecskék engemet
      Megvígasztalhatnak magok:
    Űzzétek el hát éjemet
      Ti, két halandó csillagok!

A POETÁKBAN LAKÓ ISTENSÉG.

Verselők! felőletek
Hirdetik, hogy bennetek
  Lakna istenség,
Akinek lehellete
Bennetek lángot vete,
  S lelketekbe ég.

Verselők! én rólatok
Ily erőt nem mondhatok,
  Bennetek van az.
Ámde kezd egy isteni
Lelket lelkem érzeni,
  Már az szent igaz.

Verselők! ez gyújtja meg
Lángomat, s csak úgy leszek
Én is verselő.
Kérditek talán nevét,
Aki lelkemnek hevét
Szerzi? — Lilla ő. —

AZ ELEVEN RÓZSÁHOZ.

Nincs tavasszal, nincs se nyáron,
Mint te, olyan rózsaszál:
Még nagyobb díszt nyerne Sáron,
Csak te ott virítanál.

Rózsaszínnel játszadoznak
Két virító arcaid,
Rózsamézzel harmatoznak
Csókra termett ajkaid.

Látta kellemid Cythere
Látta és irígykedett,
Hogy piroslό lába vére
Képeden büszkélkedett.

Hófehér tekintetednek
Hajnalán nyílásba jött
Rózsaszálacskák ferednek
Tiszta téjhabok között.

Szűz melyed fejér ölére
Ők is úgy mosolyganak,
Mint mikor rózsák tövére
Gyöngyvirágot raktanak. —

Rózsa vagy te, rózsa lészel,
Rózsa még a selymed is:
Jaj de bezzeg kínra tészel,
Hogyha van tövisked is!

Rózsa! Engedd hadd heverjek
  Éltető bokrodba már,
S édes árnyékodba nyerjek
  Fészket én rideg madár!

A BÁTORTALAN SZERELMES.

Remény s kétség között epesztem
  Édes kínok közt magamat.
Most feltalálom, majd elvesztem
  Lillát s belső nyugalmamat.

Ha látom őtet, felhevűlnek
  Rabbá esett érzéseim:
Ha eltávozik, hanyatt dűlnek
  Tornyodzó reménységeim.

Imádandó kegyes képének
  Mindennap temjénezhetek:
De egy nyájas kis istennének
  Tekintetére reszketek.

Erről bátorít, arról ijeszt
  A tisztelet s a szerelem;
A szív emel, az ész lesijeszt.
  Oh csiklándozó gyötrelem! —

Lelke kegyes; de negédjétől
  Ójatok irgalmas egek!
Szava nyájas; de egy nem-jétől
  Mint a haláltól rettegek.

Szeme, mint élet csillagzatja
  Boldog napra hív engemet;
Mégis, mint a villám, meghatja,
  És öszverázza szívemet.

Édes mézharmattal kecsegtet
  A nyíló rózsa ajakán :
De, hátha még halált csepegtet
  Szívemre, hogyha meg nem szán? —

Oh értem teremtett szép lélek,
  Hogy szívem ki nem önthetem!
Tőled reménylek, tőled félek :
  Terád van bízva életem.

Piros orcádnak rózsájára
  Ámor új új pecsétet nyom,
Hószín kebled liliomára
  Lehelte az én fátumom' :

De, kit bélyegzett ki színedre?
  Mék* az a boldog valaki?
S felőlem mit fuvallt melyedre? —
  Halált vagy életet! — mondd ki!

De kímélj, s adj erőt szívemnek,
  Ah! gyengén szólj sorsom felől :
Mert, akármit végzesz fejemnek,
  A kín, vagy az öröm megöl.

A DUNA NYMPHÁJA.

Amott egy nyárfa hívesében
    A fűzfa közt
Találni a sziget mentében
    Egy tiszta közt.

Itt a vad faunok irtoványi
    Megtetszenek :
Az ősz Dunának szép leányi
    Itt fördenek.

* Mék : melyik.

Gyakorta a habok tapsolnak
    Játékokon.
S körűltök a pintyek dalolnak
    A bokrokon. —

Itt förde Lilla is magába,
    S az istenek
Az égről e barlangocskába
    Lenéztenek.

A szép halandó a vizekből
    A gyepre szállt ;
Bámúlja Zeus a fellegekből,
    És felkiált :

«Haj, istenek! mely szép halandó
    «Jön ott elő,
«Mint amidőn a támadandó
    «Nap mosdva jő.

«Hószin vállán miként lebegnek
    «Szeg fürtjei,
«Görögvén róluk a vizeknek
    «Sík gyöngyei.

«Csak egy hibát remek tagjába
    «Lelhetni-é?
«Nem szebb-é síma karja, lába,
    «Mint Venusé?

«Kár, hogy nem nézhetünk szemére —
    «De erre jő —
«Mely szép! Most, most — egek! Cythere!
    «Szebb nálad ő.»

És nála minden szebbnek mondja
    Az én tüzem :
Csak Vulcan, a Venus bolondja,
    És Momus nem.

TARTÓZKODÓ KÉRELEM.

A hatalmas szerelemnek
  Megemésztő tüze bánt.
Te lehelsz írja sebemnek
  Gyönyörű kis tulipánt!

Szemeid szép ragyogása
  Eleven hajnali tűz,
Ajkaid szép ragyogása
  Sok ezer gondot elűz.

Teljesítsd angyali szókkal,
  Szeretőd, amire kért :
Ezer ambrosia csókkal
  Fizetek válaszodért.

AZ ALVÓ LILLA FELETT.

Nyúgodj csendességgel
  Itten, szép nympha!
Ládd, mely büszkeséggel
  Fed e boldog fa ;

Vágyva árnyékozza
  Téjszín kebledet,
Mely duplán boltozza
  Márvány szívedet.

Két szemed héjában
  Éltem s holtom áll,
Csendes árnyékában
  Álom, s Ámor hál ;

Mind kettő szemedre
  Rózsaláncot fűz ;
Nyugodj csak kedvedre,
  Nyugodj drága szűz!

Szép virágszálocska,
  Mind terűlj alá!
Híves árnyékocska,
  Szállj lebegve rá!

Édesítsd nyugalmát,
  Tiszta csergeteg!
Jőjetek: jutalmát
  Venus adja meg.

Kis Zephyr! melyére
  Csendesen borúlj,
Félfedett csecsére
  Gyenge szárnnyal fúj;

Sőt, ha tudsz, lelkébe
  Búj egészen bé,
S tudd meg, hogy fektébe
  Rólam álmod-é?

Nem! — Magam vizsgálom,
  Mit gondol most ott.
Vonj szemére, álom!
  Dupla kárpitot,

Játszodtasd altába'
  Kedves képekkel,
Vidd Idaliába,
  Hogy ne keljen fel. —

Mennyi ösvényemben
  A tövisk s haraszt!
Majd ropog mentemben:
  Amor! szedd fel azt...

Ah, mely édes ízzel
  Alszik kincsem itt! —
Pinty, pacsirta, csízzel...
  Majd felserken... Csitt!

A TANUNAK HÍVOTT LIGET.

Itt a liget. — Zöld rejtekébe,
 Lillám, a végre hívtalak,
Hogy e cserfák setét enyhébe
 Velek szemközt állitsalak.

Ezek tanúk, ezek hallották
 Szerelmem gyászos énekét,
Gyakorta vissza is hangzották
 Búson a Lilla szép nevét.

Halld csak, Lillám! mi bágyadt szellő
 Sóhajtozz fenn az ágakon,
Nézz, mint ingatja a zöldellő
 Levélt a gyenge lombokon :

Mind — mind az én sóhajtozásim,
 Kik ott a fákon lengenek,
Kiket gyakor panaszkodásim
 Melyemből feltekertenek. —

Nézd — nézd, a rétnek bő harmatja
 Még mostanság sem szikkadt fel,
Bár reggel olta szárogatja
 A nyári nap hévségivel ;

Ezen magános rejtekemnek
 Mindennapos harmatjai
Az én kiszáradt két szememnek
 Saját könnyhullatásai.

Ezekkel e virágtölcsérek
 Megtelve vagynak úntalan
Hogy e virágok ily kövérek,
 Ah, nékem az be sokba van.

DÉLI AGGODALOM.

Felhágott már a nap a dél hév pontjára
Egyenesen omlik lefelé sugára,
Küszködik a bágyadt levegőég, s hevűl ;
Felfortyant az egész természet merevűl.
A lankadt arató ledűl izzadt fővel,
Hogy majd dolgát kezdje megújult erővel.
Az útazó, ki már csak alig lehellett,
Oltja szomját a hűs forrás vize mellett,
A barmok terepély bikfák alá mennek,
A híves árnyékban kérődzve pihennek.
A madárkák csüngnek a setét lombokról ;
Leszáradt a nóta eltikkadt torkokról.
Csupán csak a munkás méhecskék zsibongnak,
Széljel az illatos rétek között dongnak.
Csupán csak az apró bokrocskák tövében
Zeng a zörgő prücsök a nap ellenében.
A rezzent gyíkocska a gaz között csereg,
Megáll, liheg, száraz torokkal sziszereg.
Sok száz szöcskő ugrál pattanó lábain
A hévtől elaszott fűszálak szárain.
Egyebek mind híves helyeken pihennek,
A dél forró heve elől félre mennek.
Alusznak magok is a híves szellők is :
Eltikkadtak a nap hevétől tán ők is.
Csak némely enyelgő Zephyrek játszanak,
Melyek a levelek alól kiugranak,
Cicáznak kerengő szárnnyal a bokrokon,
Lassan elenyésznek a liliomokon.
Jertek ki, oh nyájas fuvallatok, jertek,
Kik az ambrosiás rózsákban hevertek ;
Szedjetek mennyei szagot kebletekbe,
S úgy szálljatok hozzám e setét berekbe,
Hol a néma fáknak sírva énekelem,
Mint égeti mellem a forró szerelem. —

Ah! most is az a nap forog az eszemben,
Melyen legelőször lobbant fel szivemben,
Melyen rám csillámlott Lilla szempillája,
S tüzétől felgyúladt az Amor fáklyája.
Ah! azolta nincsen semmi nyugodalmam ;
Még sincs e kínomért legkisebb jutalmam.
Könyörgök, esdeklek néki mindúntalan :
Minden könyörgésem rá nézve hasztalan.
Égek, s égésimet orcámon mutatom :
De az orvoslásra őtet nem hajthatom.
Sírok ; de sírásom nincs kit érdekeljen ;
Panaszlok, de arra sincs aki feleljen,
Ah, kínos állapot! bár csak valahára
Ennyi fájdalmimnak lehetne határa! —
Átkozott perc volt az, amelyben mellettem
Elmenvén, szép gyilkos! reád tekintettem,
S Amor mosolyogván szelíd nézésedből,
E kegyetlen lángot szívtam ki szemedből.
Vajha az ég vagy oly angyali szemeket,
Vagy oly tigrisszívhez illő érzéseket
Beléd, kedves kínzóm! ne teremtett volna :
Most szívem ily szörnyü tűzben nem lángolna.
Egyenes természet! hát rendszerént mégyen,
Hogy aki mást éget, maga jeges légyen?
Vagy Lilla is így ég, vagy szívem is fázik,
Vagy — vagy a te hitvány törvényed hibázik :
Vagy tán . . . Mit gondolok! — Balgatag szózatok!
Hisz égek lám, még is vizcseppet hullatok.
Olyan tűz ez, melyet gerjeszthet a jég is,
És lángokkal égvén, vizet áraszt még is.
Jupiter is mikor esőzik legjobban,
Lángozó villámja mindég akkor lobban :
Hát ugyanezt Amor nem vihetné végbe?
Holott ő a legfőbb istenség az égbe?
És így hideg lehet Lilla, bár én égek . . .
Félre az eszemből systemás kétségek!
Amor tanácsából még őt megkérlelem ;
Ki tudja, tán gyengébb szívvel bánik velem?

Sírok, panaszkodom, új szókat keresek,
Előtte könyörgést teszek, térdre esek,
Lefestem kínomat, sápadtan, mint félholt,
Kincsemnek mondom, és... Ah de már ez mind volt!
Még is egy jó nézést tőle nem nyerhettem,
Eltünt — és egy néma kőnek reménykedtem. —
Vad szűz! gonosz Amor! s te vagy ég istene?
Nem, nem: az Erynnis szült téged, oh fene!
Tán e nymphádat is a Styxnél nemzetted,
S belé az Alecto vad szívét ültetted.
Vesszetek! Vesszetek!... Mit mondok! — Oh talám!
Mindkettőt méltatlan szitokkal káromlám?
Ki tudja? ah, talán bennem van a hiba?
Járatlan vagyok még Amor titkaiba. —
Itt űlök, a nap is elhágy már engemet,
S a lelketlen fáknak mondom keservemet;
Pedig tán a kegyes Szerelem nevembe
Most sugall legtöbbet ártatlan szépembe. —
Keljetek fel, nyájas Zephyrek! keljetek,
Mondjátok meg néki, hogy hozzá sietek.

MEGKÖVETÉS.

Ha haragszol, megkövetlek,
Békélj meg, szép angyalkám!
Csak azt mondtam hogy szeretlek,
S e szóért haragszol rám?

Ki az oka? s ki hibája,
Hogy kellemed olyan nagy?
Hogy te, oh virtus példája,
Szeretetre méltó vagy?

Ha téged szeretni vétek:
Hányan esnek úgy belé?
S hogy én legtartósban vétek,
Magam ezért büntetsz-é?

Lelj csak egyet, ki szépséged
  Látván (de, mint én, úgy ám)
Ne szeressen mindjárt téged:
  Úgy neheztelj osztán rám.

És ha e szómért: «szeretlek»
  Úgy kikelhetsz ellenem:
Egy pár csókkal megkövetlek;
  Csak hagyj holtig vétenem.

Vagy ha e szó úgy megsérte;
  Mondd vissza, Lillám, te is:
Én nem haragszom meg érte,
  Megbocsátok százszor is. —

MÁSODIK KÖNYV.

AZ ESKÜVÉS.

Esküszöm, szép Lilla! hidd el
Hogy miolta kellemiddel
  Megkötöztél engemet,
Már azolta semmi szűznek,
Semmi nyílnak, semmi tűznek
  Nem nyitom meg szívemet.

Esküszöm; s e szent hitemnek,
Melyet adtam édesemnek,
  Pontjait meg nem csalom.
Kérlek is reménykedéssel,
Hogy viszonti esküvéssel
  Kösd le szíved, angyalom!

Esküszöm, hószín kezedre,
Rózsaszádra, tűzszemedre,
  Hogy te léssz csak kedvesem.

Esküszöm, hogy míg csak élek,
Más szerelmet nem cserélek;
  Vagy Lilim, vagy — senki sem.

A FEKETE PECSÉT.

Gyász pecsétje kedvesemnek!
  Fejtsd ki végre, mit hozál?
Mit jelentesz bús fejemnek?
  Élet-é ez, vagy halál?
    Oh egek,
    Rettegek!

Rettegek — tán rózsaszálát
  Gyötri nagy szívbéli kín —
Tán keservét — tán halálát
  Jegyzi ez halotti szín —
    Tán ma már
    Sírba vár.

Sírba vár! vagy mást szeretvén
  Szíviből engem kivét,
S engem így halálra vetvén,
  Azt jelenti e pecsét.
    Helyes ok,
    Meghalok.

Meg — de míg a sírba szállok,
  Nyílj meg, oh gyászos levél!
Tán csak egy szót is találok,
  Melyre szívem még megél.
    Tán halált
    Nem kiált . . .

Nem kiált!! Ah, megkövetlek
  Szép levél. Csalt a pecsét.

Már ez egy szó is: «szeretlek!»
  Visszaadja a becsét.
    Már ez, óh,
    Égi szó!

Drága szó ez, szép levelke!
  Már ezért csókollak ám:
Mert tevéled Lilla lelke
  Uj napot deríte rám.
    Szép levél!
    Szívem él.

HÁLAÉNEK A VENUS OLTÁRÁNÁL.

  Ah kedves szók!
  Ah édes csók!
Eget verek fejemmel.
  Ah, áldott légy,
  Több jót is tégy,
Cypris! beteg lelkemmel.

  Szeretlek — oh,
  Ez áldott szó
Mint hangzik a fülembe!
  Ah, kedvel hát,
  S ambrosiát
Tölt Lilla mély sebembe.

  Kegyes Cypris!
  Még csókot is
Ragasztott ő orcámra,
  S még többet hányt
  Pecsét gyanánt
Az esküvés közt számra.

  Hogy átkapcsolt,
  Elhaltam volt
Szerelminek miatta,

És lelkem sem
Érezhettem,
Úgy lelkihez ragadta.

Általkapám,
S eltikkadt szám
Száján egyet cippantott :
Egyet sem szólt,
Csak rám hajolt,
S egy lángolót pillantott. —

Ah drága jók!
Ah édes csók!
Nincs a nectar oly fínom.
Hagyd, oh Cypris!
Még többször is
Ezt a nectárt hagyd színom.

Ime e két
Szép gerlicét
Hozom neked, Cythere!
Ily lángban fő
Mind a kettő,
S csókot rak kis kincsére.

ALKU.

VITÉZ ÉS LILLA.

(Kettős dal.)

Vitéz.

Valld meg, kérlek kedves lélek!
Még szeretsz-é?
Engem másért, míg csak élek,
Meg nem vetsz-é?
Én szeretlek tégedet,
Tisztelem jó szívedet,
Megvethetsz-é? :/:

Lilla.

Hidd el, kérlek, kedves lélek!
  Én szeretlek,
Téged másért, míg csak élek,
  Meg nem vetlek.
Százszor már nem mondtam-é,
Mégis kételkedhetsz-é?
  Be nevetlek. :/:

Vitéz.

Sokszor ám a lyányka szíve
  Állhatatlan,
És ahoz, ki legjobb híve,
  Irgalmatlan.
Én is attól tartok ám;
Mert ez a kis ethicám
  Csalhatatlan. :/:

Lilla.

Én is hát szíved formáját
  Úgy tekintsem,
Hogy más ifjaknak hibáját
  Rád is hintsem?
Nem, nem; bár más mit tegyen,
A mi szívünk hű legyen;
  Úgy-é kincsem? :/:

Vitéz.

Én örökre lészek híved,
  Kedves lélek!

Lilla.

Én is, kedves! mással szívet
  Nem cserélek.

Vitéz.

Én szeretlek, édesem!

Lilla.

Én is téged, kedvesem!

Ketten.

Míg csak élek! :/:

A SZÉPEK SZÉPE.

Ti, élet balzsamát lehellő leányok,
A szépség tűzénél olvasztott bálványok,
Kiket imád sok szív, áhítva reszketvén,
S fellobbant oltárán a temjént égetvén,
Oldjátok le rólam gyarló kötésteket!
Nem tudlak imádni többé benneteket;
Mert minden szépséget, mellyel hódítátok,
Már az egy Lillában bésummálva látok.

Jer szépem! mutasd meg azt kevély nemednek
Együtt, amivel ők csak külön kérkednek:
Hadd mondják, akiknek van finomabb ízek,
«Te vagy a remekkép, ők pedig a skizzek.»
Leda gyermekinek hüljön meg a vérek,
Szégyeljék maguk közt a görög vezérek,
Hogy ők Helénáért vesződtek Trójánál;
Holott lehet, s van is, szebb személy nálánál.

Állj ki irígy! találj mocskot tagjaiba,
Nézd, legkényesb ízlés! van-é benne hiba?
Ha valamelyik részét hibásnak mondjátok:
Hibáztok. A szépet rútnak gondoljátok. —
Ha tőlem kérditek: «Mi szép?» azt felelem:
Én a szépet s rútat oly formán képzelem,

Hogy szép mindaz, mi őbenne láttatik,
Ami benne meg nincs, az rútnak mondatik.

Tökéletes tehát, mind így itélhetnek,
E pompás munkája a szép természetnek:
De én e remekben egy nagy hibát látok,
Melyet ti, elfogott szemek, nem látátok.
Mert ámbár a pazar természet bő keze
Minden kellemeket ő reá hímeze:
Még is ily főmívben ez egy nagy csonkulás,
Hogy ővéle is köz a vénség s elmúlás.

Isten! hát csak azért formálsz ily remeket,
Azért árasztasz rá minden szépségeket,
Hogy egy «légyen» szódat elrontó «múljon»-nal
Minden Gratiákat eltörűlj azonnal?
Hová tészed akkor ily dicső mívedet,
Amilyent még semmi föld pora nem fedett?
Hadd tudjam! Sírjára rózsákat plántálok,
S ezt írom fel: Szépek: de ez szebb volt nálok.—

Jer Lillám! csak néked lehellek, míg élek;
Míg eszemet tudom, csak terád eszmélek.
Sőt, ha majd a halál engem valahára
Kebeledből ragad vak tartományára,
Mikor már lelketlen porrá változtatott;
Szólj a sírom felett csak egy fél szózatot:
Akkor is szikrái a hév szeretetnek
Fagyos tetemim közt egybe lángot vetnek.

KÉT SZERETŐ DALJA.

Énekeljünk Cypriának,
Drága kincs!
Mert ez élet-asszonyának
Párja nincs.
Rózsa nyíl ennek nyomában,
Bársony ennek birtokában
A bilincs.

Énekeljünk Cypriának
Egyaránt ;
Engem is nyájas fiának
Tegze bánt,
Amiolta szép szemeddel
Rózsaszín tekinteteddel.
Tőrbe hányt.

Énekeljük felsegítő
Karjait,
S a szerelmek lelkesítő
Lángjait.
Vigadozzunk és magunknak
Osszuk édes ajakunknak
Csókjait.

Oh, de kincsem, a te szíved
Ég-e még?
Úgy, miként ez a te híved
Szíve ég?
Látom, ellobbant szemedről
Lángoló tekintetedről . . .
Már elég! —

Hátha engem sírom árka
Nyelne bé :
Boldog élted, szép madárka,
Lenne-é?
Ah, ha én elvesztenélek,
Mit csinálnék, drága lélek!
Oh — oh — jé!

Angyalocskám, csak te bírod
Szívemet,
Míg ölemből puszta sírod
Eltemet.
Addig is, mig csak lehellek,
Tégedet forrón ölellek,
Hívemet.

Csak te is hívedre nézzél
Kedvesem,
Csókra új csókot tetézzél
Szívesen.
Igy lehet hűségbe lennünk,
Karjainkon megpihennünk,
Csendesen.

Hű galambom! kölcsönözzünk
Szíveket,
Szíveinkre úgy kötözzünk
Lépeket.
Csókjaink közt egybefolyjunk,
Uj szerelmünkről danoljunk
Verseket.

Szádra szám egy gerjedelmes
Csókot ád,
Mint igaz szívem szerelmes
Zálogát.
Jól tudom, hogy míg csak élek,
Hív leszel te's,* drága lélek ;
Csócsi hát!

A MÉHEKHEZ.

Kis méhek! kerteken,
Mezőkön, berkeken
Mit futtok sok veszéllyel?
A friss forrásokra,
Az uj virágokra,
Repkedvén szerteszéjjel?

Mennyi sok munkával,
És időjártával
Gyűjthettek egy kis mézet!

* Te's : te is.

Szálljatok Lillára,
Az ő szép szájára
 Venus sokat tetézett.

Jőjjetek: s úgy nem lész
Olyan sok s édes méz
 Sehol mint a tiétek.
Jőjjetek: s úgy nem lész
Olyan boldog méhész
 Sehol mint a tiétek.

AZ ÁLMOKHOZ.

Soká jön erre Lilla,
A hitszegő soká jön. —
Jer addig, édes álom!
Jer, e setét lugasról.

Hints mák-olajt szememre,
Fedezz be kárpitoddal,
S a gondokat fejemről
Legyezd el szárnyaiddal.

De ha eljön a lyányka:
Se mák-olaj, se kárpit
Nem kell, magad se kellesz;
Csak menj el, édes álom!
Elmúlatunk mi ketten.

A PILLANTÓ SZEMEK.

Ne kínozz, Lilla! újabb ostromokkal;
Ne hányd oly hasgató pillantatokkal
 Felém villám szemed.
Az verte szívemet halálos sebbe;
Ne szórj, ne szórj újabb dsidákat ebbe,
 Kiméld meg éltemet.

Nem látod-é? nem-é? miként zsibongnak
Az Amorok, miként rajmódra dongnak
  Kökény szemed körűl?
Ki kis nyilát belőle rám ereszti,
Ki ellobbant szövétnekét gerjeszti,
  Ki vesztemen örűl.

Pillantatod szárnyára egy felűle,
Szívem titkos várába bérepűle,
  És ott helyet fogott.
Zászlót ütött reményem fő tornyába ;
Mindent letiprott már parányi lába —
  Halld csak — mint tombol ott.

A MUZSIKÁLÓ SZÉPSÉG.

Lillám! midőn szemem nézi
  Hajnal tekintetedet,
Ezer Gratia idézi
  Elmerűlt képzésemet ;

Látván Cythere virágit
  Olvadni kezd kebelem ;
S az egész menny boldogságit
  Szűk melyemben viselem.

De midőn szácskád daljára
  A húrokat pengeted :
Mit érzek! minden trillára
  Szívem ölöd s élteted.

Truccol fülem a szememmel,
  És minden érzőinak
Hódolnak levert lelkemmel
  Dalod bájolásinak.

A hangok virággá válnak
  Mosolygó ajakidon,

S a virágok hangicsálnak
  Teremtő újjaidon :

Mint midőn a nyílt rózsákkal
  Ékes bokor közepén
Philomela új nótákkal
  Zeng az Amor innepén. —

Vajha rózsává válhatnál,
  Szép Lillám! egyszeribe,
S ágaid közt daloltatnál
  Fülemüle képibe!

Oh, nem lenne a vidéken
  Tenálad szebb virágszál ;
Nem zengene a cseréken
  Vígabb madár nálamnál!

Nyíló kelyhedet megszállnák
  A szerelem isteni,
S a nymphák versent próbálnák
  Érzésim énekelni.

A SZEPLŐ.

Mint egy megért boróka,
Mely tiszta hóra hullott ;
Mint a delin fejérlő
Rózsába bútt bogárka :
Mint a korinti szőllő
A cúkoros kalácson :
Ugy bársonyollik, oly szép,
Oly édes egy kerekded
Szeplőcske Lilla melyén.

  Ez az a kies szigetke,
Amelybe a szerelmek,
Ha keble tengerének

Téjhabja közt füródtek,
Enyelgve szárogatják
Hajok vizes aranyját.

Ti szóljatok, reája
Hult csókjaim! ha méltó
Dühödés-e Lilla melyén
Egy földi nimfa melyén
Imádni az hibát is?

AZ ELTÉVEDT LÉLEK.

Ah! hová repűltél
Lelkem, s mely felé?
Lilla száján űltél :
Hol vagy? — ott vagy-é?

Annyi sok csókokban,
Ah, hová levél?
Ott vagy-é? — azokban
Senki meg nem lél. —

Látom már ; azokb' a
Bíborokba űlt,
S a habzó csónakokba
Torkig elmerűlt.

Ott evez sietve
A partok felé.
Kis nyilát nevetve
Nyújtja Amor bé.

Ennek szálacskáján
Már a partra ért,
S a partok rózsáján
Nyúgalomra tért.

S tán por sátoromba
  Már belé se jő:
A Paradicsomba —
  Abba alszik ő.

Lágy sohajtozások!
  Melyeken eltünt,
Mig a csókolások
  Árja meg nem szűnt.

Ah legyezgessétek
  Míg ott andalog,
Lengve rengessétek,
  Míg nyugodni fog.

LILLÁM SZÁCSKÁJA.

Oh, Lilla! Lilla! halld meg
  Kellő hatalmadat.
S mely'k isten adta, valld meg,
  Ily bájos ajkadat?

Midőn te mátkatályúl
  Egy csókot adsz nekem:
Szívem merőn elájúl,
  Elhallgat énekem.

Szácskád magára nyitja
  A szájat és szemet,
A mennybe andalítja
  Nectárja lelkemet.

Ajkad virági szebbek
  Mint rózsa bíbora,
És csókid édesebbek
  Mint a Tokaj bora.

HARMADIK KÖNYV.

LILLÁHOZ TÁVOLLÉTEMBEN.

Lilim! csoport öröm között
  Töltöm most éltemet.
Szívembe bú nem költözött,
  Nem rág az engemet.
Sem könnyeket nem hullatok,
  Sem nem sóhajtok, jajgatok.

A szent barátság csillaga
  Egemre felderűlt,
A tiszta boldogság maga
  Felkent fejemre űlt :
De kedvem egyben sem lelem,
  Mert nincs az én Lillám velem.

Ha nincs az én Lilim velem :
  Mi nékem a világ!
Sokszor magamban képzelem
  Hogy a halál kivág.
Az élet édessége mi?
  Mit érsz öröm? ha nincs Lili. —

A szem, fül és egyéb tagok
  Mulathatnak talám :
Igen, de szív nélkül magok
  Gyarlón örűlnek ám.
Tudod pedig, szép rózsaszál!
  Szivem csupán tenálad áll.

Te bírod, oh tudod magad,
  Szép Lilla! szívemet :
Azért te is helyette add
  Cserébe szívedet.

Enyim maradjon, semmi sem,
Csak a tiédet add nekem.

De mit könyörgök ily nagyon,
  Galambi szívedért?
Úgy-é? hogy az nálam vagyon
  Cserébe szívemért?
Nohát, ha meg van, ami kén' :
  Többé nem is terhellek én.

Ha már enyém az, akié
  Vagyok, szólj Cypria!
Olyan szerencsés több van-é?
  Van-é? s ha van, ki a?
Nincs Cypri, nincs . . . De kémlel itt
  Néhány irígy — csitt, Cypri, csitt!

Ne szólj te erről senkinek,
  Mi nem szólunk, mi se,
Hogy a világ irígyinek
  Vakuljon a szeme.
Mi majd, ha boldog célt lelünk,
  Te néked oltárt szentelünk.

Én téji versbe foglalom
  Érzékeny éneked,
S mellettem e szép angyalom
  Hárfázni fog neked :
Így kötnek öszve új csomók,
  S mi lesz Lilim jutalma? — Csók!

SZEMREHÁNYÁS.

Lilla! míg ingó kegyelmed
  Tiszta szívemhez hajolt,
S alva tartott szép szerelmed :
  Boldogabb nálam ki volt?

Jaj de bezzeg elfutának
  Régi kedves napjaim,
Búra, gyászra változának
  Tűneményes álmaim.

Érzem : a leányi elme
  Nyári árnyékként kereng
Hogyha más nyalánk szerelme,
  Mint Zephyr, körűlte leng.

Néked is, szép rózsaszálam,
  (Szád s szemed tagadja bár)
Kedvesebb kezd lenni nálam
  Egy enyelgő lepke már.

Karja könnyű, csókja édes —
  Ah, ne higyj! bizony megejt :
Máshoz áll el a negédes,
  Öszvecsúfol s elfelejt.

Én pedig mintsem szavamban
  Tégedet csufoljalak ;
Szánlak inkább, és magamban
  Megbocsátok, gyöngyalak!

MEGKÉRLELÉS.

    Hogy Mancával
  Jártam egyszer így ;
Mért pörölsz oly nagy csatával?
  Mért vagy oly irígy?

    Ő is édes,
  És negédes ám.
Ő is, mint te, egyet inte,
  Rám tekinte, rám. —

Engedelmet!
Gyenge volt e szív;
Nem cserélt azért szerelmet,
Hív fog lenni, hív.

Drága lélek!
Jöszte — jöszte bé;
Csak teérted s benned élek
Elkerűlhetsz-é?

A TÁVOLRÓL KÍNZÓ.

Régen nem valék te véled szemben,
Rég nem is láttál engemet:
S ládd, még is távollétemben,
Lilim! gyötörtél engemet.

Bár félre volt lakásom, félre,
Északra lakván én, te délre:
Még is tüzed velem lakott,
Mindég perzselte északot.

Most a tűz mellett vagyok:
S nincs oly szenvedésem;
Mert égésim oly nagyok,
Hogy meghalt érzésem.

A BÉKEKÖTÉSRE.

Tölts pohárt gyermek! nesze tölts fejér bort;
Mert fejér borral fogom innepelni
Boldog esztendőnk ide érkezését;
Tölts bele gyermek!

Most örűljünk már, mivel, ah! az elmúlt
Gyászos esztendő sok ezer magányos
És közönséges bajokat hozott rám,
S árva hazámra.

Visszatért immár olajággal a frigy,
A kemény hadnak kialudt kanóca,
Múlik a jajszó, s örömünket áldott
Béke tetézi.

Béke! frígy! óh két nevezet! mi hányszor,
Értetek hányszor, s be heven sohajtánk!
Négy betű: négy-négy poharat csapok fel
Értetek én is.

Éljen a szent frígy szomorú hazánkban,
Fel ne lázadjon soha békeségünk;
Hogy sok esztendő elejére jussunk
Ilyen örömmel! —

Boldog ország az, s az arany világnak
Látszik ott némely fogyatéka, melynek
Tiszta csendesség kebelébe nyugszik
S nincs hada kinn is.

Boldog ország az, hol az árva, s özvegy
Nem bocsát, sírván, az egekre átkot,
Szántogat minden, s kiki szőlejében
Kényire munkál.

Semmi mesterség nem enyészik ottan,
Gazdag a kalmár, s az egész közönség,
Ott tanít a bölcs, danol a poeta,
Él az igazság.

Ah, ti felperzselt legelők parázsa!
Öszvedűlt várak s faluk omladéki!
Vérbe tajtékzó patakok! s dögöktől
Bűzletes ég, föld!

Ah, ti borzasztó fene látomások! . . .
Félek ily gyászszínt ecsetemre venni —
Átkozott volt az, ki előbb örök hírt
Hadba vadászott!

Durva Herosok! noha száz babértok
Lenne a bérem, vagy ez a világ is;
Még se kívánnék veletek cserélni:
Míg Lili kedvel.

Csakhogy e kedves haza békeségben
Álljon, és légyen pecsenyém, kenyérkém,
S jó magyar nektárt igyam arra: eb lesz
Néktek irígytek.

Csak közel hozzám ne dörögjön ágyú,
Hogy barátimnak fecsegésit értsem,
Csak piciny lantom cicorázzon: adieu
Trombita-dobszó!

Oh dicső két név: Szeretet! Barátság!
Oh becses két név: Puky, hív barátom!
És te óhajtott Lili, életemnek
Édes aránya!

Négy betűből áll neve mindeniknek,
Akiket szívből szeretek: te gyermek,
Hozz elő négy-négy poharat! Ma inni
Kell ezekért is.

Boldog esztendő legyen ez tinéktek,
Érjetek még több s gyönyörűbb időket:
Véletek légyen nekem is sok ilyen
Jánusi víg nap!

KÖSZÖNTŐ.

Láncba fűzni most szeretném
Én a jázmint s violát,
Hogy veletek megtisztelhetném
Ezt a lelkem várta mát.

Szép Lilim! halmos melyedre
  Rózsazáport hintenék:
Haj Lilim! hószín öledre
  A piros mint illenék!

Jaj de most a tél csatázik,
  S véle a szél és a jég,
Minden fagy most, minden fázik:
  Csak szerelmünk lángja ég.

A te szádon a tavasznak
  Százszorszépe nyíl, virít;
Ah! az én orcáim asznak,
  Engem a nyár süt, pirít.

E szerint mi bőjt havában
  Ollyal kedveskedhetünk,
Amit csak tavasz javában
  S nyár felé szemlélhetünk:

Add nekem te két orcádnak
  Kellemes virágait,
Én ajánlom bíbor szádnak
  Szám hevűlő csókjait.

Oh, engedd meg, hogy meghintsem
  Vélek orcád két felét,
Hogy velek köszöntsem, kincsem!
  Szép nevednek reggelét.

Ötven versbe ötven szókkal
  Annyi érzés bé nem fér,
Mint egy csókba; hát egy csókkal
  Száz köszöntő fel nem ér.

Én ezért hív tisztelésem
  Ily rythmusba foglalom,
Te's ha tetszik, idvezlésem
  Igy fogadd el angyalom.

HABOZÁS.

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet az én Lillám nem szeretne.
  Örömmel megválnék tőled, komor város,
  Ha menésem az övével lenne páros.
De mely édes örömtől kell megfosztatnom,
Ha nem lehet szép hívemmel itt mulatnom,
  Ha éjszakra lakik már ő, én meg délre,
  Ha csókokat raggatnom kell csak levélre.
    Oh iszonyú búcsúvétel,
    Mely egy áldott szívtől vét el!

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet az én Lillám nem szeretne.
  Öszveütném sarkantyúmat, megindúlnék,
  Még e város felé háttal sem fordúlnék.
De egy égő szívet hagyni magánosan,
Mely kivűlem beteg lenne halálosan,
  Nem engedi a szövetség, s a szerelem,
  Mely lángoló tüze által harcol velem.
    Oh milyen két szörnyű gond főz!
    Egek! Lilla! Ah, melyik győz?

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet az én Lillám nem szeretne.
  Vígan tenném fel lantomat szekerembe,
  Ha őtet is ültethetném az ölembe.
De ki előtt kell danolni már énnekem?
Egy pár édes csókot kitől nyér énekem?
  Ki biztatja Musám édes mosolygással?
  Ki önt belém lelket egy fél pillantással?
    Árva Musa! árva író!
    Oh lesz-é egy biztató szó?

Nem hagyom itt ezt a várost, mert nem lehet,
Mert Lillától szívem búcsut nem is vehet.

Nem mehetek ; tartóztatnak szent kötelek.
Szívem gyengébb, mint megtudna víni velek.
Múljatok hát, szép szándékok! maradjatok,
Ha Lillát is el kell hagynom miattatok.
Lemondok a dicsőségről, bár szeretem,
Csakhogy ezen gyöngy kincsemet megvehetem.
Ő érte megvetem mind azt,
Ami tőle külön szakaszt.

Lilla.

Hagyd itt, hivem! ezt a várost, bár nehezen,
Bár szeret is szegény Lillád, s könnyez ezen,
Hagyd itt! Szívem kebeledben fog gyúladni,
A tiédnek az enyimben kell maradni.
E hév csókban, melyet szádra ragasztottam,
Lelkem minden indúlattal kibúzgottam. —

Vitéz.

Vedd el te is ezt én tőlem, kegyes lélek!
Csak árnyékom megy el ; magam benned élek.
Kellemes szűz! —

Lilla.

Ah, kedves hív!

Ketten.

Ne félj : néked dobog e szív!!

BÚCSÚVÉTEL.

Vitéz.

Megyek már. Engedd meg, kedves kincsem,
Hogy megváló csókom szádra hintsem,
  Jaj be fájlalom,
  Kedves angyalom!
Hogy midőn boldoggá kezdtem lenni,
      El kell menni.

Lilla.

Akkor indúlsz hát el, csalfa lélek!
Amidőn már én csak néked élek?
  Bírod szívemet,
  S itt hagysz engemet:
Ah, nem érdemel meg egy ily hívet
      A te szíved.

Vitéz.

Szívemet ne vádold, jó esmérted,
Most is hév tüzekkel ég ez érted. —
  A sors késztet el
  Vas törvényivel:
Ámde semmi tőled el nem választ:
      Adj jobb választ.

Lilla.

Minden válasz erre megy ki nálom,
Hogy, ha elmégy, nyugtom nem találom.
  Hát, ha hívem vagy,
  Mellettem maradj.
Kölcsönös részt vévén víg napomban,
      S bánatomban.

Vitéz.

Err' az útra is csak érted mégyek,
Hogy mind a kettőnknek hasznot tégyek,
  Mert egy nyomban jár
  A mi sorsunk már.
Hát szemed ne légyen olyan nedves
    Érte, kedves!

Lilla.

Megnyugszom ; mert tiszta szíved látom,
Hordjon a szerencse, hű barátom!
  És e csók maga
  Légyen záloga,
Hogy szerelmem néked felfogadtam,
    Általadtam.

Vitéz.

Kérlek, míg öledbe visszatérek . . .

Lilla.

Értem — Én is tőled mást nem kérek.

Vitéz.

  Angyalom, szeress!

Lilla.

  Kincsem, meg ne vess!

Együtt.

Mert lelkem csupán tetőled éled.
    Isten véled!!

LILLA BÚCSÚZÁLOGJAI.

(Bürgerből.)

Vígasságnak, fájdalomnak,
  Szerelemnek embere,
  Isten hozzád! bánatomnak
  Súlya engem levere.

Isten hozzád! oh, szívedben
  Zengjen búcsúvételem,
  Akkor is, ha hív öledben
  Többé nyugtom nem lelem.

Arany helyett légyen híved
  Emlékeztető jele
  Mind az, amit szemed, szíved
  Lillában édest lele.

Vedd e fürtöt hajfodromból
  Melyet nem cirógatsz már,
  Melyet selyemből, bársonyból
  Mondtál lenni, csapodár!

Vedd orcámnak, mely ágyáúl
  Csókodnak választatott,
  Képzeltető zálogáúl
  Ez árnyékrajzolatot.

Légyen szemem példázatja
  Ez a kötés nefelejts,
  Melyen könnyem gyöngy harmatja
  Kérlel, hogy el ne felejts!

Fogd e fátyolt, mely keblemnek
  Őrzötte szent titkait,
  S csókodra olvadt szívemnek
  Itta párázatjait.

S ha még ennyi hitjegyemből
Győzedelmed nem hiszed:
Végy mindenből! Végy szívemből —
Jaj de — szívem mind viszed.

SIRALOM.

Gerliceként nyögdécselek,
Vígasztalást már nem lelek,
Nálad nélkül, mintegy árván.
Kietlen pusztákon járván.

Ah! örök gyászt szerze nékem
Elrablott gyönyörűségem.
Más lett boldoggá általa,
Ki az én reményem vala.

Nékem pedig bú, siralom
Szerelmemért a jutalom;
Miolta azt elvesztettem,
Akiért élni szerettem.

Kiáltozom fűnek, fának,
Kedves nevét itt Lillának:
Ő pedig űl más ölébe,
S nem is jutok tán eszébe.

Gyászra dűlt éltem hajnala:
Boldogságom szép angyala!
Várhatom-é valahonnan,
Hogy megvígasztalsz újonnan? —

Halavány hold bús világa!
Te légy kínom bizonysága;
Te sok álmatlan éjjelem
Együtt virrasztottad velem.

Süss kedvesem ablakára,
Hints lágy álmot szemhéjára ;
  Hogy a bájoló szerelem
  Párnáján álmodjék velem.

Te pedig, oh kedves kellő
Álomhozó esti szellő!
  Legyezd gyengén angyalomat
  S ejtsd melyére egy csókomat.

BARÁTOMNAK.

Ilyen dorgálást, barátom,
  Tőled már sokszor hallék,
Hogy magam miért bocsátom
  Ugy el, bár vidor valék?
Mért vagyok most olyan gyáva,
Aki másszor, mint egy páva
  Voltam a felöltözött
  Víg gavallérok között?

Azt is hányod a szememre,
  Hogy most bús, komor vagyok,
És hogy már ifjú létemre
  Mindenemmel felhagyok,
Én, ki másszor a lyánkákat
  És egész compániákat
Kedveltetni jól tudám. —
  Ugy van : Lillát birtam ám.

Most pedig már bús kedvébe
  Szívem csak szomorkodik,
Öltözöm csak negligébe,
  Két orcám halványodik ;
Nem kedvellek társaságot,
Sem leányt, sem cifraságot.
  Úgy van : Lillát fájlalom —
  Oh te, eltűnt angyalom!

A TIHANYI ECHÓHOZ.

Oh Tihanynak riadó leánya!
  Szállj ki szent hegyed közűl,
Ím kit a sors eddig annyit hánya,
  Partod ellenébe űl.
Itt a halvány holdnak fényén
Jajgat és a sír elpusztúlt reményén
  Egy magános árva szív :/:

Míg azok, kik bút bajt nem szenvednek
  A boldogság karjain,
Vígadoznak a kies Füreднek
  Kútfején és partjain ;
Addig én itt sírva sírok,
És te, Nympha! amit én nem bírok,
  Verd ki zengő bérceden :/:

Zordon erdők, durva bércek, szirtok!
  Harsogjátok jajjaim!
Tik talán több érezéssel bírtok,
  Mintsem embertársaim,
Kik keblekből számkivetnek,
És magok közt csúfra emlegetnek
  Egy szegény boldogtalant :/:

Akik hajdan jó barátim voltak
  Még felköltek ellenem,
Üldözőim pártjához hajoltak :
  Oh! miket kell érzenem,
Amidőn már ők is végre
Úgy rohannak rám, mint ellenségre,
  Bár hozzájok hív valék :/:

Nincsen, aki lelkem vígasztalja,
  Oly barátim nincsenek :
Vállat rándít, aki sorsom hallja ;
  Már elhagytak mindenek.

Nincsen szív az emberekbe :
Hadd öntsem ki hát vas kebletekbe
Szívem bús panasszait :/:

Lilla is, ki bennem a reménynek
Még egy élesztője volt,
Jaj, Lillám is a tyrann törvénynek
S a szokásnak meghódolt.
Hogy vagy most te, áldott lélek?
Én ugyan már elhagyatva élek
A tenger kínok között. :/:

Oh van-é még egy Erémi szállás,
Régi barlang, szent fedél,
Melyben egy bölcs csendes nyugtot, hálást
E setét hegyekben lél?
Hol csak egy kő lenne párna,
Hol sem ember, sem madár nem járna,
Mely megháborítana. :/:

Abban gondolom, hogy semmi jussal
Ellenkezni nem fogok,
Hogyha én egy megvetett virtussal
Itt egy kőben helyt fogok.
S e szigetnek egy szögében,
Mint egy Rousseau Ermenonvillében,
Ember és polgár leszek. :/:

Itt tanúlom rejtek érdememmel
Ébresztgetni lelkemet.
A természet majd az értelemmel
Bölcsebbé tesz engemet.
Távol itt, egy más világban,
Egy nem esmért szent magánosságban
Könnyezem le napjaim. :/:

Itt halok meg. E setét erdőben
A szomszéd pór eltemet.
Majd talán a boldogabb időben
Fellelik sírhelyemet :

S amely fának sátorában
Áll együgyű sírhalmom magában
Szent lesz tisztelt hamvamért. :/:

MÉG EGYSZER LILLÁHOZ.

Én szenvedek, s pedig miattad,
Miolta szívem elragadtad,
Édes kegyetlenem!
El-elhalok, mihelyt te jutsz eszembe,
S így kell talán e gyötrelembe
Örökre sínlenem.

Érted borong éltem tavassza;
Mert nincs nap, amely elfogyassza
A rám vonúlt ködöt.
Sír tisztelőd, ha kél, ha fekszik,
Miolta azzal nem dicsekszik,
Kiben gyönyörködött.

Sír tisztelőd, kétségbe esvén,
Miolta tőled távol esvén
Reménye füstbe szállt;
Holt álom ül zsibbadt ölében,
S gyakran ijesztő képzetében
Lilit, Lilit kiált.

E szóra karjaim kinyúlnak,
De csak sovány homályba hullnak;
Nincs Lilla, nincs öröm!
Már nyugtom éjjel sem találom,
Mert ott is ébren tart az álom,
S fejem Lillin töröm. —

Oh, mely keserves annak élni,
Kinek tovább nincs mit remélni,
És mégis élni kell!

Él az, de nincsen benne lélek,
Az én tüdőm is, bátor élek,
Lelketlenűl lehell.

És tán te, szép szememvilága!
Úgy élsz, hogy életed virága
Virít, míg én halok. —
Adná az ég! Azon örülnék.
Könnyemnek azzal eltörűlnék
Felét az angyalok.

De tán, Lilim! te is kesergesz?
Rab gerlicém saskézbe hergesz,
S kéred segédemet?
Hiába már, kincsem, hiába!
Csak az halál jégsátorába
Ölelsz meg engemet.

BÁCSMEGYEI LEVELEIRE.

Ah, midőn táromba látom
Ezt a kedves könyvemet,
Egy leánykám s egy barátom
Sorsa vérzi szívemet.

Mindenik jó volt erántam —
Az szerelmes, ez barát.
Oh be szívrepedve szántam
Fátumok gyászos sorát!

Egy barát és egy szerelmes
Sínlik a rabláncokon:
Szállj le, s enyhíts, oh kegyelmes
Isten! e bús sorsokon!

Oh, ha még egyszer lehetne
Látni lelkem angyalit!
Mert ki az, ki nem szeretne
Egy jó barátot, s Lilit.

AZ ESTVÉHEZ.

Csendes este! légy tanúja,
Mint kesergek én,
Szívemet mint vérzi búja
Lilla szép nevén.
Lágy árnyékkal
Szőjj be engemet,
S e tájékkal
Zengd keservemet.
Mert csalárd az emberekben
Már a szív nagyon.
És az érzéketlenekben
Több kegyes vagyon.

Csendes este! ah, tekints le,
Nézd e bánatot.
Könny helyett szememre hints le
Tiszta harmatot:
Mert elfogytak
Régi könnyeim,
Úgy rám rogytak
Szenvedéseim.
Nincsen aki sírna vélem,
Szánna engemet,
Így vesződöm, míg leélem
Kínos éltemet.

Csendes este! már alusznak
Mások édesen,
Vagy viszonti kedvbe úsznak
Ők szerelmesen.
Én aggódom:
Hát mit is tegyek?
Nincs más módom,
Nincs hová legyek.

Édes este! ah, ne hagyj el,
  Zárj le más szemet,
És lakásodig ragadj el
  Innen engemet.

Csendes este! balzsamozd e
  Durva kínomat,
Vagy reám végtére hozd el
  Várt halálomat.
      Mert fájdalmam
    Többre többre nő,
      És nyugalmam
    Senkitől se jő.
Lilla is midőn eszembe
  Ötlik, elhalok,
S újra felfakadt sebembe
  Szinte meghalok.

Csendes este! ah, ne hozd el
  Még halálomat,
Kérlek, oh, ne balzsamozd el
  Gyenge kínomat,
      Inkább áztasd
    Szűz szemed te is,
      És dupláztasd
    Kínom ezzel is.
Lilla vesztén sírdogálni
  Drága sors nekem,
Sírdogálva haldogálni
  Szép halál nekem.

A PILLANGÓHOZ.

Hamar követje a tavasznak,
  Hímes pillangó, idvezlégy!
Még nincs rózsa ; s te a kopasznak
  Mégis csókolására mégy?

Miért szállsz ama puszpángokra?
Hiszen nem a víg kikelet
Adott még új kantust azokra;
Át zöldellik ők a telet.

Menj inkább a setét rögökbe,
Állhatatlan selyemmadár!
És súgd az ő dugúlt fülökbe,
Hogy élet és tavasz van már.

Látd, még a földben szunyókálnak
A Flora gyenge szűzei,
S a napra félve kandikálnak
A csirák nedves szemei.

Nézd csak az orgonák tövébe
Mely kellő szagok lengenek:
Menj, fuss a szellők ellenébe.
Tán a violák fejlenek. —

Eredj, s egy hosszú csókkal szídd ki
Zephir elől illatjait,
És szárnyad zörgésével hídd ki
A napra kisded húgait...

Mit? violákról violákra
Osztod te, csélcsap, csókodat?
Be boldog vagy, hogy egy virágra
Nem kötöd indúlatodat!

De én csak egy rózsát szerettem,
Ah! csak egy bírta szívemet,
S miolta már ezt elvesztettem,
Örök tél dúlja létemet.

Az én lelkem is hajdanában,
Mint te, vídám s eleven volt;
Míg ifjúságom tavaszában
A virágzó Lilla bájolt:

De most lomha, s hernyó módjára
  Mászkál a fanyar bánaton,
És a mások mulatságára
  Magának verskoporsót fon. —

Ah! szárnyad eszembe juttatja
  Psychét, s az ő bánatjait,
És a Psyche gyötrő bánatja
  Tulajdon lelkem kínjait.

Ő is Amor arany várában
  Egykor édes nectárral élt,
És a Gratiák rózsásában
  Kedvet s örök tavaszt remélt:

De egy bűbájos hang neszére
  E víg scénák eltűntenek,
S az ő halálos gyötrésére
  Ég, föld, mind feleskűdtenek. —

Oh, mikor lesz, hogy bús kínjában
  Letöltöm hernyó éltemet,
És szemfedelem púpájában
  Kialszom szenvedésemet?

Mikor lesz, hogy lelkem letévén
  A testnek gyarló kérgeit,
S angyali pillangóvá lévén,
  Lássa Olympus kertjeit,

Hol őtet egyik vígasságból
  Másikba új szárnyak vigyék,
Hogy a sphærákban nőtt rózsákból
  Örök ifjúságot igyék?

A REMÉNYHEZ.

Földiekkel játszó
Égi tünemény,
Istenségnek látszó
Csalfa, vak Remény!
Kit teremt magának
A boldogtalan,
S mint védangyalának
Bókol úntalan. —
Síma száddal mit kecsegtetsz?
Mért nevetsz felém?
Kétes kedvet mért csepegtetsz
Még most is belém?
Csak maradj magadnak!
Biztatóm valál;
Hittem szép szavadnak:
Még is megcsalál.

Kertem narciszokkal
Végig ültetéd;
Csörgő patakokkal
Fáim éltetéd;
Rám ezer viraggal
Szórtad a tavaszt,
S égi boldogsággal
Fűszerezted azt.
Gondolatim minden reggel
Mint a fürge méh,
Repkednek a friss meleggel
Rózsáim felé.
Egy hiát esmértem
Örömimnek még:
Lilla szívét kértem;
S megadá az ég.

Jaj de fris rózsáim
Elhervadtanak;

Forrásim, zöld fáim
Kiszáradtanak;
Tavaszom, vígságom
Téli búra vált;
Régi jó világom
Méltatlanra szállt.
Oh! csak Lillát hagytad volna,
Csak magát nekem:
Most panaszra nem hajolna
Gyászos énekem.
Karja közt a búkat
Elfelejteném,
S a gyöngykoszorúkat
Nem irígyleném.

Hagyj el, oh Reménység!
Hagyj el engemet;
Mert ez a keménység
Úgy is eltemet.
Érzem; e kétségbe
Volt erőm elhágy,
Fáradt lelkem égbe,
Testem földbe vágy.
Nékem már a rét hímetlen,
A mező kisült. —
A zengő liget kietlen,
A nap éjre dült. —
Bájoló lágy trillák!
Tarka képzetek!
Kedv! Remények! Lillák!
Isten véletek!

ANAKREONI DALOK

— — — — apis Matinae
More modoque.
Horatius. L. IV. Od. II. v. 27—32.

AJÁNLÁS.

Kazinczy! Földy! kik belőlem
Már-már poetát tettetek,
Kérlek, vegyétek el ma tőlem,
Mit régen megérdemlettetek.
Csekély ugyan, csekély ajándék:
De tégye a baráti szándék
Naggyá előttetek!

A MAGYAROKHOZ.

Ne szóljatok meg érte
Magyarjaim! kikérem,
Ha én is a csatákat,
A várak égetésit,
És a királyok estét
Nem kürtölöm Homérral.

Ez a butella máslás
A megdühödt világnak
Minden csetepatéját
Kiverte a fejemből,
S a Lilla név ölében
Lillán kivül egyébre
Elmém ügyelni nem tud.

Ha hát csupán szerelmet
És bort fogok danolni:
Magyarjaim! kikérem,
Ne szóljatok meg érte.

AZ ANAKREONI VERSEK

«Vad jambusid, barátom!
Hadd zengjenek szerelmet.»
Így szóla Archilochnak
Anakreon szeliden.
De ő saját szülőttit
Nem engedé szerelmes
Dalokkal elpuhítni.

E szóra összezajdul
A két öreg poeta.
Közéjük ugrik Amor,
S apróra tépi mérges
Jambussit Archilochnak.
Ambrosiába mártja,
Szerelmivel behinti ;
Lyaeus is leszállván
Máslásba megfereszti.

Mind felszedé örömmel
Anakreon magának ;
S mindjárt boros, szerelmes
Dalokra verte őket.
Énnékem is belőlök
Egy-két csomót ajánlott —
Bor és szerelmetesség
Csepeg belőle, látod.

A HÉVSÉG.

Az égető Kutyácska
A zöld mezőt aszalta ;
Miatta Flora hímes
Virági haldokoltak,
Fonnyadtak a ligetnek
Zöldségi megkonyúlva :

A föld egész határi
Alélva bágyadának.

Én bennem is van egy tűz,
Mondják, hogy az Cupído,
Én nem tudom, ki légyen,
Nem esmerem nevéről;
Elég hogy ég melyemben,
S emészti nagy hevével:
Szemlátomást betegszem,
És már alig lehellek.

Tegnap leszálla csendes
Cseppekel egy esőcske,
Megássatá az erdőt,
És a mezőt vizével;
S ím a beteg virágok
Mindjárt feléledének,
A kókkadó falombok
Zöld színbe jöttek ismét.

Oh, vajha én reám is,
Az én alélt fejemre,
Egy ilyen éltető víz
Hűs cseppje harmatoznék!

A LEÁNYKÁKHOZ.

Ti Szent Idáliának
Kacér szemű leányi!
Ti minket istenítő
Nyilakkal öldököltök.
Mikor levert erőnkön
Feláll királyi széktek;
Reánk bodor kacajjal
Nehéz bilincset üttök.
Ti más italt ajánltok
Ha maszlagot kevertek;

Ha nyügbe vertek is ti,
Lágy bársony az s virágszál.

Oh Kellemnek szülötti!
Ez a ti martaléktok
Gyönyörködik, s örömmel
Hever bilincsetekben.

THALES.

Míg Thales a nagy égnek
Tüzeit csudálva nézi :
Behulla egy verembe.

Ah Lilla! a te orcád
Ilyen gödört csinál ám,
Mikor reám mosolygasz ;
És akkor abba lelkem
Mely nyakra-főre hull bé,
Míg andalogva bámúl
Ragyogó tüzes szemednek
Két földi csillagára!

LILLÁHOZ.

Lillám! elég csak egy szó
Annak kitételére
Hogy téged én *szeretlek*.

De minden íge és nyelv,
Minden poeta festés,
Szép elme s érező szív,
Elégtelen, csekély, szűk,
Hogy voltakép kitégyem,
Téged *miért* szeretlek.

BARÁTOMHOZ.

Parnas vadon hegyénél,
Castal folyása mellett,
Vagy Tempe puszta völgyén,
Musákat, oh, barátom,
Hiába fogsz keresni. —
A régi durva Musák,
És a paraszt Apollo
Lakhattak oly vidékeket.

De ma már nagyobb örömmel
Múlatnak ők Tokajban,
Az észhozó Tokajban :
S nectárral élnek ottan.

LILLÁHOZ.

Leányka! hű szerelmem
Tüzét miért kerűlöd?
Ne félj ; ez a beteg szív
Dobog csupán tenéked :
Ez a te birtokodban
Nyög, és imádja képed.

Leláncozott rabodtól
Ugyan miért remegsz hát?

ÁMOR.

(Guarini után.)

Egykor, hogy a köpűből
Mézet lopinta Amor,
Megcsipte őtet egy méh.
Mérgébe a kis isten

A mézet ujja végén
Lillámnak ajakára
Kené, s nevetve monda:
«Leányka! e lopásom
Szádon jegyűl maradjon;
És aki csókot ejt rá,
E méhnek is magamként
Érezze tiszta mézét,
Érezze mérges ívét.»

A FOGADÁSTÉTEL.

Egy nyári estve Lillát,
A gyenge, rózsaszájú,
A tűzszemű leánykát
Megláttam, és azonnal
Látnom, szeretnem — egy volt.

Midőn az éjt sohajtva
Virrasztom, Amor így szól:
«Ne félj, Vitéz! csak engem
Zengj minden énekidben,
Lillát adom jutalmúl»
Fogadtam és jutalmúl
Lillát megadta nékem.

Most hát lekötve lévén
Most nem tudok danolni —
Lillát csak, és csak Amort.

A BÚKERGETŐ.

Ha szíhatok borocskát,
A gondjaim csucsúlnak.
Ki boldogabb halandó
Mint aki nem sohajtoz?
Ki boldogabb magamnál?

Hej, vízivók! be sűrű
Pocsolyába foly világtok!

Szép volt Fileta, s ifjú,
Szerelem s dalok barátja ;
De béka módra zengett,
Csigaként tudott szeretni,
Bámúlsz-e? — Vízivó volt. —
Hej víziszák! be sáros
Elmétek és világtok! —

Kancsót fiú! veszendő
Ez élet, és előlünk
Mint egy palack bor elfogy.
Hát kurta napjainkból
Hányat lelopnak a búk!
Mért bokrosítsam a bajt?
Miért fogyasszam éltem,
Míg a gohér virágzik?
Iszom, ha szívem örvend,
Iszom, ha bánat éri ;
S ha szíhatok borocskát
A gondjaim csucsúlnak.

A BOLDOGSÁG.

Most jázminos lugasban
E nyári hűvös estvén
Lillámmal űlök együtt ;
Lillám velem danolgat,
És csókolódva tréfál,
Míg barna szép hajával
Zephyr susogva játszik.
Itt egy üveg borocskát
A zöld gyepágyra tettem,
És gyenge rózsaszállal
Száját be is csináltam.

Amott Anakreonnak
Kellő danái vannak
Kaskámba friss eperrel.

Egy öszveséggel ily sok
Gyönyörűt, becsest ki látott?
S ki boldogabb Vitéznél?

A SZAMÓCA.

Illatja rozmarinnak,
Méz íze a fügének,
És a rukerc pirossa,
Szájunknak és szemünknek
S orrunknak is mi kellő?

Hát még ha egyesűlnek
E kedves érezések? —
Ímé az ért cseresznye
Mely édes és piros is,
A sárgadinnye szagja
Nardus, s az íze nectár:
A rózsa színe bibor
S illata finom ambra.

De rozmarinnal együtt
A kis rukerc, fügécske,
Cseresznye, sárgadinnye,
És rózsa összveséggel
Van elvegyítve a szép
Szamóca bíborában.
Szép színe drágalátos,
Méz íze szájat enyhít,
S illatja a velőkre
Mint egy nepente felhat.

Kedves szamóca! téged
Én — én az isteneknek

S az istenasszonyoknak
Tennélek asztalára.
Sőt, csak beszélni tudnál,
És csókot adni, mindjárt
Hasonlatos lehetnél
A Lilla ajakához.

ORGIÁK.

Mind.

Lantom, danold Lyæust ;
A szíveket feloldó
A gondtörő Lyæust
Méltó danolni néked.

Egy.

Ő a kegyelmes isten,
És ő az, aki nélkül
A szép Cythere fázik,
Tompán lövöldöz Amor,
A Gratiák alélnak ;
S egész gyönyörködésben
Nem úszhat az halandó.

Mind.

Lantom, danold Lyæust ;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Lyæust
Méltó danolni néked.

Egy.

Ő a kegyelmes isten,
És ő az, aki mellett
A büszke nagyravágyás

Rezzenti tarka szárnyát,
S a tölt pohárba szállván
Megaláztatott örömmel
Fúl a szelíd habokba.

Mind.

Lantom, danold Lyæust ;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Lyæust
Méltó danolni néked.

Egy.

Ő a kegyelmes isten
És ő az, aki által
A megpirúlt gerézdben
Nyájaskodó barátság,
Öröm, kacaj, ledérség,
S tréfás szavak teremnek ;
Hogy a szegény halandó
Felejtse szíve terhét.

Mind.

Lantom, danold Lyæust ;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Lyæust
Méltó danolni néked.

Egy.

Ő a kegyelmes isten,
Ő aki képzetünkben
Teremthet uj világot.
Ő int Polymniának
S mennybéli zengzetével
Olvasztja szíveinket.
Ő gyujtja a poetát

Érzékenyebb dalokra,
És bájoló borával,
Édes ragadtatásban,
A menny felé repíti.

Mind.

Lantom, danold Lyæust;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Lyæust
Méltó danolni néked.

KESERÉDES.

A rózsa szép virágszál,
De tüske szúrdal ágán.
Ha mézet ád is a méh,
Fulánkja néha megcsíp.
A bor megtölt örömmel,
S mámort okoz gyakorta.

Szép vagy te Lilla, s édes,
Vidít kegyes szerelmed;
De mennyi — ah, de mennyi
Kín is gyötör miattad!

AZ ELTÁVOZÁS.

Távol vagyok tetőled
Oh életem reménye!
Oh Lilla, földi angyal,
Távol vagyok te tőled!

Elhagytalak, galambom,
El — s ah! talán örökre;
Miolta oly sok édes

Csókok között utólszor
Búcsút vevék te tőled.

Ím vissza én se mentem,
Te is hiába vártál.

De bezzeg aki Lillát
Elhagyta — ah, ha látnád —
Elhagyta ám magát is!
El — s ah, talán örökre.

A TAVASZ.

Az egész világ feléledt,
S az elérkezett tavasznak
Örömére minden örvend;
Csak az egy Vitéz nem örvend.

Enyelegnek a juhnyájak,
Tehenek, lovak futosnak,
Danol a pacsirta s a pinty;
Az egész berek homálya
Zeng édes énekekkel:
Egyedűl csak én kesergek.

Ihon a kinyílt mezőkben.
Ligetekbe', rétbe', kerten,
Hyacinthok illatoznak,
Tulipányok ékeskednek,
Mosolyognak a virágok:
De mi kedvem a tavaszban,
Ha az ő viráginál szebb
Lili nem virít ölemben?

A HAFIZ SÍRHALMA.

Egy.

Sirászi barna hölgyek,
Kökény szemű leányok,
Öltözzetek selyembe ;
És kebletek fejérét
Rózsákkal ékesítvén,
Karikába font karokkal
Zengjétek e dalocskát
Hafiz halomja mellett :
«Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.»

Mind.

Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy.

Tölts bort, leányka, tölts bort,
Kedvellem a piros bort,
Mely a sirászi hegynek
Boldog kövén tenyészik.
Nincs több bor e világon,
Nincs több ehhez hasonló,
Setét ez és aranyszín,
Szívem kinyílik ettől,
Öröm pezseg szememben,
Boldog vagyok s alélva
Simúlok édesemnek,
A szeghaju legénynek

Ölébe, és elalszom.
Felébredek, leánykák,
Ittam ; de még sem érzek
Az én fejembe' terhet. —
Zengjétek, oh leánykák
Ez égi bor hatalmát,
És töltsetek Hafiznak
Sírjára is belőle
A tarka rózsa közzé.
Az ő danái vígak,
Örömhozók, erősek,
Szerelmeket lehellők,
Mint a bor, a piros bor.

Mind.

Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy.

Édes dolog szeretni,
Édes dolog, leánykák!
És égi sors az ifjú,
A barna fürtös ifjú
Lágy karjain szeretni,
Ha bort iszom, leánykák
Új lángra kap szerelmem :
S ha lángra kap szerelmem,
Oh milyen édes a bor!
Látám az álnok Amort
A rozmaring ligetben,
Látám magát alunni :
Megszántam és ölembe
Ringattam a kis alvót.
Oh mint aludt! — s azolta
Azt a szeg' ifjat én is

Oh mint tudom szeretni!
Szeressetek leányok,
És légyetek Hafiznak
Sírjáho' tisztelettel:
Mert édes énekéből
Szerelem csepeg reátok,
S nótái szíveinkre
Mint a nyilak behatnak.

Mind.

Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy.

Most nyílnak a virágok:
A rózsa, mint királyné,
Ül tarka trónusában,
S a narcisok körűlte
Fenállva udvarolnak.
Tulipántok és kükörcsök,
S jácintusok borúlnak
Királyi zsámolyára:
S a szép tavasz felette
Kék kárpitot lobogtat. —
Viríts becses ligetke,
Viríts ezer virággal,
S felhőzd be illatoddal
A jó Hafiz halomját! —
Ti pedig piros leányok,
Jertek begyezni rózsát
A jó Hafiz gyepéről,
Kinek égi lelke nyájas,
Mint rózsa; s drága híre
Mint rózsaszag, kiterjedt
Szívünkre és hazánkra.

Mind.

Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy.

A zöld bokorba' hallom
A filmilét danolni,
Hallgassatok leánykák!
Most andalogva lejtőz,
Majd felfelé cikornyáz,
Majd harsog és ledörmög,
Kanyarog, siet, rezeg, nyújt.
Be hathatós! be vídám!
Be gyenge és szerelmes!
Ah! így danolgatott ő,
A kellemes poeta,
Ki ez halomba nyugszik,
De lelke e dalok közt
Édes lebágyadással
Szállott el a vidékről
Éden leányi közzé:
Miként eme madárka,
Mely már alélva hullt le
A rózsa szép ölébe.

Mind.

Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy.

Légy idvez, oh poeták
S bölcsek hazája, Sírász!
Ellepte a te híred
A napkelet vidékét,
S a föld-övezte tengert.
Mert a te kőfalad közt
Oltára áll az észnek;
És citrom erdeidben
Száz verselők danolnak,
Kiknek szavára zengnek
Az ispaháni tornyok,
A Tigris és az Indus.
De mely'k tud énekelni
Sirász szülötti közzűl
Úgy, mint ez a mi dallónk,
Ki ez halomba' nyugszik?
Rakjátok oh poéták,
Koszorútokat Hafiznak
Sírjára, s énekéből
Tanúljatok közöttünk
Danolni és szeretni.

Mind.

Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy.

Szép szüzek am az Ozmán
Anyáknak a szülötti:
Még is Georgiának
Karcsú leányit inkább
Veszi s becsűli Stambul.
Czirkassziát az éjszak

Rózsái ékesítik,
S a barna szép arabnét
A déli nap csudálja.
Bogárszeműek a te
Lyánykáid, oh Szamarkánd!
És rózsaszínnel ékes,
Oh Kasmir, a te hölgyed!
De egész kelet határán
Csak Persiába' nőnek,
S a büszke Persiában
Csak Fárs kies vidékén,
S a fársi tartományban
Csak a sirászi földön
Legszebb szemek, karocskák,
És szájak, arcok, emlők,
Nyájas leányi szívek,
Világ-csudálta szűzek. —
És oh Hafiz! tenéked
Im e dicső leányok
Jöttek köszönni dallod.
Ily ritka földi nymphák
Táncolnak, énekelnek
Sírod halomja mellett,
A legdelibb leányok,
Legszebbek a világon!

Mind.

Légy idvez, oh Hafiznak
Sírhalma, melybe' nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy.

Mit érzek! a virágok
Bimbóikon kinéznek,
Habosan terül az illat,
A fellegek szaladnak,

Belőlök a szelíd nap
Mosolyog derült egünkre,
A filmilék zenegnek,
S egy szellet a rózsának
Bimbóiból kilendűl:
Mit — ah mit érzek! — édes
E szellet íhletése! —
Oh szent öröm! Szerelmek!
Megelégedés nyomási! —
Te vagy, te vagy Hafiznak
Árnyéka! csendes árnyék,
Te lebegteted hajunkat!
Üljünk le sírja mellett
A myrtusos ligetben,
Üljünk le, szép leányok!
  Ti barna kondor ifjak!
Kik a narancs-berekből
Most szálltok ez halomhoz!
Oh jó időbe jöttök!
Megnyílva olvadoznak
Hő szíveink reátok.
  «S te útazó! ki a szép
Város felé igyekszel,
Ne térj odább Hafiznak
Fűlepte sírja mellől.»

ÓDÁK

KÉT KÖNYVBEN

1794—1804

ELSŐ KÖNYV.

SERKENTÉS A MUSÁHOZ.

Jer! magunknak fűzzünk szárnyakat,
  Hogy ama bérces kőszálakat
  Megtetézhessük azokkal,
  Láthassuk várát az ízlésnek,
  Hol a Musák a sok elmésnek
  Fejét fűzik babérokkal.

A halhatatlanság felette
  Öröm templomát építette,
  Amelyben meghalt a halál.
  Itt, ki szerette a Musákat,
  Nevével kérkedő táblákat
  Merő gyémántokból talál.

A dicsőségnek trombitája
  Érdemét harsogva fúkálja
  Mindenütt a nemzeteknek;
  Ezt a hír felvévén szárnyára,
  Viszi a világ négy sarkára,
  S fülébe zengi ezeknek.

Századjai az elmúlásnak
  Átaladják őtet egymásnak,
  És megőrizik hűséggel;
  És mikor sírjára mutatnak,
  Örömnek könnyeit hullatnak,
  Koronázván dicsőséggel.

Népei a fagyos éjszaknak,
S kik a forró nap alatt laknak,
Hirdetik, ki volt Homerus!
Örömmel tapsolnak őnéki
S Gangesnek gazdag környéki,
Visszaechózik Iberus. —

Vajha énreám tekintene
Nyájas szemekkel Melpomene,
Éneklője lehetnék!
Úgy mind halált, mind más veszélyt s kárt,
Mely a legnagyobbaknak is árt,
Bátor lélekkel nevetnék.

Dr. FÖLDI SÍRHALMA FELETT.

Megkönnyezetlen kell hamuhodni hát
Akászod alján, Földi! tenéked is?
Oh néked is, kit dűlt hazádért
Sustorogó tüzed onta egybe!

Természet édes gyermeke! s a világ
Tág templomának béavatott fia!
Hát amikor törvényit írod,
S pitvaraid kinyitod minékünk,

Akkor szorít-é jussa alá korán? —
Korán! az élet leggyönyörűbb korán! —
Oh tán irígy ő? s azt akarja,
Hogy bekötött szem alatt imádjuk?

Hát már Apollo, aki fejed körűl
Kettős borostyánt vont vala, kedvesem!
Hát már Apollo a halálnak
Bűne között hidegen danolgat?

Nem is danolgat! — Lantjai, fűvei,
Pindus vidékén dísztelen állanak:
Bús a poéta- s orvos-isten,
Jaj! Erato s Hygiene sorvad.

És én, ki hozzád oly lekötött valék,
Én a barátod légyek-e szótalan?
Ah! megmeredjen szívem inkább,
És veled egy por alatt fedezzen.

E boldog ákász: mintsem egész hazám
Közös telében én se legyek meleg:
Felvészem a lantot, s gyepedző
Sírod előtt keseregve űlök.

Te tiszta polgár, víg, egyenes barát,
Mély tudományú, tiszta eszű valál;
Hempelyge roppant lélek apró
Tested erébe', nemes barátom!

Még is becsetlen puszta bogács fedi
Hadház homokján szent tetemid helyét,
Még sincs, ki lantján a Dunához
Így keseregne: Kimúla Földi!

Nincsen! — De nyúgodj e ligetek megett,
Nyúgodj dicső test: én velem is csak így
Bánik hazám, bár drága vérem
Érte foly, érte fogy, érte hűl meg.

Lesz még az a kor, melybe felettem is
Egy hív magyarnak lantja zokogni fog,
S ezt mondja népünk: Oh miért nem
Éltek ez emberi századunkban?!

A FELÉLEDT PÁSZTOR.

Thyrsis.

Amott, hol a nyájas patak
Köveccsin játszadoz,
Laurám a zöld fűzfák alatt
A völgybe' szunnyadoz,
Én addig e kopár kövön
Panaszlok, jajgatok,
S a déli nagy hévség alatt
Miatta bágyadok.
Én kértem untalan
Szívét ; de hasztalan.
Te jőj most, gyenge szellet!
S lengvén hajfürtje mellett,
Súgd néki ezt hogy Thyrsise
Végsőt lehellett.

Laura.

Megállj, haldokló pásztorom,
Tartóztasd lelkedet!
Tartóztasd! oh mert lelkem is
Lelkedre éledett,
Altomba' épen, édesem,
Terólad álmodám,
Midőn Zephyr keservesen
Nyögvén fuvalla rám.
Ez a szintén megholt
Zephyrke lelked volt,
Amelyre Amor űle,
S melyembe bérepűle ;
Addig csiholt, hogy szívem is
Reád hevűle.

A SZERELEM TILALMA.

Minden érez gerjedelmet,
S én kerűljem a szerelmet?
És csak én legyek hideg?
Hát a szépet
S a faképet,
Nem különböztetni meg?

Mért adott ízlést a szemnek,
Kölcsönös bűbájt a nemnek,
E világnak bölcs ura?
Hogy szeressük,
S félre vessük? —
Éj, az ám a ha-ha-ha!

Még az ifjúság szememben
Csillog, és virgonc eremben
Véremet jól érezem:
Hátha ennek
Lángba mennek
Zsúrolási, vétkezem?

EGY KESERGŐ MAGYAR.

Minden vígasság tőlem eltávozott
Vége minden örömömnek;
Szívem reményében megcsalatkozott,
Nincsen nyugta bús fejemnek.
Víg napim! elvesztetek,
Nem múlatok véletek;
Az öröm s a víg élet
Keserű ürömmé lett.

Életemet sok ezer gond terheli,
Lelkem a búk között eped,
Bús szívem bánatokkal lévén teli
Már ezer ízekre reped.

Oh keserves bánatok!
Világra ti hoztatok ;
A bú nevelt engemet,
Sírba is a bú temet.

FELVIDULÁS!

Búk bánatok!
Távozzatok
Előlem messze ;
Hogy szívemet,
Víg kedvemet
Semmi ne epessze.
Fejemet nem töröm,
Jobb annál az öröm.
Kár hiába,
Bolondjába
Gyötreni a szívemet ;
A siralom,
Aggodalom,
Ekkép el nem temet
Idején engemet.

Hát vígadok,
Helyt nem adok
Már a bánatnak :
Hoppot mondok!
A búk s gondok
Nálam nem lakhatnak.
Örömmel múlatok,
Mikor múlathatok.
Ha hallik a
Vig muzsika,
Én is majd eljárom :
A vigságtól,
Múlatságtól,
Magam el nem zárom ;
Kicsiny az én károm! . .

PHYLLISHEZ.

A semmiség örök tavába
Ifjúkorod javát hiába,
Szép húgom! oh ne hányd ;
Ugy éld virágit a tavasznak,
Hogy majd ha melyeden megasznak,
Elveszteket ne bánd.

Ne higyj a nyájasan mosolygó,
A Gratiák kertébe' bolygó
Lepkéknek, oh ne higyj!
Ezek csak új rózsákra futnak,
És hirtelen vénségre jutnak ;
Ne hidd, nem tart ez így.

Én is neveltem egy virágot,
Kit lopva egy hernyócska rágott,
Emésztvén édesen ;
De végre lepke vált belőle,
S újabb virág után előle
Eltűnt negédesen.

Oh mennyi bút láttam miatta!
Már lelkem elcsüggedt alatta,
A szívem öszvetört ;
Kedvet haszontalan kerestem
Másutt, mihelyt attól elestem
Ki édesen gyötört.

A szép napok hosszak valának,
Az éjtszakák nem nyugtatának
Hogy ő máshoz hajolt,
Szétnéztem, és sehol se láttam
Azt, akit oly híven imádtam ;
S egész föld puszta volt.

Most is, ah foly könyhullatásom,
Csupán ez egy vígasztalásom :
Hogy ő a hitszegő!
A tiszta szívet megvetette,
Ki őtet oly forrón szerette,
S reám méltatlan ő.

A BÚKKAL KÜSZKÖDŐ.

Életem mái
Komor órái,
Hány ezer bú s átok
Jöve rátok!
Fussatok ezekkel
A sok keservekkel,
Melyekkel az ég
Ostoroz még.
Jaj szabadítsatok,
Öldöklő bánatok!
Mert a kín engemet
Porba temet.

A TAVASZHOZ.

Jer, kies tavasz! bocsássál
Éltető lehelletet,
Hogy kihalt mezőnkbe' lássál
Ujra vidám életet.
Száz Zephyr köszönti csókkal
Rózsaszínű lábadat,
A kiomlott narciszokkal
Bársonyozván útadat.
Száz Dryas mond a hegyekben
Néked áldó éneket,
Hármas Echo zeng ezekben
Innepedre verseket.
Nyájasabb etésiákkal

Nyílik a nap reggele,
Tölti édes balzsamával
Szűz virágidat tele.
Zengedeznek énekelve
Pandion leányai,
Rajta víg örömbe telve
Zúgnak a fák gajjai.
Sok szerelmest kis nyilával
Vérez a Venus fia :
Érzi ezt hív Daphnisával
A mosolygó Lídia.

BACCHUSHOZ.

Kar.

Evoe!
Bacche, Evan, Evoe!
Evoe!
Bacche, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december :
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember :
Evoe!

Egyes.

Idvez légy
Bacche, áldott istenség!
Hol te mégy,
Vigad ott a föld s az ég.
Szívünk úgy felrajzik véled,
Mint a méh ;
Életünk csak tőled éled :
Evoe!

Kar.

Evoe! stb. (mint elől volt.)

Egyes.

A mazúr
Általad gazdag lehet,
S mint az úr,
Szarvat és szemet vehet.
A bolond észt lél a borba',
S úgy lesz bölcs:
Tölts tehát bort e csuporba,
Tölts, tölts, tölts!

Kar.

Evoe! stb.

Egyes.

Általad
A barátság lelkesűl;
Általad
Sok harag lecsendesűl.
Boldog, és azon nem űlhet
Semmi baj,
Aki véled egyesűlhet.
Hajh, hajh, hajh!

Kar.

Evoe! stb.

Egyes.

Csak te vagy
Szíveinknek mindene:
El ne hagyj
Oh örömnek istene!
Meghalunk; de semmi gond az,
Fére bú!
Aki búsúl, mind bolond az,
Hú, hú, hú!

Kar.

Evoe! stb.

Egyes.

Tőled ég
Ámor édes lángja is;
Tőled még
Felhevűl a lomha is.
Csak te tartod fris melegben
A gyomort:
Bort igyunk hát ily hidegben,
Bort, bort, bort!

Kar.

Evoe! stb.

Egyes.

Soknak kárt
Tészen a bor: szent igaz.
Soknak árt
A tivornya: semmi az.
Férre most az ethicával:
Nincs itt pap.
Táncra víg kompániával
Hap, hap, hap!

Kar.

Evoe!
Bacche, Evan, Evoe!
Evoe!
Bacche, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Evoe!

VIG ÉLET A PARNASSUSON.

A tiszta nyájasság hol örűl,
Jobban, mint a Parnassus körűl,
Hol az ártatlan múlatságnak
Közepette a búk nem rágnak?
Zöld ligetek! tibennetek öröm lenni,
A laurusok és myrthusok árnyékában pihenni.

Itt a Musák magok vezetnek,
Nectárjaikból részeltetnek;
Apollo maga énekelget:
Az Echo rá visszafelelget;
Ott hallik a víg muzsika, ott zengedez,
Hol a szagos bokrok között Aganippe csergedez.

A hegyek itt mindég zöldellők,
Ujítják kellemetes szellők;
A legszebb tavasz mindég lakja,
Mezeit virágokkal rakja.
Itt egymással, víg hangzással táncolgatnak
Az örömök s öszvekapcsolt karral vígan mulatnak.

Lármás városok! távozzatok,
Hol laknak a gondok s bánatok;
Nagy udvarok! csak maradjatok:
Én e kies helyen múlatok.
Boldog Maro! élted már oh! csak te éled,
A Musáknak, poetáknak ölében szíved éled.

A NAP INNEPE.

«Idvez légy, áldás forrása,
Világosság tengere,
Munkás halandók lámpása,
Életünk rúgó ere!

«Te mutatod meg minékünk,
Mi fejér, mi fekete?
Teáltalad bús vidékünk
Örömkertté tétete.

«Halmainkat, völgyeinket
Örömbe öltözteted,
És sorvadó beteginket
Erőddel élesztgeted.

«Süss atyáink templomába,
Süss szent sugáriddal bé,
S a setét telet honjába
Kergesd tőlünk más felé.

«Ím az innep szűzecskéi
Elődbe kiszállanak,
S jótéted első zsengéi
Kaskáikban látszanak.

«Fogadd el ez apróságot
Hozzánk-jöttöd innepén
Oh te, ki fényt s gazdagságot
Hintesz el Peru gyepén!»

Az inkák így eneklének,
Így a nap leányai,
Így a kuszkó szent helyének
Minden béavattjai,

Midőn hozzájok megtére
A rokon nap fényivel,
És hazájok édenjére
Fényt és termést szóra el. —

Hát mi miként innepeljünk
Néked, oh keszthelyi nap,
Kitől éden lesz lakhelyünk,
Kitől népünk fényre kap?

Oh tiszteld minden haboddal,
Balatonnak Thetise!
Mert ki tesz jól tájékoddal? —
Festetics, vagy senki se.

EGY TULIPÁNTHOZ.

A hatalmas szerelemnek
Megemésztő tüze bánt:
Te vagy orvosa sebemnek,
Gyönyörű kis tulipánt!

Szemeid szép ragyogása
Lobogó hajnali tűz;
Ajakid harmatozása
Sok ezer gondot elűz.

Teljesítsd angyali szókkal
Szeretőd amire kért:
Ezer ambrosia csókkal
Fizetek csókjaidért.

PARASZTDAL.

Ama fejér nyárfák alatt,
A part felé,
Sűrű rekettye közt vezet
Egy róna bé.
Oh! mert ez a hely énnekem
Irtóztató;
Ott egy vityilló, abba' nyög
A szép Kató.

Hiszen no csendes este van,
Nincs semmmi szél:
Még is hogyan, hogyan rezeg
A nyárlevél.

Oh szép Katóm! nem reszket úgy
A nyárlevél.
Mint én teérted reszketek;
Hová levél.

Katóm! Katóm! ki sem jöhetsz
Te tán soha,
Ugy bécsukott az a guta
Vén mostoha,
Miolta szép orcáidat,
Szép violám,
Ottben az ajtósark megett
Megcsókolám.

T'od azt hazudtam volt neki:
Csak a pipát . . .
Hogy a manó el nem vivé
A vén szipát!
El sem hivé, rá sem hagyá
Egy szómat is;
Kikergetett, s lelúgozá
Subámat is.

Azolta erre jönni is
Nem mertem én;
Tudod, pemetén jár az a
Puruttya vén.
Csak itt nyögök hozzád, Katóm!
E fák alatt;
Tudom te is nyögsz a setét
Kémény alatt.

Füstöl, galambom! füstöl a
Kéményetek!
Mert tán bizony nagyon alá
Tüzeltetek.
Héj, héj, az én szívembe' is
Nagy tűz vagyon;
Héj, héj azért sóhajtok én
Ilyen nagyon.

De még az isten módot ád —
Tudom hogy ád
Kimentlek én, vagy meggebed
A vén anyád.
Ha más különben nem lehet,
Felégetem
Azt a vityillót, s őtet is
Belé vetem.

A szívem is majd meghasad,
Kedves Katóm!
Hogy képedet még csak nem is
Csókolhatom.
Szegény legény vagyok ; de csak
Egy csókot adj :
Ihon van a szűröm, nesze,
Gatyába hagyj.

De már reám setétedett
Az éjjel is :
Még is csak itt kesergek én
Potomra is.
Bús sorsomat kesergem én,
S a szép Katát.
Rózsám, aludj helyettem is. —
Jó éjtszakát!

VERSSZÉPÍTŐ.

Ha most nem édes énekem,
S nem ég poeta-tűzzel :
Ne bántsd! — legyen borom nekem
Egy szív-szerette szűzzel :
Gyúl nékem tüzem, hevem,
Poeta lesz az én nevem,
S myrtust fejemre fonnak
Miként Anakreonnak.

SZERELEMDAL

A CSIKÓBŐRÖS KULACSHOZ.

Drága kincsem, galambocskám,
Csikóbőrös kulacsocskám!
Érted halok, érted élek,
Száz leányért nem cseréllek.

Megvídító orcácskádat,
Csókra termett kerek szádat,
Ha a számhoz szoríthatom,
Zsuzsiét nem csókolgatom.

Oh hogy kótog a kebeled,
Melyben szívemet viseled!
Oh milyen szép az ajakad,
S arany láncra méltó nyakad!

Karcsú derekadon a váll
Halhéj nélkül is szépen áll;
Nem úgy ám, mint a Mancié,
Vagy a majd megmondám kié.

Szép a hajad szép szála is,
Ha kis csikó hordozta is,
Nem akasztott ember haja,
Mint a Trézi rőt vuklia.

Édes a te danolásod,
Jérce forma kotyogásod:
Kittykottyod innepi ének
Bús szívemnek, szegénykének.

Ha bánatim közlöm véled,
Egy szódra lelkem megéled;
Ha jó kedvem csucsorodik,
Általad megszaporodik.

Mikor hideg szelek vagynak,
Elveszed mérgét a fagynak ;
És mikor a hév nyár lankaszt,
Nékem te megfrissíted azt.

Oh ha téged nem láthatlak,
Beg óhajtlak, be' siratlak!
S ha képed kezembe akad,
Szememből örömkönny fakad.

Téged hordozlak útamban,
Téged ölellek ágyamban ;
És valahányszor felkelek,
Szerelmedről énekelek.

Együtt be sokszor feküdtünk,
Bár soha meg nem esküdtünk!
Az éjjel is, csak megintsem,
Együtt hálunk úgy-é kincsem?

Oh ha szívünk szerelmének
Kis zálogi születnének,
S ott űlnének hosszú sorral
A kuckóban tele borral! —

Bár csak a feleségemmel
Téged cserélhetnélek fel,
Hogy fiakat, leányokat
Szűlnél, apró kulacsokat.

Zsanám meg kulaccsá válna,
Borral mindég színig állna.
Az ő bőre úgy is csikó,
Belé férne négy-öt akó. —

De jaj, engem ide tova
Elvisz a Szent Mihály lova,
Szerelmed megemészt végre,
És te maradsz özvegységre.

Keserves sors! adjatok bort!
Lakjuk el előre a tort;
Ami menne más kutyába,
Jobb megy a magunk torkába.

Akadtam még egy bankóra,
Kit szántam szemborítóra:
De vakságtól ki már nem fél,
Minek annak a szemfedél?

Kincsem, violám, rubintom!
Itt az utolsó forintom:
Érted adom ezt is, tubám!
Csak szádhoz érhessen a szám.

Oh csókollak, oh ölellek!
Míg moccanok, míg lehellek:
Tested tegyék holttestemhez,
És ezt az írást fejemhez:

«Útas, köszönj rám egy pint bort:
«Itt látsz nyogodni egy jámbort
«Kedves élete-párjával,
«Csikóbőrös kulaccsával!»

RÓZSIM SÍRJA FELETT.

Forró sohajtások, lelkemnek
Elszaggatott darabjai!
Itt lengjetek, hol kedvesemnek
Nyúgosznak áldott hamvai.
Vagy szálljatok fel a mennyekbe,
Hol ő van, s a több angyalok,
És lelkem e dicső helyekbe'
Várjátok meg, mert meghalok.

JÖVENDÖLÉS AZ ELSŐ OSKOLÁRÓL A SOMOGYBAN.

Hát Músáknak szentelt
Kies tartomány!
Ily számkivetve volt
Nálad minden tudomány?
Hát csak sertést nevelt-é
Itt a makk s haraszt?
Hát csak kanásznak termett
A somogysági paraszt?
Istenem!
Senki sem
Vette észbe.
Hogy e részbe
Árva még Somogy!

Hány jó ész lett vaddá,
Hogy nem mívelték?
Hány polgár bunyikká?
Hogy jóba nem nevelték!
Dudva lenne a dudvák
Közt az ananász:
Kanász marad, akinek
A nevelője kanász.
Hát már, hogy
A Somogy
Ily tudatlan,
Formálatlan,
Kié a hiba?

Debrecen és Patak
Messze estenek
Ide, hol a Musák
Nem is ismértettenek.
Ami kevés pénz bejött,
Két-három póra,

Nagyobb dologra ment el —
Borra avagy disznóra.
A szegény
Pórlegény
Vagy bodnárnak,
Vagy betyárnak,
Vagy zsiványnak állt.

Oh szomorú sorsa
Egy szép megyének!
Hol a magyar lelkek
Megvetve heverének,
Oh nem fáj-é a szíve
Minden magyarnak,
Hogy a magyar fiakkal,
Gondolni nem akarnak?
De tán jő
Oly idő,
Melyben nékünk
A vidékünk
Új Helicon lesz. —

MIÉRT NE INNÁNK.

Igyunk barátim! a komor
Bú lángja nem csatázik,
Ha mádi borral a gyomor,
A kis pokol, megázik.
Igyál! ne, e szőlőgerezd
Levével öblödet fereszd.
Vígadj, öcsém : maholnap
Zsákjába dughat a pap.

Mi gondod a továbbira,
S világodat hogy éled?
Tekints csak e jó mádira,
Szíved tudom megéled.

Más hadd gyötörje a fejét,
Töltvén bolond esztendejét;
Éljünk rövid napunkkal
Múlatva víg Igyunkkal.

A Bacchus úr pincéibe
Magam leszek vezértek,
Nunc est bibendum! ennyibe
Horáccal egyet értek.
Igyunk! eb aki nem barát,
Tegyünk le minden maskarát.
Most rajta! poculatim
Igyunk, vidor barátim!

EGY KÉTSÉGBEESETT MAGAGYILKOSA.

Jaj egek! mely szörnyű képzeletek,
Melyeket elmémben hempelygetek.
Oh látom Tartarus mély üregét,
A feljött árnyékok fergetegét!
Már lelkemig ér a
Pokloknak hóhéra,
Dárdákkal,
Fáklyákkal,
Veri Megaera!
Jaj! hová kell lennem,
Nem lehet pihennem;
Mely vesztő
Ijesztő
Csata van bennem!
A szép napfényt eltűnt;
Az ég, a föld megszűnt;
Csak nékem kell még látnom ezt a nagy bűnt.
Oh, jóltevő halál!
Ki borzasztóm valál,
Jer, karom emelem!

Itt a megszentelt kés, —
Tégy jól, jaj, jaj, ne késs,
Oh, Furia! velem.
Idvez légy, oh Pluto!
Fogadj el; s nyugtató
Szent kezed ölelem. —

DAPHNIS HAJNALKOR.

Szép Hajnal! emeld fel földünk felett
Az egek alatt tündöklő szent fáklyádat,
Bársonyban idvezli majd napkelet
Az aranyozott felhők közt szűz orcádat.
A madarak concertjei tisztelnek már,
Sok fatetőn éneklő fülemüle rád vár.
Jer, vedd el fényeddel
A még iszonyú égnek gyászruháját,
Hogy messze szélessze
A mord éj fekete homályát! —

Felkél a rózsákból, s illatozva
Emeli Zephyr nectárral tölt szárnyait,
Harmatos csókokkal játszadozva
Csipegeti fel még alvó kis társait.
Már susog a fáknak tetején kerengvén,
Majd piperés rétünknek kebelibe lengvén.
Szárnyra kél a víznél
A több Zephyrek nyájas kisded raja,
A nedves völgy kedves
Szaggal tölt líliomit nyalja.

Rajta, kis szellőcskék! szedegessetek
Violaszagot szárnyatok bársonyára:
Míg Chloém fel nem kél, siessetek
Vele pihegő mellére s szácskájára.
Míg aluszik, játszodjatok édesemmel,
Majd ereit csiklandozzá . . . tok — fel,

Akkor súgjátok meg,
Hogy hajnal előtt Daphnis már pihegett,
Sóhajtván szép nevét
Itt e kis patak ere megett!

CHLOE DAPHNISHOZ.

Menjetek, kis szellők! menjetek,
Lelkem is Daphnishoz megy veletek,
Mondjátok: hogy Chloe már hevűl,
A Daphnis tüzétől ég, merevűl.
A szerelem szívem rejtekibe dong,
A keserű édes mézbe zsibong,
Melyet szád rózsáiról szedett:
Ah! kár! hogy fúlánkkal mérgesedett!
Tele már szerelemrajjal melyem,
Sok ezer fiait, hogy neveljem?
De hogy elaltassam sok fiát,
Jer, Daphnis! hints rájok ambrosiát:
Csókjaid harmatján mind elűl.
Lassan zsibongó álomba merűl. —
Így emelem vígan fel karomat;
Így ölelem kedves Daphnisomat;
Így lelkedbe öntöm lelkemet,
Életedbe öntöm életemet;
Hadd nyíljon ága száz új bimbókkal,
Pirúljon muskatály ízű csókkal:
Majd közte az öszvenőtt ágaknak
Fészket a szerelmek madarai raknak.

DÓRISHOZ.

Pillants reám leányka!
Pillants reám, de titkon;
Hogy vén anyád, ki pénzét
Olvassa, meg ne sejtse.

Pillants reám s azonnal,
Szép Dóris, én elértem,
Hogy érzed, amit érzek.

HIVÁSA A MUSÁNAK.

Jer, kit mérges gondok rágnak.
Jer a zöld Tempére,
Ez ártatlan mulatságnak
Ébresztő helyére.
Itt örvendhetsz a víg Echóval,
Játszadozván muzsikaszóval,
Az örömök táborában,
A Gratiák sátorában
Vígadozván Nasóval.

MÁSODIK KÖNYV.

A MUSÁHOZ.

Musám, ne csüggedj! bár vak irígyeid
Kancsal szemekkel rád hunyorítanak,
Musám, zsinatjokban az ország
S a tudományok eránt ne csüggedj!

Látd! a magános berki homály alól
Míg a babérszál halkkal emelkedik;
A nyári gyanták durrogási
Szent tetején magosabbra rázzák;

A téli szélvész mérgei közt örök
Zölddel virítván, fája tövesbedik;
Te is kevély megnyúgovással
Bírd magadat, ha sikolt az aljnép.

Látd! integetnek tiszta barátaid ;
Nevednek oltárt a maradék emel :
  Megpukkad annál a kajánság.
    És a halál elalél előtte.

A SZÉLHEZ.

Mit hízelkedel, oh lengeteg, oh csalárd
Elmék ingadozó bélyege, esti szél?
  Hát füstfogta hazámnak
    Nem borzasztnak üszögjei?

Víg hangot hazudó posta! mit unszolod
Pernyében heverő lantomat? A kacaj
  Bosszantó gyönyörűség
    A boldogtalanok között.

Zengj a kis Balaton partja körűl, hol a
Természetnek örök szűze s az emberi
  Mesterség, ez a heros,
    Egy tűkörbe kacsonganak.

Csattogjál aranyos szárnnyal enyészeten,
S hagyj engem szabadon Dacia pallagán
  Elnémulva zokognom
    A nád-lepte fedél alatt.

Hát a nyár elején nem te valál, ki a
Szikrából eredett lángokat egy szegény
  Özvegynek fedeléről
    Szórád vad hahoták között?

Látám a lakosok jajjait a setét
Füstnek gombolyagin mennybe tolongani,
  A mindent-tehetőnek
    Zsámolyszékihez, akinek

Kor-kémélte falán bús diadalmadat
Tapsoltad. Szomorú dűledezési közt
Most a gyász s a halálos
Csendesség fia zsibbadoz.

Szent tömjénit eloltá az imádkozás,
S a zsoltárok erős seraphi zengzete
Megnémult. Igaz írét
Vallásába se lelheti

Mostan a nyomorúlt; csak zokog és maga
Házának hamuját hinti fejére már.
Oh, oh még is örömre
Ingerlesz, te kacérozó!

Hogy? Hogy tudjon ezüst hangokat s innepi
Víg dalt adni nekem Calliope, mikor
Vulcan a Heliconnak
Szent berkét tövig égeté?

Nem látd, hogy kesereg, nyögve hogy öntözi
Elsirt csillaginak könnyivel a babért?
Nem látd sárba keverve
Pernyés köntösinek havát?

Hát én aki (miként a Capitolium
Tőszomszédja, Ovid) hasztalan éltetém
Itt a mennyeieknek
Környékén bizodalmamat,

Felvidúlhatok-é? Lám oda Tíburom,
Hol víg gondolatim szárnyra repűltenek,
És a rózsalugasnak
Amelyben philomela s én

Egymást váltva ütének pindusi dallokat,
Nincs árnyéka tovább. Hagyj nekem, esti szél!
Hagyj békét, s pici lantom
Törd ízekre . . . De mit, de mit

Hallok még is amott? innepi lármaszót
És Széchényi nevet hallok a Hesperus
  Bíbor pitvara mellől —
    Hajh, mégis csak örűlni kell!

Még is kell örömöt tudni! nem állhatok
Ellent szívem erős duzzadozásinak:
  Lantot, pieri lantot!
    Száz víg hang veri nyúgotot.

Mennyekzőt mutató innepi lárma-e?
Vagy más boldog öröm zengedezése az?
  Jertek, gangesi szellők,
    Melyek Vesta ölének ért

Almáit gyönyörűen lengetitek puha
Szárnyakkal, vigyetek, jertek, emeljetek·
  Túl a fellegeken túl —
    Már, már szárnyra emelkedem.

Látom tornyosodó szent hegyedet, Buda!
Hol Corvin ragyogott s hajdani nemzetem,
  Látom már Nizidernek
    Csendes tűkribe képemet.

Itt minden halait Cenkre sietteti
Thetis, túl az öreg Pan teli tulkait
  A kastélyba behajtja,
    És Ceres maga tölti meg

A bőség szaruját. Sopronyi halmain
Tombol Liber atyánk, s víg adományival
  Kínálgatva az Ikvát:
    Ikvának szeme ég, ragyog.

Ím, ím a koszorús pásztorok, és velek
A szomszéd ligetek hölgyei (oh kegyes
  Látás!) dalra fakadnak:
    Hajh! hogy zeng az egész vidék.

«Jóltévő Osiris! életadó atyánk!
«Isis nyájas anyánk! éljetek! éljetek!
«És a boldog aranykort
«Oh kezdjétek elől megint!»

Így éneklenek ők. — Venus Uránia,
A boldog szeretet kellemes asszonya,
Szennyetlen viseletben
Hoz két égi szövétneket.

S ím a földmivelő keszthelyi Indigesz
Húgával jön az én Calliopém kegyes
Dísze s gyámola ; szívén
Hogy csillognak az érdemek! —

«Hószinű szeretők! már huszonöt tavasz
«Rózsáját kötözém rátok. Az égi tűz,
«A vídám, a hibátlan,
«Lángolt bennetek, édesim!

«Fél századra fogom nyújtani láncotok,
«Hív lelkek, nemesek : majd unokáitok
«Fogják ősz korotokban
«Számosbítni ez innepet.»

Ezt mondá az egek tiszta lakója, s im
Szép testvére, ama rózsatekintetű
A szellős Amathusról
Hattyúin ide jön, s felel :

«Így fényljék ezután a ti Lajostokon,
«S Batthyánin Amathus rózsakötése majd ;
«És néktek liliomszál
«Légyen béretek, és babér.»

Így áldottanak ők ; mennyei hangjokat
Vígan visszonozák istenek, emberek.
És én — pallagi dallos —
Bort és kedvet ivám velek.

A MAGÁNOSSÁGHOZ.

Áldott magánosság, jövel! ragadj el
Álmodba most is engemet ;
Ha mások elhagyának is, ne hagyj el,
Ringasd öledbe lelkemet.
Öröm nekem, hogy lakhelyedbe szálltam,
Hogy itt Kisasszondon reád találtam,
E helybe' andalogni jó,
E hely poetának való.

Itt a magános völgybe' és cserében
Megfrisselő árnyék fedez,
A csonka gyertyánok mohos tövében
A tiszta forrás csergedez.
Két hegy között a tónak és pataknak
Nymphái kákasátorokba laknak ;
S csak akkor úsznak ők elő,
Ha erre bölcs, s poeta jő.

A lenge hold halkkal világosítja
A szőke bikkfák oldalát,
Estvéli hűs álommal elborítja
A csendes éjnek angyalát.
Szelid magánosság! az ily helyekbe'
Gyönyörködöl s mulatsz te ; ah ezekbe
Gyakran vezess be engemet,
Nyugtatni lankadt lelkemet.

Te a királyok udvarát kerűlöd,
Kerűlöd a kastélyokat ;
S ha bévetődsz is, zsibbadozva szűlöd
Ott a fogyasztó gondokat.
A félelem s a bú vad únalommal
Csatáznak ott a tiszta nyúgalommal.
A nagy világ jótétedet
Nem tudja, s útál tégedet.

Óhajtoz a fösvény, de gyötrelemmel
  Goromba lelkét bünteted ;
  A nagyravágyót kérkedő hiszemmel
  A lárma közzé kergeted.
  Futsz a csatázó trombíták szavától,
  Futsz a zsibongó városok falától :
  Honnyod csupán az érező
  Szív, és szelíd falu s mező.

Mentsvára a magán szomorkodónak
  Csak a te szent erődbe' van,
  Hol biztatásit égi szónak
  Hallhatja a boldogtalan.
  Te azt, ki megvetette a világot,
  Vagy akinek már ez nyakára hágott,
  Kiséred és ápolgatod ;
  Magát magával biztatod.

Te szülöd a virtust, csupán te tetted
  Naggyá az olyan bölcseket,
  Kiknek határtalanra terjegetted
  Testekbe kisded lelkeket.
  Tebenned úgy csap a poeta széljel,
  Mint a sebes villám sötétes éjjel ;
  Midőn teremt új dolgokat
  S a semmiből világokat.

Oh kedves istenasszony! én is érted
  Gyakorta mint sohajtozom,
  Mert szívemet baráti módra érted
  Midőn veled gondolkozom.
  Ártatlanúl kecsegtetel magadba,
  Nincs tettetés sem csalfaság szavadba,
  Hív vagy, nem úgy mint a mai
  Színes világ barátai.

Lám mely zavart lármák között forognak
  A büszke lelkek napjai,
  Kőről kövekre görgenek, zajognak,
  Mint Rajna bukkanásai —

De ránk mikor szent fátyolid vonúlnak :
Mint éji harmat, napjaink lehúllnak,
Tisztán, magába, csendesen :
Élünk, kimúlunk édesen.

Sőt akkor is, mikor szemem világán
Vak kárpitot sző a halál ;
Ott a magánosság setét világán
Behullt szemem reád talál.
Síromba csak te fogsz alá követni,
A nemtudás kietlenén vezetni ;
Te lészel ah! a sírhalom
Völgyén is őrzőangyalom.

Áldott magánosság! öledbe ejtem
Ottan utolsó könnyemet,
Végetlen álmaidba elfelejtem
Világi szenvedésemet,
Áldott magánosság! te légy barátom.
Mikor csak a sír lesz örök sajátom.
De ez napom mikor jön el? —
Áldott magánosság, jövel!

KIFAKADÁS.

Biz én nem törődöm már,
Akárki mit beszéljen.
Gyakran rúgást ejt a szamár
Becsűletes személyen,
És jámbor is jár ott, ahol
Egy két irígy kuvasz csahol.

Akárki mit felőlem mond,
Mind szél után bocsátom,
Volt mindenkor, s lesz is bolond ;
De volt s lesz is barátom.
Béhunyom hát fülem, szemem,
Érzem tulajdon érdemem.

De másra mért is hallgatok?
Szándékomból ki zár ki?
Amint vagyok, maradhatok
Oly ember, mint akárki;
Ebnél különb sok címeres;
Akár setét, akár veres.

Ha kell, kedvem szerént eszem,
Kottyfittyre nem szorúlok.
Helyén van még az én eszem;
Olytól nem is tanúlok,
Kinek kobakja korpavár,
S a cinke is tart tőle már.

Érzem saját jó szívemet,
Más embernek nem vétek.
Még is, ti cenkek! engemet
Szitokra felvevétek,
Ha néha én botlottam is:
De a ti lelketek hamis.

Más az hibában torkig űl,
Mégis darál felőlem;
Bár engem a jámbor becsűl,
Csijést teszen belőlem.
Kurvanyja! hadd fecsegjen ő,
Holdtöltre tán eszére jő.

VIRÁG BENEDEK ÚRHOZ.

Nékem zöld olajág s rózsalevél fedi
Békés homlokomat, s páphusi lantomon
A myrthusligetek lanyha Zephyrjei
Félszunnyadva enyelgenek.

Míg Lillán zokogok, s csonka panasszaim
A lágy alkonyodást sírni siettetik:
Szép kínzóm azalatt kedvese karjain
A Cythere lugassa közt

Próbálgatja nevem messze felejteni ;
Én sírok, te pedig, zengedező Virág!
A zöld Pannoniát s Dacia szűzeit
  Új hangokra tanítgatod.

Hallom tárogatód tábori hangzatit,
Hallom Pest fala közt és Buda szirtjain ;
Már a Karpatokat verdesik, s a Tisza
  Sikján messze terűlnek el.

Hallá Elysium berkeiben Horác
Szent árnyéka hazám bardusa énekét,
És réz pyramisán, melyet emelt maga,
  Néked fő helyet engede.

Látom lábad alatt a letiport halált,
Ni, mint küzdik az éj rettenetes fia!
Mint tajtékzik acél ínye s eszén kivül
  Mint ordítja kivert fogát!

Látá ezt az örök hír ; s felemelkedő
Két szárnyára vevé nagy nevedet, Virág!
S túl a csillagokon Melphomene fiát
  Istenlé diadalmi hang.

Megvan! Győzedelem! Rajta, nemes magyar,
Fűzz számodra babért s tégy örök oszlopot ;
És sasszárnyaidon engem is, édesem,
  A szent Pimpla felé segíts! —

A nap ködbe borúl, elfogy az Oceán,
A szirtok s a hegyek fellegi bércei
Elmállott hamuvá válnak ; az ősz idő
  Mindent fékje után ragad :

Eldűlnek Babylon tornyai, s nem lelik
Gyémánt jármokat a büszke tyrannusok,
A nagy várakat és kis birodalmakat
  Vastag rozsda emészti meg —

Látjátok? vagy erős rémzetem áltat el?
Látjátok ki van ott a düledékeken?
Ő az — Melphomene ; a befaló Chaos
  Mellén áll s az ezer veszély

Porja s füstje között a zavaron belől
Csendes fénybe ragyog mennyei homloka,
Megtartó szemeket vét Helicon felé;
  S élnek lantosi, él Virág.

Élnek mindazok is, kik neki templomot
Szenteltek, s kiket a lantosok áldanak ;
Él a keszthelyi gróf, és az örök napok
  Jussán nagy neve tündököl.

Jer hát, végy te babért, én olajágakat
Fűzök fel ; te vitéz tárogatód szavát
Buzdítsd, én meg ezüst lantomat izgatom:
  Zengjük Feszteticset, jere!

AZ ECHOHOZ.

Panaszimat óhajtással
  Kettőztetem, oh!
  Jer az eget jajgatással
  Kérni, bús Echo!
  Te vad havasok kősziklája,
  Te szomorú Echo hazája,
  Jajgass vissza reája!
  Panaszimat óhajtással
  Kettőztetem oh!
  Jer az eget jajgatással
  Kérni, bús Echo!

AZ ELSZÁNT SZERETŐ.

Semmivé kell lennem!
A nemlétel hív.
Gémberedj meg bennem,
Roncsolt szív!
Jobb, hogy a dögférgek
Szétmarcongjanak,
Mint e belső mérgek
Rágjanak.
Oh miért születtem!
Vagy miért szerettem!
Vagy mért élek!
Jaj fuss a szépektől,
Mint a tigrisektől,
Jámbor lélek!
Én is egyszer képzésemnek
Meghódoltam,
Két hitető szemnek
Rabja voltam.

Válj bennem epévé,
Hajdan édes hang!
Gyúlj pokol tüzévé,
Kedvelt lang.
S akiért így élem
Bús világom még,
Vágd ki együtt vélem,
Bosszús ég!
Mért kivánjak élni?
Élni s nem remélni? —
Hogy búm nőjjön? —
Nem ; — s halni mégyek ;
Hogy magam ne légyek,
Ő is jőjjön!
Hogy ott csalfa practicáját
Kitrucoljam,
És hitszegő száját —
Megcsókoljam.

AZ EMBERISÉG S A SZERETET.

Felfogadtam száz-meg-százszor,
Nem fogok szeretni mászor ;
Felfogadtam, semmi lyány.
Rabbilincsre már nem hány.

Azt mondám, bolond is voltam
Hogy szerelmekhez hajoltam!
Azt is mondám, mind bolond,
Aki rólok le nem mond.

Felfogadtam, hogy míg élek,
Egy asszonnyal sem beszélek,
S bár Helena volna is,
Mégsem kapnék rajta is.

Gyűlölöm minden nemével,
Bájoló tekintetével,
Gyűlölöm! — Mind csalfa kép,
S még talán csalfább, ha szép.

Felfogadtam mindenekre,
Rá se nézek őkemekre,
Mert mind vesztembe kerűl.
Meg is álltam emberűl.

Jaj de fojtó unalommal
Bánat szálla rám egy nyommal,
S a szerelmes kény helyett
Gyűlölség foglalt helyet.

A barátság s kedv megszűnék,
Tréfa nyájasság eltűnék :
Csak sötétes gondolat
Vont körűltem gőzfalat.

Csak rettentő képzelések,
Csak kegyetlen érezések
Ostromolták lelkemet,
Úgy gyötörtek engemet.

Semmi virtust nem kerestem
Embergyűlölésbe estem,
S már egészen ellepe
Lelkestől a sárepe.

Már az elmém is tompúla:
És csak — csak kevéske múla
Hogy fejembe nem lövék. —
Mégis elmémhez jövék.

Légyen hála! észrevettem,
Hogy bolond gombákat ettem,
S felkiálték: «Gratia!
Megbocsáss szép Cypria!»

Jertek, oh angyal személyek,
Hogy megint, mint ember éljek!
Elvetettem pisztolyom. —
Szép orcátok csókolom.

Véletek hát szívet váltok,
Szép embernék, s így kiáltok:
«Mind bolond ki nem szeret,
Vágasson magán eret».

A ZEMBER, A POESIS ELSŐ TÁRGYA.

Oh mely örömben folytak el ekkorig
Zsengére nyíló napjaim! oh miként
Érzem, hogy élni, s Thaliának
Rózsanyakán enyelegni, édes!

Víg borzadással jártam el a görög
Szépségek és a római nagy világ
  Pompás maradványit ; s ezeknek
    Sírja felett az olasz negédes

Kertjébe szedtem drága narancsokat ;
A franc mezőket láttam ; az Albion
  Barlangiban s a német erdők
    Bérceiben örömöt találtam.

Olykor hevítvén lelkemet is belől,
Uj képzelések s büszke vetélkedés,
  Lantot ragadtam, s a lapályos
    Dacia térmezején danolván,

A földnek aljáról felemelkedém ;
A felleg elnyelt, mennyei képzetim,
  Mint az habok felfogtak, s úsztam
    Gondolatim csuda tengerében.

«Merész halandó! lelkesedett iszap!»
Így zenge hozzám egy levegői hang,
  «Szentségtelen létedre nem félsz
    «Angyali pitvarokat tapodni?

«Ki vagy, miért vagy, hol lakol? és kinek
«Szavára mozgasz? s végre mivé leszel?
  «Míg ezt ki nem vizsgálod, addig
    «Por vagy, az is leszel.» E szavára,

Mint lenge párák éjjeli csillaga,
A tágas æther mennyezetén alól,
  Sebes bukással földre hullván
    Csak csupa por, hamu lett belőlem.

MÉLT. GRÓF FESTETICS GYÖRGY Ő NGÁRA.

A HADI OSKOLÁRÓL.

Szárnyalj le mennyből Calliope! s segítsd
A még szokatlan tárogatón kezem.
Im Thaliának gyenge lantját,
Bár szeretik koszorús leányink,

E rozmaringok zöldje alá teszem;
A fenyveseknek görbe gerinceit
Megmászom, s onnan messze nézvén,
Kalpagosink örömét kifúvom. —

Ki az, ki kertté téteti a mezőt
S termő mezővé a sivatag kopárt?
Kit Tritonok kürtje s Tihanynak
Ríjadozó hajadonja hirdet?

Nem látod őt — a keszthelyi indigeszt?
Az ő nevének temploma fénylik ott.
Nézd mint teríti bé hazánknak
Boldog egét ragyogó világa.

Bellona markos bátyja pihenteti
György görbe kardját húsz adamás szegen,
Zöld pálmaágakkal takarván
A hüvelyére tapadt aludt vért.

A tarka bőség csüngeti jobb felől
Horgas türökjét; és sok ezer becses
Áldási nem férvén beléje
Hervadozó mezeinkre ontja.

Pomona rak rá ritka gyümölcsöket;
Ceres kötést fon sárga kalásziból,
Melyet piros pipacsvirágok
S kék cyanák gyönyörűn vegyítnek.

Idvezli Györgyöt szőke gulyái közt
Pán, a furuglyás ; s szittya szokás szerint
Bacchussa a boldog szigetnek
Tölt poharát neki hajtogatja. —

Mély tisztelettel borzadok! a magas
Mennynek leányit látom az aoni
Keszthelybe — oh boldog halandó
Aki az égbe lakók barátja!

Mely édes érzés játszik az ő komoly
Orcáikon, s mint zengik az indigeszt,
Tágas mezőt s védőt találván
Szárnya alatt... De mi képtelenség —

Mars könyvet olvas! Húga szilált haját
Felsímogatván, né! hogy okoskodik,
És cirkalommal mérsekéli
A tüzes ütközetek piaccát.

Ott kardra termett ujjait egy huszár
A messzelátó csőhöz egyengeti ;
Itt egy erős hajdú az ország
Rajzolatin figyelemmel andalg.

Mit szóltok erről hétmogorok? ti kik
Tátur havassán tábori abroszok
S nézőcsövek nélkül jövétek
E Kanaán mezejére győzni?

Azon igyekszik Festeticsünk, hogy e
Kartács világban hív unokáitok
Ésszel s okossággal tanúlják
Őrzeni érdemitek jutalmát,

Mely érte hullott véreitek miatt
Zsengés. — Ma már a táborokat befül
Szobákba intézik csatának ;
S penna után viszik ütközetre,

Kiknek nyeregből szabta ki rendjeket
Az üstökös Kund, a bajuszos Gyula
  Most líneán lövik rakásra,
    Kit buzogánnyal ütétek agyba.

Hiába vinnéd, rettenetes Botond!
Mennykőcsapású bárdodat a mai
  Bysantium várához, annak
    Rézbe borúlt kapuját bevágni :

Egy messzelátó cső kitekintené
Szándékod, egy más cső az egész kaput,
  A bárdot, a vitéz Botondot
    Egyszeri percbe darabra törné.

Mindég «vitézek nemzete» volt nevünk ;
E két örökség jegyzi ki még ma is :
  «Rettenthetetlen szív s serénység»
    Nagyravaló fiait Lehelnek.

De ez kevés még egy bizonyos veszélyt
S halált okádó bombi előtt ; ma már
  Száz dentmagyart is porba dűjtne
    Holmi suhanc gyerek egy kanóccal.

Izmos leventák! hogy ha reánk maradt
Kemény erőtök : megnemesíti György,
  A szittya testet brittus ésszel ;
    S gyermekeink Vayak lehetnek.

Ő, aki földünk Pontusa habjait
Törvényre húzá, száz lehetetlenen
  Tett, s tesz csudát : ő mér fuvallni
    Lélekerőt az inas magyarba.

Ő új Minervát ugrat elő Zeus
Szent homlokából, és maga nyújt dsidát
  S halálszemű ægist kezébe. —
    Rhédey van vele, és segíti,

Zengj harsogóbban, énekem! e becses
Két névre, mely, mint a Duna, élni fog,
S mint a világosság, kiterjed,
És bekerűl az egész világon.

Hanem ki lészen, bárdusaink közűl,
Ki a sok elmés Hunnia hadnagyit
A Lethe zsibbasztó vizétől
Trombitaszón az egekre hordja?

Méltatlan éjcsend sürgeti sok vitéz
Árpádjainkat. — Félre haszontalan
Kétségek! — ím általragyogván
Cenki napunk a homály csoportján,

A múlt s jövendő pólusit is süti.
Tud már ezentúl tenni is, írni is
Nagy dolgokat földünk vitéze
S lantosa: Calliopém! elég ez. —

Elég! — Reked már tárogatóm szava,
Lankadnak ingó ujjam ennyi nagy
Dicséreteknek hirdetésén,
Melyek eléllt ereim tetézik.

Mátyás dicsőült lelke! tekints alá,
Esmérd egedből lábbadozó hazád,
A Keszthely és Cenk istenűlő
Grófjaiban magadat találd fel;

S érezd, hogy a menny kedve is egy igaz
Herosi szívben megszaporodhatik,
Ha nemzetét s emberbarátját
Virtusiban öröködni látja.

EGY HÁLÁDATLANHOZ.

Távozz tőlem, háládatlan!
Távozz, ha vélem így tettél!
Gondold meg jól, hogy szerettél,
De már annak vége lett.
Gondold meg, hogy elárúltál,
És hogy állhatatlan voltál,
Egy hív szívtől elpártoltál,
Mely mind végig szeretett ;

Hogy láncaink elbomolván,
Amor nyila és dárdája
Szívem többé nem rongálja,
S érted nem sohajtozom :
Hogy, mivel engem elhagytál,
Több hűségem hozzád nincsen,
Lábom nem csörög bilincsen,
S rólad nem gondolkozom.

A hajós is dallásától
Fut a szerelmes Syrennek ;
Mert tudja, hogy mérges ennek
Dalja, sőt halálos is :
Így fordítom el orcámat
Én is bájoló képedtől,
Mert csábító beszédedtől
Jéggé fagy a szívem is.

Meghűl minden vérem bennem,
Mihelyt kegyetlen voltodról
És nem várt árulásodról
Emlékezem, hitszegő!
Irígyemet vígasztald meg,
Örvendj, hogy úlhetsz ölébe ;
Pedig tán egyszer cserébe
Megvet, és elárúl ő.

Megvallom, bár szégyenemre,
Szíved oly heven szerettem,
Hogy midőn azt megvetettem,
Véltem, a halál jön rám :
És ha ezután némelykor
Távolról megszemlélélek,
Mindjárt kiszakad a lélek
Belőlem, azt gondolám.

Szép virág vagy, azt megvallom :
Mert a rózsa bíborához,
És a líliom havához
Színed hasonlóvá tész.
Rózsa vagy, de tüsketermő ;
Líliom, de illatatlan ;
Mert hűségednek tartatlan
Hószíne mindjárt elvész.

Távozz tőlem, háládatlan!
Távozz, szerethetsz miattam.
Én mi voltam, az maradtam,
S az maradok örökké.
Ha az én arányos szívem
Változna a szerelembe' ;
Akkor mondd osztán szemembe
Hogy : hazudtál hallod-é!

RÖVID NAP ÉS HOSSZÚ ÉJ.

A nap megint leszálla
Elvégezé futását,
Sátort az éj csinála,
Fonván setét lakását ;
Így múlik életünk el,
Mely most ragyog körűlünk
És végre mindenünkkel
Gyász éjtszakába dűlünk.

Az éj komor homálya
Ismét ki tud derűlni,
Mihelyt az ég királya
Keletre fog kerűlni:
De óh, ha a mi fényünk
Már egyszer éjjelen jár,
Nincsen tovább reményünk
Felvirradás felől már.

Míg hát az ég kinyitja
Örömre hajnalunkat,
S az éj be nem borítja
Örökre víg napunkat:
Éljünk, barátim, e szép
Kies világ ölébe',
Mert majd az éjjel itt lép,
S borít setét ködébe.

SZEGÉNY ZSUZSI, A TÁBOROZÁSKOR.

Estve jött a parancsolat
Violaszín pecsét alatt.
Egy szép tavaszi éjtszakán
Zörgettek Jancsim ablakán.

Épen akkor vált el tőlem,
Vígan álmodott felőlem,
Kedvére pihent ágyában,
Engem ölelvén álmában:

Mikor bús trombitaszóra
Ülni kellett mindjárt lóra.
Elindúlván a törökre;
Jaj! talán elvált örökre!

Sírva mentem kvártélyáig,
S onnan a kertek aljáig.
Indúlt nyelvem bús nótára
Sírva gerlice módjára.

Csákóját könyvvel öntöztem,
Gyász pántlikám rá kötöztem ;
Tíz rózsát hinték lovára,
Száz annyi csókot magára.

A lelkem is sírt belőlem
Mikor búcsút veve tőlem :
«Isten hozzád!» többet nem szólt,
Nyakamba borúlt, s megcsókolt.

EGY VÉN FÁNAK ÁRNYÉKÁBAN RÉGEN SZENVEDŐ RÓZSAFA.

Gyenge rózsabokor kesereg búvában
Egy podvas vén fának hideg árnyékában.
Könycseppek hullanak kinyílt bíbor száján,
Melyek leperegnek egy pár bimbócskáján.
Egek! még elején a kies tavasznak
Fakadó leveli szomorúan asznak :
A fa rá terítvén mohos vén gajjait,
Nem eresztvén hozzá a nap súgárait.
Egek! ily szép rózsát ide ki ültetett,
Mely a kertekben is díszt érdemelhetett?
Ott a több mosolyogó virágoknak során
Nem epedt volna el szegény ilyen korán :
De itten a bánat sűrű tövissei
Lettek szépségének furdaló ívei.
Súgár mogyorófák körűlte hevernek,
De azok feléje fordúlni sem mernek ;
Reá lágy tavaszi szellő sem lengedez,
Mert a vén fa tőle minden rést elfedez.
Így fonnyad magános keserűségibe' —
Ah! e rózsaszálat ki ne szánná, ki ne?
Magok az erdei fiatal istenek
Kínjait fájlalják ; de mit segítenek!
Gyakran vígasztalják szegénykét a nymphák,
Szánakoznak sorsán az érzékeny hím fák.

Maga a szép rózsa csüggesztvén ágait,
Így ereszti égre bokros panaszszait:
«Mért nem emészt már el vagy hévség vagy hideg?
«Ilyen vadon helyen mit sínlek, mint rideg?
«Vajha forgószelet támasztna valaki,
«Hogy tégedet vén fa tőből facsarna ki!»

A FARSANG BUCSUSZAVAI.

Űzik már a farsangot,
Bor, muzsika, tánc, múlatság,
Kedves törődés, fáradság,
Kik hajdan itt múlattatok,
A közhelyről oszoljatok!
Kongatják a harangot!
Űzik már a farsangot!

Fussatok hát, jó napok!
Tíz hete már, hogy vígsággal
Játszodtatok a világgal;
De itt lepnek a papok:
Fussatok hát, víg napok!

Piszt! minden táncpaloták!
Ürüljön boros asztalom,
Némúljon meg a cimbalom,
Szűnjetek meg, hahoták!
Piszt! minden táncpaloták!

Könyvhöz, dáma, gavallér!
Elég volt a sok ördögnek,
Kik belőletek köhögnek.
Itt van, itt a szent pallér;
Könyvhöz, dáma, s gavallér!

Itt a böjt: koplaljatok!
Itt van: s ízetlen olajja
A csókokat majd felnyalja,

Szent ételt is szopjatok:
Itt a bőjt: koplaljatok!

Vége már a nőszésnek,
Kiknek nem jutott házaspár:
Úton-útfélen elég jár.
Csont azoknak, kik késnek;
Vége már a nőszésnek!

Élni kell a bőjtbe is.
Azért ki szép párt lele
Ha zsíros is élhet vele.
Jó a jó, innepbe is;
Élni kell a bőjtbe' is!

Most nyúgodjunk: adiő!
Pislog a dáma s gavallér;
Beteg, s oda a sok tallér. —
Majd megjön tán egészsége,
Hervadó kedve s szépsége;
A költség is tán kijő:
Most nyúgodjunk: adiő!

FŐHADNAGY FAZEKAS ÚRHOZ.

Kerek hajnal! súgároddal
Küllőzd meg a fél eget,
S múlólagszín sáfrányoddal
Szegd bé a kék felleget.
Én, ki téged napszálltával
Legtöbbször áldottalak,
Most a kelet harmatjával
Mely nagyon ohajtalak.
Menj s fogj szürke paripádhoz
Fél-ébredt Zephyreket,
Tégy kakast a hintócskádhoz,
S kettőzd a lépéseket.

Süss druszámnak, barátomnak,
Két szemére édesen,
S babonázd le az álomnak
Mákját rólok csendesen.
Vagy ha már ő, mint kedvellőd,
Ébren szívja lelkedet ;
Mondd meg néki, hogy egy szellőd,
Melyemből kerekedett ;
Melyemből, melynek tartatlan
Ereje csak akkor nagy,
Mikor érzése ártatlan,
Tiszta s vídám ; mint te vagy.
Mondd meg néki, hogy kertjébe
Régóta kívánkozom,
Hol a természet ölébe
S az övébe nyúgoszom.
Mondd meg néki, hogy pattantom
Húromat már őfelé,
Ah, mert — ah! magányos lantom
Drágább névvel zenghet-é?
Mondd meg — de már — már jól látom
Már itt van — már látom őt, —
Hajh, az én nemes barátom
Hogy használja az időt!
Ő, akinek Bellonától
Magasztalva van neve,
A gőgösség hagymázától
Irtózván kertész leve.
Ő a tomboló vígságnak
Futja unszolásait,
S egy félig fejlett virágnak
Lesi bíztatásait.
Ő a fösvények sorában
A dögkincsekkel felhágy,
S húgának társaságában
Gyöngyvirág gyöngyökre vágy.
Számlálgatja víg orcával
Az ezüst jácintokat,

S az ibolyák aranyával,
A szagos gyémántokat.
Most a bölcseknek álmára
Hol ébred, hol szunnyadoz,
S majd a képzelt Heloára
Érez, újúl, bágyadoz.
Majd a rendtartó méheknél
Kedve-telve ácsorog,
S érzi, hogy az embereknél
Az ország nem így forog.
Már meglátott: gereblyéjét
És kapáját elteszi,
S félig harmatos Linnéjét
Pipája mellé veszi.
Jer, barátom! lépegessünk
Kis kertednek útain,
S dohogás nélkül nevessünk
Mások bolondságain.
Jer, s érezzük, hogy nagy telket
Többször fának ád az ég,
S kis jószágot és nagy lelket
Bírni boldogabb sors még.
Jer, e répánál térdeljünk,
Jer, kacsint e tulipánt,
Jer, e töknél süvegeljünk:
Mind használ ez, s egy se bánt.

TÜDŐGYULADÁSOMRÓL.

Fenn lengő hold! nézd mint kínlódom,
Mondd meg nekem, hol fekszem én?
Ágy-é, amelyben hánykolódom,
Vagy a koporsó az szintén? —
Nem! — Csónak ez, mely jaj a kétes
Remény és biztos félelem,
S az élet és halál setétes
Hullámjain lebeg velem.

Fojtó siroccóknak hevétől
Asznak tüdőhólyagjaim,
S a kriptáknak fagyos szelétől
Borsódznak minden tagjaim.
Szívem megett egy láthatatlan
Kéznek nyila bélőve áll,
S melyem csontboltján irgalmatlan
Sarkával rúgdos két halál.

Hová ütődöm az habokba?
Hajh! mely szörnyű hányattatás!
Most a cupressusos partokba
Hol rémlet űl s jéghallgatás!
Majd a túlsó part lejtőjébe,
Honnan barátság szózatit
Hallok a platanok berkébe,
S örömszerszámok hangzatit.

Innen savanyú ázótjokkal
Pusztás barlangok fojtanak;
Amonnan kerti balzsamokkal
Hígabb szellők újítanak.
Fúlok, lehellek; fázom, gyúlok,
Vagy egy kivégez már, vagy más,
Ájúlok, érzek, és ocsúlok:
Haj! mely szörnyű hányattatás! . . .

Ki vagy te, ki hószín leplekbe
Felém mosolyogva közelítsz,
S a partról e szagos berekbe
Áldott jobbodon felsegítsz?
Te, földi biztosa az égnek:
Arany gyógyúlás! Te a nagy
És bölcs teremtő tehetségnek
Halandó leánya! te vagy.

Te illetéd rózsás ujjoddal
Melyemnek rokkant boltjait
S elindítád pillantásoddal
Az élet dobbanásait.

Már lelkem új phœnix módjára
A lángok közzűl éledez ;
S gyengűlt újjom pattanására
Kis lantom újra zengedez.

De te repűlsz? — mind tűnnek-mennek —
Minő derűlés ez, nagy ég?
Sándorffym űl ágyamnál . . . s ennek
Köszönhetem, hogy élek még?
Zendülj, echózz, esti csendesség!
A hálá engem dalra ránt.
Telj bé, kettős szent kötelesség
Az orvos és barát eránt!

DOROTTYA

VAGYIS

A DÁMÁK DIADALMA A FÁRSÁNGON

FURCSA VITÉZI VERSEZET NÉGY KÖNYVBEN

1799

Vos etenim, iuvenes, animos geritis muliebres:
Illa *virago viri*.

Ennius.

ELŐLJÁRÓ BESZÉDJE AZ ELŐBESZÉDNEK.

Közönséges dolog az authoroknál előljáró beszédet írni, de még közönségesebb az olvasóknál, azt soha el nem olvasni.

Mind a kettőnek szintúgy okának kell lenni, mint annak, hogy a poeták ajánlólevelet írnak, a Mæcenások pedig nem is válaszolnak rá. Lássuk tehát mind a kettőnek az okát.

A könyvíró előbeszédet csinál, többnyire ezen két okból: 1. vagy sokat akar magáról az olvasóval elhitetni, hogy ő ezt a munkáját ennyi s ennyi esztendők alatt, éjjeli, nappali munkával, szorgos hivatala mellett is, ennyi s ennyi hiteles írókból, szakadatlan elmélkedéssel stb. dolgozta ki; ez Németországon charlatánságból, másutt igen csak kevélységből esik meg; 2. vagy alázza munkáját, csekélységét emlegeti, bocsánatot kunyorál s még is a végén a haláruló kofa módra húzalkodik a rongyos lelkű Zoilussal; ez még nagyobb kevélység az elsőnél, de talán gyakorlottabb is. — Ami engemet illet, Nihil mihi arrogo, quamquam nec derogo quidquam; nem is hánytatom magamat, mert az hiúság! de nem is alázom ám, mert az meg alacsonyság!

Az olvasó elfordítja az előbeszédet, mert: 1. vagy megúnta már az említett két hibával rakva lévő præfatiókat; 2. vagy szükségtelennek tartja az udvaron való bémenetelt, mikor az ember a kert alatt is elkerülhet s az ablakon is bészólhat. — Még aki ráveti is fejét az előbeszéd elolvasására, belé unatkozik;

10*

minthogy az többnyire mind tanítói, atyai vagy audenciás tónuson vagyon írva s többnyire mind egy a foglalatja.

Ezen az okon én minden előbeszédemben kettőt csináltam: 1. valamely interesszáló materiáról értekezést iktattam belé; 2. nevetséges, csípős és eleven beszédbe öltöztettem; hogy amaz az értelmet, ez pedig az érző elmét mulattassa s az olvasó ne állhassa meg, hogy előbeszédemen végig ne menjen; amidőn osztán mind énrám, mind őrá az a jó háromlik, hogy munkámat abból a szempontból fogja nézni, amiből én óhajtom.

Ez a kültornác, melyben annyit végeztünk, hogy hosszas és néhol satirai előbeszédjeimen, többé, jámbor magyarom! meg nem ütközöl. Most menj bé az előházba; ott bővebb discursusra várattatol. — Múlasd ki ott magadat; rakd le ott a criticus pálcádat, philosophus köpenyegedet, theologus süvegedet és akkor szivesen lát, magában a szálában, Dorottya és az egész fársángi kompánia. Magamat ajánlom!

ELŐBESZÉD.

Minden mondanivalók között legelsőnek tartom, hogy ennek a versezetnek, mely a maga nemében magyar nyelvünkön első próba, eredetét, okát és alkalmatosságát előadjam.

Somogy vármegyében lakám 1799-ben és szerencsém vala sok vídám házaknál esmeretségben lenni. Előhozódtunk együtt-másutt az időjárásról, a télről, a fehér vagy fekete karácsonról s több effélékről, amik a mindennapi beszélgetésnek vagy kezdete, vagy pótolói szoktak lenni. Ilyen intermezzo ritkán esett meg, kivált ha vegyes volt a társaság, hogy elő ne jött volna a fársáng. Látám, hogy erről kivált a szépnembéliek nem épen részvétel nélkül tudnak szólani: látám, hogy nagy részént sajnálkoztak, hogy oly

rövid időt szabott kalendáriomjok az országos bohóskodásra: láték modelleket a Dorottyára, de amely modellek itt is csak olyanok valának, mint mind azokban a tartományokban, amelyekre szólott a régi lőcsei kalendáriom. Azonnal feltevém magamban, hogy amit egy vagy más személyben nemcsak akkor, hanem életemnek megrendült napjaiban, nemcsak Somogyban, hanem akárhol is valaha láttam horátiusi sóra valót, azt egy (a maga neméében gondoltatva) tökéletes ideálban költőképen előadom. — Így kerekedett Dorottya.

Ennek a képzelt személynek munkálkodást is (actio, Handlung) kívántam adni, hogy az interesszéjét a versezetnek azzal is neveljem. Erre a célomra azt költöttem, hogy az én Dorottyám nemcsak szívében, hanem személyesen is kikél a fársáng ellen, akit szinte úgy felvettem ideális személynek. És ez a Carneval.

De mi lett volna belőle, ha az én két ideálom egymás ellen feltámadván, egy kurta duellumra ment volna ki köztök a dolog? Nem lett volna az egész mesézetnek kifejtődése (evolutio fabulae) igen együgyű? vagy Dorottya kisasszony kikarmolta volna Carnevál úrnak mind a két szemét vagy ez az úr ölön kapta volna a tisztes Mamzelt s úgy vágta volna a hófúvásba, hogy —. Kellett hát tennem mellékszemélyeket, mellékképeket s episodákat. Így a mesézet is tarkább, a csomó is többszeres, a kibontása is tartóztatóbb lett. Belé keveredtek a dologba majd minden dámák a Dorottya részire s majd minden gavallérok a Carneváléra: sőt, hogy az Epopoeában annyira kedvellett machinák is, az álmélkodásnak nagyobbítására, mely a vitézi versezetnek fő célja és vége, ki ne maradjanak, részt vettek a történetben Eris, Fama, Venus stb. Ilyen móddal formálódott osztán egy magános gondolatból egész költemény, melynek továbbá egyéb híja nem volt, hanem hogy képekkel, festésekkel, beszédekkel s több efféékkel színt és erőt nyervén magának, versekbe öntettessék.

Nem história hát ez ; annyival inkább nem pasquillus, mely élő vagy megholt individiumokat sértegetne ; sőt nem satira, noha ez utolsónak tulajdoniból, valamint minden comicum poema a világon, egy kis lelket kölcsönöz magának. — Semmi magános történet (az egy fársángról való discursuson kívül, amit az elébb már említék) nem adott erre alkalmatosságot vagy materiát. Még annyi valóság sem vetett ennek a költeménynek csak akkora talpot is, mint amennyin fundálódott akár a Tassoni Elragadtatott Vedre, akár a Boileau Pulpitusa, akár a Pope Ellopott Vuklija.

Három dolgot találhatnak az olvasók egész versezetemben olyat, amiből a valósággal megtörtént históriára gyanut csinálhatnának. Az első ez, hogy az idő, amikor a fársángi állapotok estek, a poema meneteléből nyilván kijön. De azt én nem is tagadom, hogy 1799-ben írtam s a dolgokat is arra a télre költöttem. Akkor idén volt a fársáng — oh szomorú folyása az esztendőnek! — olyan kurta, mint a viganó leányinak a derekok. De azon a télen esett-é afféle bál vagy efféle historia, amit nékem csupán csak versekbe kellett volna minden költői tehetség nélkül foglalnom? arról szóljanak az egész táncoló publicumnak mind a két renden lévő érdemes tagjai.

Második az, hogy a tartomány, a helység, sőt a ház is præcise ki van téve, ahol a dorottyai intrigék estek. — «Somogyban! Kaposvárott! a herceg kastélyában! — Mégis csak kellett ebben valaminek annak lenni. Hamisak a poeták! — Miért itt? és præcise itt? s nem másutt, egyébütt, akárhol? hanem itt és præcise itt? . . .?» Kérem alázatosan ; a hold ugyan elég tágas lett volna és ott az együgyűk állítása szerint Dávid hegedülvén, nem lett volna szükség a toponári zsidókat is Pegasus szárnyain felforspontoltatni : de én földi s különösen nemzeti dolgokat kivántam írni, hogy némely nemzeti visszaéléseket inkább megróhassak. A földön kellett hát játékom-

nak nézőhelyét felütnöm és általán fogva nemzetemnek lakó-földén valahol.

Ha csupán az üres álmélkodás lett volna a fő célom; jutalmamat pedig abban helyhettem volna, hogy Szabadvölgyi úr ezt mondja költeményemre: «Ejnye no, az ilyen amolyannak be gyöngy esze van! Ugyan no, hogy tud már ilyen átkozott portékákat kigondolni? Mi ördög —» vagy hogy Háromlovy uram úgy elandalodjon rá, hogy egy pipa dohánya tízszer is elaludjék az olvasás közben, az asszonyság pedig a sok csuda képekkel majd minden éjjel véle álmodjék: már úgy bezzeg jöttek volna ám drágalátos scénák, s a drágalátos scénákban gyönyörűnél is gyönyörűbb peripetiák. — Csak vegye az emberi lélek méltó képzelőre! Egy kies réz erdő, túl az óperencián — egy kerek erdő, melyben ezüst madarak szólanak — ez már valami: de abban osztán egy arany vár, mely kokassarkantyún forog — már megmeg valamibb: hanem a tündér királykisasszony, akinek minden pillantatjára orientálisi gyöngyök peregnek — — hahó, ez már nem lári-fári! Hát még a szép királyfi, a gyémánt buzgánnyal, a tátos lóval? s több ilyen álmélkodásra méltó jelenések szinte az akastyányi hegyig, mely 50 mértföldről, az egy erős griffmadáron kívül, mindent magához szippant? — — — Már ilyen istóriákat talám nyolclovas debreceni szekérrel is lehete a pesti vásárra vitetni, mint a lipsiaira a sok Feengeschichtéket mit einem saubern Titelkupfer. Már az efféle költemény nyalatná magát, mint a méz; de a satira vajmi nyögve nyelő orvosság! —

Akárhogy légyen: énnekem hazámban kellett helyheztetnem a költeményt. Hogy pedig annak egész situátióját Somogy vármegyében választottam, az nem azért esett, hogy a sokszor említésbe jött abusu-sokat ott találtam volna fel legjobban; épen nem! Abban a nemes megyében, melyre én mindenkor idylliumos elmerüléssel emlékezem, a barbarismus-

nak sincs helye, de a luxusnak vétkesebb neme sem verhetett még fészket. Nemesek annak nemesei, mint mindenha valának s teljesek a nemzeti buzgósággal. Egy Széchényi provinciájában mit találhatna az ember satirára valót? —

«Node kérem, hát csak kellett mégis valami okának lenni a Somogy választásában — ok nélkül csak a poeta sem csinál valamit.»

Sem több, sem kevesebb okom nem volt, mint az, hogy akkor ott laktam. — Azomba, ha mindjárt Zágor vármegyét vagy Berzence és Bodrog vármegyék közűl akármelyiket választottam volna is scénául; csak fennmarad volna az előbbi kérdés, hogy mit vétett Berzence vármegye? stb. Csak olyan kérdés az, hogy mulató személyim közé miért vittem muzsikálni in specie a toponári zsidókat és nem a keszthelyieket vagy nagykahiróiakat?

Harmadik, ami valamely igazságra való célzásomat gondoltathatja, ez, hogy mind a gavallérok, mind a dámák közt olyan charakterek, beszédek s környülállások találtatnak, melyek igen nagy præcisióra mutatnak. — Örülök, hogy úgy van; sőt ha ezt sokaktól, s kivált nagy bélátású olvasóktól hallom, el találom bízni magamat.

Minden szép tudományoknak és mesterségeknek, jelesben a poesisnek is, fő végek az ámulás (Täuschung); ha t. i. eleven és természeti előadásunkkal az olvasó, szemlélő vagy hallgató képzelődését annyira elámíthatjuk, hogy azt a mi költött scénánkba vagy indúlatunkba, mint valamely új világba, a maga reális situátiójából által varázsolhatjuk. Aki tehát azt hiszi, hogy az én poemámban leírott személyek lehetetlen hogy valóságos és élő személyek ne volnának s hogy a tőlem előadott történeteknek nem másoknak, hanem igazság után írottaknak kell lenniek; az, minden becsülettel (engedelmet kérek a technicus terminusról) — elámult; és én minden bizonnyal, legalább őrá nézve — poeta vagyok.

Mert az egész nemes vármegyében, mind azokat

valakiket esmérni s tőlök esmértetni szerencsém volt, tanúbizonyságúl hívom, hogy az egész tartományban, a Balaton és a Dráva partjai közt egyetlen egy személyt sem találhatni, aki az én leírásommal és mesémmel megegyezne: tanúbizonyságul hívom a Musákat, kicsinytől fogva nagyig, Cliótól fogva Uraniáig mind a kilencet, — pedig kilenc dáma közt csak nehéz titkot tartani, — hogy az egész poemát mind magok dictálták, kit Csökölben, kit Hedrahelyen, amely két faluban pedig, hogy mentségemre ezt is felhozzam, egy dámát sem találtam, akit ideálnak felvehettem volna; sőt a dáma név is oly idegen az ottvalóknál, hogy én egyiknek sem mernék ezzel a névvel tisztelkedni. — Más az, hogy én Kaposváron mindössze is csak egyszer voltam, akkor is betegen és kúra kedvéért; a herceg kastélyában pedig sohasem voltam és még annyit sem tudok róla, mint az első consulnak st. cloudi palotájáról.

«Hogy tudom hát mégis leírni?»

A Mátyás király palotájáról Fűsűsné is tud beszélni valamit, ha járt valaha benne. — De poetának lenni épen azt teszi egyiket, hogy költeni és képzelni tudjon az ember.

Legpræcisébb látszik leírva lenni a Carneval Kaposba való bémenetele vagy az Einzug. — Ezt azután szúrtam belé, mikor már az egész poema el volt készűlve. Fényt és pompát akartam véle adni a történetnek, vévén az ideát a nmélt. főispán ő excjának béiktatásakor tett solennitásból, mely azelőtt való nyáron esett. De ha valaki az én fársángi colonnejaimnak vezérit az akkori vezér urakból akarná kiókumlálni; nem tudom, hogy találná fel a marcali osztályban madame Cserházynét? — Értenek engemet, akiknek illik. — —

Egyébiránt nem szükség apologizálnom: négy esztendő olta esmérik sok uri rendű urak és asszonyságok ezt az én tréfa versemet; elégnek olvastam fel magam is némely víg kompániákban, elégnek meg van kézírásban is. Mindenütt jó kedvvel fogadták, benne

senki meg nem ütközött. Legnagyobb jutalmam egy-két kacaj volt; legnagyobb büntetésem pedig egy-két legyező-legyentés. Ez egyik sem dűjti el a tornyot: valamint maga sem az egész «Dorottya, vagy a dámák diadalma a fársángon»; ha mindjárt még tízszer volna is írva IV könyvben.

Még is képzelem, hogy találkozni fognak olyan nénék, akik vagy itt vagy amott megbotránkoznak, vagy ebbe vagy amabba: szja lelkem! a hajlott időnek tulajdona a botorkázás, és bajos dolog a tárgyakat tisztán és a magok formájában látni pápaszemen vagy hogy a genus ellen ne hibázzak — mámaszemen —! Képzelem más oldalról azt is, hogy sok húgak mint fognak tetszeni magoknak, mikor a szép szemek, orcák, kezek, a szerelem diadalma s több effélék fordúlnak elő, hogy dagad győzni vágyó szívek, hogy futnak majd a tűkörhöz, majd a toillethez — s mit látnak? amaz elsápadva kuncsorog emennek líliomiért s rózsáéirt. Te szegény tűkör! és te könyörülő toilette! — Semmi: ez mindennapi dolog, az ilyen a boldog culturához tartozik és a világ magától megy. Ájúlnak a stuccerek truppjai egy nympha előtt, kire születtekor sem a bába, sem édes mámikája nem nevetett; és a nympha maga is kezdi hinni, hogy az ájúlásig kifájinúlt nemes látogatók nem csapodárkodhatnak, s a jó tűkör csak reggel hazudik. A Florától kicifrázott Parcák nyújtják vagy elmetszik a megbutúlt érzésűeknek életek fonalát; és a salátának-önteni-való nyűttes románokból lepáriált levelek szinte ontják a temjénfüstöt a carmin istenasszonynak . . .

De elég a satirából. Folyóbeszédben hamarább megneheztelnek azért, mint a versekben. — Azt mondám az-elébb, hogy ez a poema nem satira, most is azt mondom, hogy nem satira ez a poema.

«Mi hát?»

Epopoea comica.

«Mi?»

Poema heroico-comicum.

«Micsoda?»

Már ez franciául is, olaszúl is, csak ilyen formán hangzik : tehát németül magyarázom — komisches Heldengedicht. Magyarúl nem merem addig a nevét emlegetni, míg részenként okát nem adom. Hátul kezdem fejtegetni.

Versezet. Már ez régen meg van téve annak, amire ő jó : hadd tégyen hát nálam is carment, mint poema költeményt ; bárhogy kiáltsanak is, akiknek vagyon szájok, kedvek, idejek a kiáltásra. Superintendens Szilágyi olyan régen vette fel ezt a szót s azolta olyan régen élünk vele minden ellenmondás nélkül, hogy ez a szó már præscribált.

Vitézi. Ezt jobban szeretem a bajnokinál a heroicum kitételére ; noha nem ragaszkodom belé makacsul. Sem a vitéz, sem a bajnok nem teszi ki eléggé a herost : míg nem akarjuk. Egyezzünk meg valamelyikben s mindjárt heros lesz akár a bajnok, akár a vitéz — és csak azon a becsületes úton, amin a németek Heldje. — Mi a valóságos heros és mi a heroicus cselekedet, s miben áll a heroicum poemának természete? az nem fársángi discursusba való. Írtam erről az Árpád név alatt irandó epopoeámnak rövid rajzolatjában és kritikájában, mely remélem, nem sokára kijöhet. Addig a tudni kívánó olvasótól egy kevés várakozást kérek.

Furcsa. Ez nékem annyit tesz, mint comicum. Az Árpádra írott kritikámban ennek az elnevezésnek is okát adom, s kérem, hogy akik benne megtalálnak ütközni, függesszék fel addig recensiójokat, míg az említett kritika közkézre kerülhet. — Ott az epopoeának tudományát bővebben előadom : most csak arról szólok egy keveset, milyen móddal kivántam légyen ezt a Dorottya nevű furcsa epopoeát annak formájához alkalmaztatni.

Magában a vitézi epopoeában már sok próbát tett hadi dolgokban gyönyörködő nemzetünk, melyek között a belső érdemre nézve legderekabb gróf Zrinyi Miklósnak, ama szerencsétlen vadásznak «Adriai ten-

ger Sirénája», melyet vitéz nagyatyjának, a Szigetvárban elesett gr. Zrinyi Miklósnak tetteiről szerzett és amelyet én, minthogy csak kevés és nem kapható régi rongyos exemplárban lappang a nagyobb könyvtárakban, szándékozom Árpád kidolgozása előtt históriai és æstheticus commentáriussal kiadni, ha az isten egészségemnek és csendes életemnek kedvezend.

A közép vagy bajnoki epopoeában már nemcsak próbákat, hanem valósággal szerencsés csinálmányokat is mutathatunk anyai nyelvünkön.

A furcsa epopoea még az, amelyben egy-két fordítást ugyan magyarul is olvashatunk ; de eredeti próbát még nem tettünk.

Ez az a Dorottya, mellyel én poetai literatúránknak ezt a hízakját bétölteni igyekeztem. — Ebben az actió vagy munkálkodás, melyet én a deák fabula után mesézetnek nevezek, egészen költött, amint már oda feljebb előadám ; költöttek a személyek is, charakterestől együtt. Mivel pedig a költésnek fő törvénye a verisimilitudo (Wahrscheinlichkeit), azaz hogy a dologban semmi képtelenség ne légyen, s az olvasó képzelhesse, hogy az megtörténhetett : ezt a törvényt én is szemem előtt kivántam tartani. Hanem mivel a comicumnak természete megenged egy kis nagyítást (Uebertreibung), amely tisztességes fillentés a comicus poetának célját, s az ő munkájának bényomását hathatósabban segíti : én is néha ebből az okból a személyeknek egyes vonásait s a különös történeteket szaporítottam, halmoztam, nagyitottam ; hogy így a festés elevenebb és béhatóbb légyen ; de képtelenségre még se fajúljon el.

Epopoeámnak meg kivántam adni az æstheticai egységet is, hogy a benne lévő egy és simplex actiót az olvasó elméje egyszerre könnyen felvehesse és végig láthassa, mely actio, vagyis végbevitt cselekedet rövideden ebben áll: *Dorottya a maga leánytársaival, a rövid farsáng és a kevés menyegző miatt, Carneval és az ifjak ellen hadat indít, és mikor már őket szinte*

meggyőzte, Venus a dámáknak minden kívánságokat megigérvén, emezek eránt megbékélteti.

Ezen fő actió mellé episodákat is tettem, vagyis olyan mellék történeteket, amelyek a fő történetnek természetével megegyeznek és származásokat mintegy amattól kölcsönözik ; s annak interesszéjét, béhatását és egész fényét nevelik, segítik. Ilyen episodium a többek között a kaposvári ebéd, a tánc, a lokájok és szobaleányok közt esett külső csata, mely utolsóval, mint valamely umbrával akartam a galant csatának fényét felemelni. Ha pedig olvasóm alacsony történeteket s egy Gergő hajdú szájába illő szókat talál ebben az episodiumban : jusson eszébe, hogy a dramatikában is vagyon Niedercomisch, Possenspiel, Opera Buffa s holmi Monodrama, Duodrama stb. Lesz, aki ezekben több kedvet talál, mint a Cythere pompás megjelenésében és orátiójában : lesz, akinek jól esik ez utolsót olvasni, nyomban mindjárt egy cselédházi scéna után.

Az én szerzeményemnek interesszéje áll a nemzeti luxusnak és elkorcsosodásnak kigúnyolásában, s ifjainknak és leányinknak csintalan, sőt sokszor pajzán mulatságaiknak megbűntetésében. — Mert aki azt gondolja, hogy a comica poesisnak célja (már az akár epicus, akár drámai, akár más kisebb darab légyen is) csak az olvasó mulattatására s nevettetésére irányoz : az, itéletem szerint, hibázik. Bizonyára valamint az egész poesisnak, úgy ennek is fő célja az emberi szív jó vagy rossz, nemes vagy erőtlen, okos vagy bohó voltának előadása, mely által amazt lelkesítni ezt pedig helyre hozni iparkodik. Ezt a nemes célt pedig (kivált a sokaság eránt) nem holmi sikeretlen sententiák, sem nem az oskolai száraz declamátiók éretik el az íróval ; hanem a nézésre kitett példáknak s a munkálkodásba hozott érzéseknek és indúlatoknak van az a béhatóbb erejek, mely által a Musák boldogítóivá lesznek az emberi nemzetségnek.

Hogy pedig az említett fő célra jobban eljuthasson

az epica poesis, és szebb formában bájolhassa bé magát az olvasó phantasiáján keresztül annak szivébe; több eszközöket is vett fel; melyekkel én is igyekeztem élni. — Ilyenek a leírások, a képek, melyeknek a festés és jó elrendelés által nagy æsthesisi erejek vagyon; ilyenek a hasonlítások (similék), melyek a történet előadásának elevenséget, gyönyörködtető tarkaságot és néha világosítást is szereznek.

Nálam a comicumnak kútfeje az, hogy a történetet, mely magában nevetséges, úgy adom elő, mint nagy és fontos dolgot, hogy a fontosság és az olvasónak interesszáltatása még nagyobb légyen, munkálkodó személyimnek sok gáncsot és akadályt szerzek céljaiknak elérésében: de az akadályokat utoljára egy váratlan eszköz által, sőt isteni közbenjárással hárítom el, hogy az addig várakozó s kételkedésbe tetetett olvasót a csomónak feloldása egyszerre lepje és nyugtassa meg. Ez neveli a csudálatosságot is, mely az epopoeának tulajdona, és amely az én epicus versemben már a történetben magában is megvan, a machinák által pedig szaporíttatik. — Azt mondhatná valaki, hogy jobb lett volna a csomónak kifejtését magából a dologból s magok a munkálkodó személyek által tétetni meg: de egy az, hogy a dámáknak annyi prætensiójáról tenni emberi erőn felül vagyon, és csak a hatalmas cyprusi istenasszonynál van az a bőségszarva, melyből mindnyáját ki lehessen elégítni; más az, hogy a visszavonást is Eris csinálta, a megbékélést is istenasszonynak volt illő véghez vinni.

Stilusomat szándékoztam célomhoz, a dologhoz és a személyekhez alkalmaztatni: és hogy epopoeám néha-néha drámai formát is végyen magának, s annálfogva még tarkább légyen, a scénák pedig jelenvalóbbá és érdeklőbbé légyenek: imitt-amott magokat beszéltetem a személyeket, mely az olvasónak unalmát is ébreszti. Vesse öszve a figyelmetes ember Bordácsnak, Dorottyának, Rebekának, Opornak, Gergőnek és Venusnak beszédjeit: reménylem, nem fogja azo-

kat cél ellen valóknak vagy unalmas pótlékoknak tartani.

Egy szóval óhajtottam az epopoeának egész formáját, természetét és alkotását, a legjobb mustrák után, ebben a kis munkámban is követni. Amely célból még a külső szokott módra is vigyáztam. Így p. o. a poemának elején, mindjárt kitészem a materiát rövideden és világosan : hogy pedig az egy kevéssé sokat igérő, magahányi és olyan scriptor cyclicushoz illő, az a comicumban elmehet, külömben a valódi epopoeában szenvedhetetlen volna. Ilyen comicum a felkiáltás is vagy a segítségül való hívás, a butelliához : más heroicocomicus poéták más-más felkiáltásokat gondoltak ; az én fársángi poemámhoz s annak foglalatjához ez nem éppen alkalmatlan. Munkámat IV könyvekre osztottam ; mely felosztás a történetnek és a poemának természetéből foly ; nem is lehet az, akármely költeményben is oknélkül való. Ami utóljára a versemet illeti : ha vitézi epopoeát írtam volna, a hexameterre esett volna választásom ; egy ilyen popularis és csupán múlattató eposzhoz jobbnak tartottam a szokott kettős strófákat.

Akárhogy itéljen ezen első igyekezetem felől kedves nemzetem : én azzal nyugtatom meg magamat, hogy jobban szeretek középszerű original lenni, mint elsőrangú fordító. — Adják az egek, hogy egész nyaláb remekek homályosítsák meg minél előbb ezt az én csekély próbatételemet!

Irám Debrecenben. Febr. 6-dik n. 1803.

Cs. V. M.

ELSŐ KÖNYV.

EBÉDIG.

Summaya: Miképpen az *Carneval* nagi pompával Kapos Várott be menvén, holoth is ebidöl vala és az Matricullat föll nittatia vala; kin az Dorotthia kis Azzonnac löön nagi bussulása.

Éneklem a fársáng napjait s Dorottyát,
Ki látván a Dámák bajos állapotját,
Carneval s az ifjak ellen feltámada,
S diadalmat is nyert pártára únt hada.
Oly lármát, zendülést, viadalt beszélek,
Amilyet nem láttam miolta csak élek,
Amilyet nem említ semmi istória,
Meg nem merne tenni maga a francia:
Miként insurgála amazon módjára
Egy nagy dáma-tábor Carneval hadára.
Vajha méltóképen le tudnám rajzolni,
Milyen vitézséggel tudtak ők harcolni,
S miket vittek véghez felforrott mérgekbe' —
Hát férhet ily harag angyali szívekbe?
Igazán, hogy minden századnak a végén
Nagy dolgok esnek meg a föld kerekségén!

Fársángi jó borral habzó butellia!
Melytől a Musákban gyúl a phantasia,
Te tölts bé engemet élő spiritussal,
Hadd danoljak harcot én is Enniussal.
És te, Nanét! tőlem szivességgel vedd el,
Ha munkámnak becset szerzek szép neveddel:

Legalább, ha könyvem végig nem olvasod,
Megpróbálhat'd rajta frizérozó-vasod.

Az örvendő Fársáng kiindúlt Budáról,
Tudósitást venni a magyar hazáról,
S lajistromba szedni az új menyecskéket,
Öszvejárt sorjába minden vármegyéket.
Fejérvár és Veszprém csinos két vidéki
Teljes örömére szolgáltak ő néki.
Majd Szalának keskeny, de kies csúcsánál
Általjött a jégen Tihany hegyfokánál;
S kiszállván Balaton szántódi révére,
Az áldott országba Somogyba béére.
Löllén egy státiót csinálván magának,
Igyekszett a Lengyel urak Tótijának:
Tótiból mint teljes kész lakadalomba,
Béhajtatott vígan a víg Nagy-Bajomba.
És ott ama magyar jószívű uraknál,
Kik közt holtfélben is vídám szívvel laknál,
Kipihenvén magát, más nap késő reggel
Megindúlt Kaposba parádés sereggel.
Kapos, fő-városa Somogy határának,
S herceg Eszterházy dominiumának,
Mely az elmúlt nyáron felette örvendett,
Keblébe fogadván annyi úri rendet,
Kik a nagy Széchényi fő-ispánságának
Hallatlan pompával s fénnyel udvarlának,
Kapos, hol másként is igazságot tenni,
A megye tisztjei öszve szoktak menni,
Kapos volt a vídám Fársángnak is célja;
Hol szállásává lett a herceg kastélya.

Itt nyúgodott ő meg. De bezzeg előre
Nem tudta, mi szélvész támad jövendőre.
Sokszor hol örömre készűlget az elme,
Ott lepi meg nem várt baja s veszedelme.
Sokszor torrá válik a víg lakadalom,
S a muzsikát ketté vágja a siralom.

Igy járt a Fársáng is. — De míg még a' lenne,
Hogy e zűrzavarra Musám reá menne:
Előbb kell kezdenem elbeszélésemet. —
Fársángi víg humor! csíklándj fel engemet.

Dob- s trombitaszóval elhagyá már Mérőt
A Fársáng, vivén sok vezetőt, kisérőt.
Ki szánon, ki lovon, ki csak gyalogjába'
Örömkurjantással siettek nyomába.
Kiki elővette legcifrább köntösét,
Hogy fitogtathassa magát, pénzét, ősét.
Villog az ezüst kard s az arany paszomány,
Virágzani látszik tőlök a tartomány.
A szépség angyali magyar szűz formába
Leszálltak az égből a földi szánkába.
Gyenge szivecskéik előre repesnek,
Hogy még ma tőrt fognak vetni egy kegyesnek.
Azért rendbe szedvén szemek' s orcájokon,
Ami csak bájoló s béható azokon,
Köntöseikből is azt vették magokra,
Ami jobban illik egy ily angyalokra.
Szív-halászó hajók drága köve s tője
Hószín nyakok s fülök aranyos függője,
Rezgő billegéssel amidőn lengenek,
Minden érző szívben reszketést szerzenek.
A szép kantusoktól kirózsádzott szának
Pompásabban diszlő tavaszt nem kivánnak.
A sok slepp, az à la Bonapart s viganó
A rakoncák között suhognak piano. —
«Álljatok meg! kedves angyalkák! álljatok,
«Imé egy poeta siet utánatok,
«Szánkáitok nyomát lantolva késéri,
«Hogy társaságtokba vegyétek, azt kéri,
«Öröm-innepteket danolni kivánja:
«Aki rá nem hallgat, dűljön fel a szánja!»
Igy szólék hozzájok. De rám nem hallgattak,
S helyet valamelyik szánkában nem adtak.
Én hát csak utánok ballagék fáradtan,
S ímé a Pegasus előmbe lepattan.

Felugrám e szárnyas paripa hátára,
Felettek repkedtem Mongolfír módjára.
A levegőégnek felsőbb országából
Mindent pontról pontra láttam a szánkából.
Oh miket láttam én! oh miket csudáltam ;
Kivált a trompőzbe ha lekukucsáltam.

Mint mikor a külső princek múlattára
Udvari szánkázást csapat Pétervára
És északnak minden szépsége pompáson
Láttatik egynéhány szánkában summáson ;
Szibéria minden nyuszttal, hermelinnel
A cár udvarából kijön vegyes színnel ;
Az európai követek indúlnak,
Arctos dicsőségén csudálva bámúlnak :
Ilyen pompa volt itt ; ennek látására
Ily csudálkozással bámult Kaposvára.
Én pedig felettek az aether útjain
Úgy lebegék vala Pegasus szárnyain ;
Mint midőn Blanchard úr úszkált az áerben.
S egész Bécs bámulva nézte a Praterben.

A lovak és szának öt osztályt tevének,
Öt járása szerint Somogy vármegyének
Vezette mindenik osztályt egy oly nemes,
Ki gavallér s ilyen fő rangra érdemes.
Bongorfi, egy dísze a magyar hazának,
Lovaglott előtte Kapos zászlójának.
Közép idejű ő, de a virgonc termet
És friss elme benne vígasságra termett.
Külömben is Bécsben s más külső országban
Eleget forgódott ő a nagy-világban.
Vídám a nézése, módos a ruhája,
Cifra, s cifrán lépked büszke paripája.
Marcali osztályát Cserházy vezette,
Ki e szép hívatalt meg is érdemlette,
Ha nézzük ruháját és deli termetét,
Régi őseivel tündöklő nemzetét. —

Fiatal ő, van egy szép kis felesége,
Ebben van őneki fő gyönyörűsége;
Kinek cafrangozott hintó-szánja megett
Pompásan vezérli a lovas sereget.
Az igali népnek vezére volt Ecse,
Kinek sokra nézve lehetett ily becse.
Ő a franc és német könyveket forgatta,
A szép assemblékat gyakran látogatta:
S ezzel oly tudományt szerzett ő magának,
Mely díszére lehet egy világfiának.
Még a lóhátról is játszik a dámákkal,
Mulattatván őket sok elmés tréfákkal.
A katonaságot viselt Bordács Sziget
Lobogója előtt katonásan iget.
Torzonborz bajussza eléggé mutatja,
Hogy Bordács inkább Mars, mint Venus magzatja.
De különben tudjuk, Venus Marst kedveli:
Bordács is ezt sok nyers dámáknál felleli.
Tanult lova hortyog s ugrándoz alatta,
Ura száján pereg ilyen olyan adta.
Szemővel, egy módos ifjú gavallérral,
Babócsa érkezett gyönyörű manérral.
Szelíd vezetője ennek a colonnak
Csak most adott kezet egy szép kis-asszonynak.
Mátkája portréjét a melyén viseli,
Szája mosolygással, szeme tűzzel teli,
Kardja brilliántos, stikkolt a ruhája,
Kellemes lejtőt jár kisded paripája.

Öt fővezetői hát ezek valának
A somogyi sereg öt fő osztályának.
Mindenik magával szép népet vezetett,
Mely zászlója alatt lóháton léptetett.
A meglett idejű urak a dámákkal
Körültök s utánok csúszkáltak szánkákkal,
Melyekben mint annyi égnek szülöttei
Jöttek a Somogynak mosolygó szépei.
Kik közt a szép Laura, Szemőnek mátkája
Olyan mint Etelka, a világ csudája:

Képén olvashatni azt a boldogságot,
Amelyért kedveli Szemő a világot.
Másik szánban madám Cserházyné vagyon,
Szép kis ifjasszonyság, még fiatal nagyon.
A nagy-világ őtet galantúl nevelte,
Mellyel természeti kellemét emelte.
Igéz mikor játszik, bájol mihelyt táncol,
Ha discurrál, minden szivet hozzáláncol.
Muzsika, hímvarrás, könyvek olvasása,
A finomabb érzés és erkölcs forrása,
Édes versengésre ébresztették nemét,
Díszeltetvén benne a szépség érdemét. —
Úgy fénylett egy másik szánon Amália,
Mint a majoránnán szendergő Gratia,
Azok a szépségek, kik véle valának,
Megannyi próbái voltak a hibának;
Őtet úgy nézhetni, mint egy tökéletest,
Kinek minden ízén Venus egy Venust fest.
Mint midőn az éjnek setétes kárpitja
Bakacsin-szőnyegét kétfelé kinyitja,
A hajnal piros1ó orcája kiderűl,
Atlac-felhőkből szőtt kantusa szétterűl:
Úgy leng két-felőlről haja, mely fekete,
Úgy fénylik körűle rózsás tekintete,
Szeme két csillaga úgy derűlt ki erre,
Mint ha két Phosphorus ragyogna egyszerre.
Mosolygó ajkai fejlő rózsabimbók,
Melyeken cukorrá változik minden csók:
Hószín nyakán örv van, mint a gerlicének,
Gyengébb a harmatnál bőre szép kezének:
Pihegcsélő melye kerekded két halma
Az emberi nemet nevelő szép alma.
De mit festem én azt, amit az isteni
Kéz is csak remekként akart teremteni?
Elég, hogy ő olyan, mint az a rózsaszál,
Mely a Cypris melyén hasadó félben áll. —

Istenek! istennék! ugyan milyen zsinat,
Mely ennyire borzaszt minden érző-inat?

Mi harmóniátlan lárma jön fülembe,
Mintha nyolc kutyafi zúgna egy verembe',
Vagy mintha az elfőtt kása poffangana? —
Ahá!... itt jön egy szán, s benne két vén zsana.
Beszélnek magok közt, az ördög tudja mit,
Tán a szentgelléri borsot vagy valamit.
Dorottya az egyik, egy öreg kis-asszon',
Ki méltó, hogy reá örök párta asszon;
Mert úgy is már akkor viselt agg-koszorút,
Hogy a burkus kezdte a másik háborút.
Még sem olthatta meg annyi sok esztendő,
Bár már hatvanötöd fűre lesz menendő,
Most is a legényért mindjárt kardra kelne,
Csak vén oldalához dörgölő fát lelne.
Pedig már felszántott tisztes orcájának
A bőrén lúdgégét könnyen csinálnának.
Úgy pislog béhullott szeme két tájéka,
Mint a kocsonyába fagyott varasbéka.
A vénség béverte púderrel hajait,
Kitördelte kettőn kivül a fogait:
Úgy hogy, ha bélottyant ajakit kifejti,
A hamut *mamu*-nak, a szöszt *pösz*-nek ejti.
Akár nézz elaszott bőr és csont karjára,
Akár két, irhával bévont rakoncára.
Lohadt melyén csomó ruhák tekeregnek,
Melyek közt elhervadt csecsei fityegnek:
Mint két darab vackor a sürű levélben,
Amely alatt fonnyadt egész ősszel s télben;
Vagy mint midőn az ért uborkát leveszik,
S a napon magaszván, a kóc közzé teszik.
Egy szóval nincsen már benne semmi épség,
Már elfelejtette nevét is a szépség:
Mégis lám, akinek kén litániázni,
Itt mér a fársánglók között botorkázni. —
Mellette aki ül, az öreg Orsolya,
Biz az is csak olyan elcsiszolt korcsolya;
S csak annyival különb mamzel Dorottyánál,
Hogy asszony, s ötször volt Hymen oltáránál;

De abban ő rajta sem vág ki Dorottya,
Hogy néki is tetszik Ádám állapotja.
Igazán, hogy vén lányt s vén asszonyt a manó
Oly helyre is viszen, hová nem volna jó.
Mit keresnek ezek fársáng innepében,
Kik úgy látszatnak a szépek seregében,
Mint mikor a rétnek virági kinyilva
Mosolyognak, s köztük áll két rothadt gilva,
De ám légyen! úgy is fársáng van most épen,
Maskarára nem lesz szükségünk ekképen.

Az egész tábornak Opor fővezére
Mind az öt osztálynak volt teljes díszére.
Mert nemes nemzete régen fényeskedik,
S vitézséggel híres ősökkel kérkedik,
Maga is az élet legszebb tavaszában
Nagy magyar gavallért mutat formájában.
Fekete bajussza fedi vídám száját,
Árnyékozza barnán pirosló orcáját.
Bátorsággal teljes két szeme forgása,
Természeti vitézt mutat mozdúlása.
Válla, melye, combja, s minden tetemei
Fővezérhez illők, s az ég fő mívei,
Nyusztos kalpagjának kócsag-bokrétája
Gyengén leng, ha fuvall a szellő reája.
Prémzett zöld mentéje fekete kátránnyal
Szépen öszveillik a skárlát dolmánnyal.
Rojt s paszamánt veres nadrágját drágítja,
Magyaros derekát arany öv szorítja.
Almás paripáján cafrangok függenek,
Amelyek szittyai módra készűltenek.
Lova kevélykedvén a rajta ülővel,
Hortyog, táncol, kapál, nyerít délceg fővel.
Gőgösen megy elől mint fővezér lova:
A truppok kisérik, és a szának tova. — —

Ekkép ezer öröm és kiáltás között
A múlató sereg Kaposba költözött.

Carneval a herceg kastélyába szálla,
Hol már elkészítve vala a bál-szála.
Lovokról az urak mindjárt leugrálnak,
Avvagy szánjaikról módosan kiszállnak,
S főhajtva köszöntvén a szép angyalokat,
Lesegítik fogott karokkal azokat. —
Így szedik a vídám népek, mikor megért,
A piroslό bakart, és a fejér gohért ;
Mint itt a lyánykákat, külömb öltözetben,
A víg gavallérok e dáma-szüretben.

Megtele vendéggel már a szála szépen,
S a dél órája is elérkeze épen.
Az urak múlatnak egyetmás beszéddel,
Míg elkészülnének mások az ebéddel.
Egyik azt vitatja, hogy Bonapárt megholt,
Másik, miket csinált, mikor insurgens volt.
Egyik arról beszél, melyik szebb paripa,
Más, hogy az övénél nincs jobb tajték-pipa.
Némelyik dicsekszik futós agarával,
Vagy ennyi lépésre járó puskájával. —
A dámák előtt is forr sok materia :
Az a szép gavallér kinek az úrfia?
Az a jeles köntös ugyan hol készűle?
Az a fülönfüggő mennyibe kerűle?
Mért van ennek s ennek most oly ritkasága?
A kávé, a cukor mért oly méreg-drága?

Míg ekképen űzik a terhes unalmot,
Várván az ebédet, hegedűt, cimbalmot :
Im a toponári zsidók békerűlnek,
És muzsikájokkal helyekre leűlnek.
Hajdú, lokaj által elkészűl az asztal,
Mely már sok elvásott hasakat vigasztal,
Megfrissitő levest nyújtván a gyomorba,
Mely pacallá vált a tegnapi mámorba. —
Egy kicsiny csendesség volt az ebéd felett ;
De az étel, ital hevítvén a belet,

S éledvén az által a szív verő-ere,
A vendégek kedve új életet nyere. —
Úgy is szokott lenni, hogy a leves alatt
Elzárja a beszéd útját minden falat;
De már a hús alatt a discurs kezdődik,
Csakhogy még országos dolgokról vivődik;
Majd a becsináltak hozzák a tréfákat,
A viccet, a bon-mot, az anekdotákat;
A sűlt megvettetve nézi, az asztalon,
Mint törik a kacajt mind a két oldalon, ;
S mikor a csemegét kezdik hordogatni,
Bezzeg auditort is ír-magúl kaphatni.
E történt meg itt is. Már az ebéd végén
Liber atyánk s Comus országlott a gégén,
Már a nyájasság is pillangó-szárnyakkal
Repkedvén enyelgett s játszott az urakkal.
Víg öröm és tréfa űlt minden homlokon,
Gratiák cicáztak dámák pillájokon.
Már a galant lelkek nem győztek nevetni,
Sok szemek kezdenek együtt beszélgetni.
Barátság s szerelem köztök múlatozik,
A vígság zászlója alatt alkudozik.
Míg a toponári Azsáfok szép számmal
Múlatják az asztalt muzsika-szerszámmal,
Édes áriákat Amphion módjára,
Vagy fürge tust húzván az ivók számára.

Végre a vendégek, hogy megelégűltek,
S már minden poszpásztok asztalra kerűltek;
Parancsol Carneval, töltsenek borokat,
S a köz egészségért igyák meg azokat.
Maga egy nagy pohárt, mely arany egészen,
És drága kövekkel csillagzik sok részen,
S amint mutatják a jelek oldalában,
A Kupa hercegé vala hajdanában —
Egy nagy pohárt megtölt zákányi jó borral
S fejet hajtván minden vendéginek sorral,
«Adja isten, így szól, többször is, másszor is,
«Hogy így megvíduljon köztünk a komor is;

«Más egészségéért, a magunk hasznára,
«Ereszszük ezt a bort a többek útjára:
«Adjon isten sok pénzt, bort, buzát, pecsenyét,
«Éltesse vármegyénk új vejét és menyét;
«Éljen a barátság köztünk s a szerelem;
«Aki engem szeret, igyék egyet velem!»
A vendégek erre éljent kiáltanak,
A muzsikák pedig örömtust rántanak;
Tajtékzó poharát Carneval kiissza,
S az urak prositot kiáltanak vissza.

Mind elcsendesednek az egész szálába,
S Carneval felállván bársony trónusába,
Az egész népséget körül megtekinti,
S felvont szemöldökkel figyelemre inti.
Hyment, egy kellemes termetű fiatalt,
Ki visel general-násznagyi hivatalt,
Felszólítván űlő székéből mellőle,
A nagy matriculát előkéri tőle.
Hymen a székéből elfordúlván balra,
Egy potrohos könyvet feltesz az asztalra.
Még a Calepinus tíz-nyelvű grapsája
Vagy a vén Coccejus minden typicája
Hozzá képest tetszik finger-kalendernek,
Vagy etuisbe illő dirib-darab szernek.
E nagy könyvben fel van jegyezve sorjába
Minden dámák neve pro-memoriába,
Akik már tizenkét esztendőt elhagytak,
Hanem hatvannégyet még meg nem haladtak:
Mert ez a két határ amaz epochában,
Melyben már, s melyben még van tűz a dámában.
Aki az időnek e két pontja közt él,
Az a férfi-képtől holdvilágon sem fél.
Legyen kicsiny, vagy nagy; szelíd, vad, vén, vagy [hűlt;
Mégis elvágja az, hidd, ameddig megsűlt. —
Mindezeknek nevek hát lajistromképen
Fel vagynak ama nagy könyvbe írva szépen,
És akik el vagynak véve, vagy jegyezve,
Egy veres kereszttel vannak megjegyezve:

De, ah! benne, amint oda kandikáltam,
Igen kevés veres keresztet találtam. —
Elég, hogy a dámák hatvannégytől fogva
Esztendő-szám szerént voltak itt kiosztva;
Akik pedig örök pártában maradtak,
Nevek mellé aszú fügécskék irattak.

Carneval a jegyzőkönyvet kinyittatja,
S előbb curiose keresztűl forgatja,
Osztán kikeresvén Somogy rubricáját,
Hymennek kezébe adja a pennáját.
Hymen hát a pennát dugja a füléhez,
S Carneval is így kezd beszélni népéhez:
«Urak! asszonyságok! tudjátok tisztemet,
«Amely most közzétek vezérlett engemet.
«Ím én azért jöttem ide mostanában,
«Hogy tudjam, ki van még, s ki nincs már pártában
«Hogy megköszönthessem az új asszonyokat,
«S más fársánggal férjhez adhassak másokat.
«Igaz, hogy a mennykő vén Dubranovszkija
«Már elkomorítván a hypochondria,
«S irígyelvén a más gyönyörűségeit,
«Kurtára szabta ki a fársáng ideit:
«De mégis, azt tartom, elég idő annak
«Hat hét is, akiban virgonc erek vannak.
«Sőt öt hét alatt is férjhez lehet menni,
«Akit a legények el akarnak venni:
«Egy hét leány-nézés, második szeretés,
«Harmadik, negyedik, ötödik hirdetés. —
«Most nincs egyéb hátra, hanem hogy tudhassam
«A férjhez-menteket, s őket felirassam:
«Irja nótáros 'ram!» — Hymen hát szép szerrel
Megtöltvén pennáját veres cinóberrel,
Amint a társaság maga jelentette,
A férjhez-menteknek nevét feljegyzette. —
Carneval elbámúlt, mely kevés a számok,
Akiknek készűlnek a venusi hámok,
Látta, milyen sokak itt a subjectumok,
De sem cupolájok, sem prædicatumok,

Látta, mely szomoru képpel búsonganak,
Akiken különben rózsák virítanak ;
S mint rideg violák a puszta homokon,
Magánosan sírnak únt árvaságokon.
Látta, hogy Dorottya, s akik már vénecskék,
Dohognak magokban, hogy ők nem menyecskék;
Egy két fogacskájok csikorog szájokba',
A vénség ráncait szedik több ráncokba ;
S mint a világa-únt, és megszáradt avar,
Melyet a homályos déli szél felkavar,
Mindenik úgy susog és morog magában
El-élt idejének kelletlen voltában.

Ezt jól észbe vevén Carneval, ezennel
Helyére téteti a könyvet Hymennel.
S hogy a kedvetlenség több erőt ne végyen.
S netán az örömben nagyobb csorbát tégyen,
Látván, hogy poszog már sok aszú pöfeteg,
S az ifjaknak lábát bántja a viszketeg ;
Mond : «Hozzanak elő máslás-butelliát,
«Készítsék a zsidók a kanafóriát,
«Jőjjön az asztalra auszprug és piskóta,
«Azután perdűljön mindjárt egy fris nóta!»
Meglett. — Aszúszőlőt az urak ivának,
A dámák feketén egyet kávézának.
S asztaltól felkelvén prosit-kivánással
Udvaroltak orca- és kéz-csókolással.

MÁSODIK KÖNYV.

ESTVÉLIG.

Summaya : Mikippen roppant Tancz tartatic vala és le ülénec vala hogi yacczodnánac, és az Dorotthiával és mind az több Kisazzonokval chuffolcodnac vala, és mikippen Isten Azzon Eeris álmilkodásra miltó galibácat töön vala; az Dorotthia penigh züében gonozt forral vala, mikint az iffjacat haddval megh kerülné.

Megpendül egyszerre Izsák száraz fája,
Zengő szerszámokkal kiséri bandája,
Kellemes hangzások a szálát bétöltik,
Az ifjú szíveket örömre felköltik.
Mindenütt a vendég kezd már örvendeni,
S viszketeges lábát táncra késziteni :
Az únalom s bánat iromba szárnyakon
Kirepül lekókkadt fővel az ablakon. —
Hogy az urak csendes táncot tehessenek,
Izsákék szép lejtő minétet kezdenek ;
Mert hamar megromlik a gyomor főzése,
Hahogy étel után nagy a test rengése. —
Carneval felkiált : «Urak, egyet szólok !
«Itt sok új mátka van : gondolkodjunk rólok.
«Úgy is az útam is ő érettük tettem,
«Az urakkal együtt köztök ebédlettem.
«Engedjük meg nékik (hisz az úgy sem szégyen),
«Hogy az első rend tánc most az övék légyen,
«S ekként kézfogójok ittlétemben essék,
«Hogy megemlegessék.» Mind rá mondják : Tessék !

De Dorottya, s mások, kik pártába sűlve
A széken, kanapén maradának ülve,
Magukban zúgódtak, mivel szégyenlették,
Hogy köztök e csúfos külömbséget tették.
Rendes is volt látni, miként sok vén dada
Többektől kiválva, a széken kushada.
S miként néhány csalfa ifjú sok agg-lantot,
Újjal mutogatván nagyokat kuccantott.

Kezdődik a minét. — Három gavallérral
Három deli dáma kiáll szép manérral;
Franciás táncokat kezdik főhajolva,
Folytatják páronként viszontag másolva,
Sétáló lábokkal Z betűt ejtenek,
Egymásnak oldalvást suhanva lejtenek.
Mint midőn szerelmes gór-jércéje megett
A dagályos kakas érezvén meleget,
Enyelegve játszik, taréját berzeszti,
Oldalt forog, tipeg, s szárnyát leereszti:
Így tesz a gavallér itten a dámának
Kényes tempójára a francok táncának.

Sem kedvem, sem erőm nincsen arra nekem,
Hogy minden sor táncot leírjon énekem.
Az első társaság mihelyt elvégzette,
A rendet a többi uj házas követte:
S hogy minden mátka-pár egy-egy táncolást tett,
A szála s muzsika mindennek szabad lett.
Ismét megzendülvén a húron a minét,
Ecse kézen fogja madám Cserházynét,
Cserházy helyreáll a szép Belindával,
Opor is Rózsival, a legszebb lyánykával:
Negédes módira léptetik lábokat,
S dupla főhajtással végezik táncokat.

De miként a május mosolygó havában,
A természet csendes lévén ő magában,
Tisztán fénylik a nap, vídám a mezőség,
Lassú andalgásban hallgat az erdőség,

Nincs semmi zaj, csupán a madárkák zengnek,
Vagy a virágok közt etésiák lengnek;
De felkeveredvén a vídi pusztáról,
Vagy a Szentgellérnek bors-termő szirtjáról
Zablás sárkányán a garaboncás deák;
Már a forgó-széltől csikorognak a fák,
Ropog a pásztornak kunyhója fedele,
Kavarog a vetés, a víz habbal tele,
Egyébütt csendesség látszik völgyön, hegyen,
Csak ott van fergeteg, ahol ő átmegyen,
Toll, kóró, falevél, ringyrongy egyetmással,
Zúg a poroszlopban forgó karingással,
A megrémült banya teheneket fejet,
Háza oltalmáért készíti a tejet:
Ily zavart forgószél tódult a szobának.
Hogy a hebehurgya langauszhoz fogának.

Opor kilenc anglus kontratáncot jára:
Mégsem szállt lankadtság vagy görcs az inára,
Olyan derék stucer nincs is tán Londonban,
Aki ennyit tudna győzni egy húzomban.

Bongorfi egynéhány személyt öszveszede,
És alla polacca a táncnak erede.
Maga volt a vezér, a többek követték,
Kik a lengyel tempót emberül megtették.
Ilyen menést tészen a springer a sakkban,
Mikor harmadfelet ugrik a likakban;
Vagy miként a darvak, midőn kikeletre,
Sereggel elmennek a rétre, ligetre;
Előre hányt lábbal és billegő nyakkal
Sétál az első pár a többi darvakkal.

Végezvén a lengyelt, stájeren forognak,
A szála közepén tipegnek, tapognak.
Igy lépked, így kereng Békés vármegyében,
Az alföldi magyar gazdag szűrűjében
Hét-nyolc nyomtató ló, midőn patkós lába
Tapos a világnak legszebb búzájába'.

Jártak galoppátát, straszburgert, hanákot,
Valcerest, mazúrkát, szabácsot, kozákot.
E módi bolondság többre is megy vala,
De a vitéz Bordács végre felszólala:
«Uraim! az urak magyarnak tartanák
«Magokat: de ki tót, ki német, ki hanák.
«Mért nem táncol magyart az anglus, francia?
«Csak a magyarnak kell más nemzet módia?
«Így vesztjük hazánkat a magunk kárával,
«Külső tánccal, nyelvvel, szokással, ruhával.
«Mi? hát az uraknak nem jut már eszébe,
«Mikor főispánunk béülvén székébe,
«A legelső táncot magyaron kezdette,
«S minden hazafi szív becsűlte érette? —
«Nemzeti táncunknak légyen első jussa:
«Magyart! ilyen adta vén Jebuzéussa!»
Rá rándítja Izsák pengő muzsikáját,
S a palatinusnak elkezdi nótáját.
Minden magyar szívek azonnal buzdúlnak,
Ősi természetes lángjaiktól gyúlnak.
Felséges állásba teszik termeteket,
Valódiba szedik férfiú képeket;
Benne a rátartós gőgje Ázsiának
Díszt ád Európa csinos módiának.

Csak a magyar tánc az, mely soha sem jára
A jó egészségnek semmi ártalmára,
Mivel mérsékelve mozgatván bennünket,
Frisíti elménket, testünket, vérünket.
Csak a magyar tánc az, mely díszesbbé teszi
Az embert, és soha hívságra nem veszi,
Mert ha csak vitézi módra nem öltözött,
S ha nincs sarkantyúja, csúf a többi között.
Csak a magyar tánc az, mely bír oly érdemmel,
Hogy legjobban egyez a szűz szeméremmel,
Mikor sok külföldi táncban a módosság,
S a legúribb fogás, legnagyobb pajkosság. —
Nemes magyar táncom! ki ősi nyelvünkkel
S ruhánkkal jöttél ki dicső nemzetünkkel,

Ki európai finnyás lakhelyeden
Máig sem szenvedtél mocskot szépségeden,
Ázsiai színben fénylik nemességed,
S még a módi sem tett alacsonnyá téged:
Ím a külső népek bámúlják díszedet,
S tulajdon nemzeted nem becsűl tégedet! —

Azomban míg ezek ekképen folyának,
Tréfából kezet nyújt Bordács Dorottyának,
Egy pár ugrós tánccal őtet megkinálja,
S hogy e szerencséje lehessen, instálja.
Nem kellett hosszason hívni ám őkemét;
Felszedi a székről elpetyhűdt tetemét,
Ürög forog, tipeg, lóbálja a kócot,
Melyből görcs farának csinált vala pócot.
Bordács s az egész nép a fejét lesüti,
Nevettében majd a guta meg nem üti.
Így táncol a tátos banyák paszitjába
Varázsló pemetjén a vas-orrú-bába.

Már épen elüte nyolcat a toron'ban,
Estve volt, s elég lett a tánc egy húzomban;
Szakadt az izzadság mind egyik vendégről,
Kiki panaszkodni kezdett az éhségről,
A hajdúk, lokajok asztalt készítenek,
Ezüst kések, villák, kanalak pengenek.
«Míg, úgymond Belinda, asztal fog készűlni,
«Avagy nem jó lesz-e egy játékhoz űlni?
«Míg feljő a leves, eleget játszhatunk,
«Tán egy sor zálogot addig kiválthatunk.»
Egy tágas sarokban Belinda szavára
Leűlnek a dámák s az urak jobbára.
Mindjárt különféle játékokhoz fognak;
Vígadnak, divatja vagyon a zálognak. —
Midőn «A! Kit Szeretsz?» ez a játék jára,
Reá megy a kérdés egyszer Dorottyára.
A! kit szeretsz? — Felel: akárkit szeretek.
Mit adsz enni? — Annyit, amennyit vehetek.

Hová viszed? — Ágyba. — Brávót kiáltanak.
S a nagy kacaj miá majd hanyatt hullanak.
«Ágyba? (felszól Ecse egyik szugolyába)
«Koporsóba! úgy is ott áll a fél lába.
«Megvette a hideg már benne az ikrát,
«Vén üszög a madám, nem vethet már szikrát.
«Csak lássák az urak! a jó lélek mit vár,
«Ha a banya-posz is virítni akar már?»
A vén Adelgunda hallván e szavakat,
Dorottya fülébe feccsenté azokat;
Kézről kézre adák egymásnak a vének,
S kotyogós szívekben megkeseredének.
Galiba lett volna a kompániába',
De a levest épen hozták a szobába. —
«Imádkozzunk! együnk! csitt! hallgass! ne nevess!
«Együnk! felszólalnak majd elhűl a leves».
Asztalhoz űlének, evéshez fogának,
Édes tréfák között együtt múlatának.

De Eris, egy mérget keverő, babonás,
Akitől származik minden visszavonás,
Ki a jó szíveket öszveháborítja,
A férjt, feleséget egymásra buzdítja,
Ki az édes mézbe vegyíti a mérget,
A legszebb virágba, gyümölcsbe rejt férget,
Ki a csendes lelket bújtja háborúval,
Nyugvó bizodalmát zavarván gyanúval,
Ki jajgat a szelíd békesség láttára,
S ha pert, lármát sajdít, fakad hahotára, —
Eris kaján szemmel nézvén a vígságot,
Amely mulattatta e szép társaságot;
«Hát az én hatalmam? (így szól bús kedvében,
Hol orrát, hol farát vakarván mérgében)
«Hát az én hatalmam, amelyet mindenek
«Az egész világon eddig esmértenek
«Így csonkíttasson meg? így nézzem húnyt szemmel,
«Mit tesz a barátság a víg szerelemmel?
«Ezek örvendjenek? én csak epedjek-é?
«Oh nem! — a triumphus nem lesz ám ezeké.

«Hóh barátim, ahol legtöbb kedvet vártok,
«Ahol nyerekedni készültök, ott ártok.
«Hálá istenimnek, hogy társaságtokba'
«Vén banyák is vannak ; búvok majd azokba.
«Ordas epesárral torkig töltöm őket,
«Összeháborítom az örvendezőket. —
«Rajta! per! irígység! bosszúállás! szégyen!
«Vénlyányharag! kudarc! kofaság! — így légyen!»

Ezek hát, s többek is, véle felkészűlnek,
Denevérszárnyakon utána repűlnek.
Maga beléűle egy nagy katulyába,
Rongyos pudermantelt vetvén a nyakába.
A szélnek ereszti öszvecsapzott haját ;
Két kis pudli húzza lebegő hintaját,
Melyben a szellőkön magát felemelé,
S az éj homályában tart Kaposvár felé.

Valahol végig ment, borzadtak az egek,
Küszködtek a holddal borongós fellegek.
A baglyok civódtak a több madarakkal,
A zúzos fák egymást verdesték gallyokkal.
Kapos udvarára mihelyt beléptete,
Mindent megigézett mérges lehellete.
Az udvari kopók s agarak morogtak,
Benn az istálóban a lovak hortyogtak.
Üstökbe ment Jancsi csatlós a kocsissal,
Pörölt a kis Náni az öreg Marissal.
Mihelyt a konyhába a fejét bedugta,
Főbe verte egymást fazékkal a kukta,
Fridrik szakács perbe szállván a dajkával,
Leöntötte nyakát egy zsajtár csávával.
Onnan a szálába bésuhanván Eris,
Zúgni kezd a dáma és a gavallér is.
Serteperthy uram azon kezd pörleni,
Hogy ő az asztalnál megúnt vesztegleni ;
Koppóházy feddi, hogy az gorombaság,
Holott még múlatni akar a társaság.

A dámák között is néhány szúrós szóba'
Egy kis csata forma esik hébe-hóba.
Ízetlenségre kezd a barátság válni:
De okát senki sem tudja feltalálni,
Erist ők nem látták; ki tündér orcával
Bolygatta már őket mérges párájával.

A volt legfőbb gondja, hogy egyet válasszon,
Kire leghathatósb dögséget árasszon:
De ki lett volna az egyeb Dorottyánál? —
Eris is hát ennek áll meg a hátánál.
Azon töprenkedik, miként verhetné be
Pestisét legjobban az öreg nénébe.

A szegény Dorottya, nem lévén már foga,
Csak holmi lágyacskább csemegén nyámmoga.
Néhány kráfli álla tányérján előtte,
Mellyel görcsös gyomrát apránként töltötte,
Eris hát tündéres erejét felvevé,
S magát egy gömbölyű kis formába tevé;
S midőn a fortélyba jó módot talála,
Dorottya tányérján egy kráflivá vála. —
Ah! vigyázz kis-asszony, most vigyázz ám nagyon,
Ím a tányérodon méreg s veszély vagyon.
Ne higyj minden színnek s kráflinak; mert veled
Ezer bajt szereztet, meglásd, ha lenyeled.
Ah, kérlek kis-asszony! kérlek ősz hajadra,
Úgy sem vagy már gyermek: jól vigyázz magadra.
Mit tészek! — Ím ímé a kráflit felveszi
A gondatlan öreg s nagyon mohón eszi.
Megeszi — megette! — megvan! — már hiába!
Eris kivánt célra jutott szándékába.
Már látom, reszketeg fogta el tetemét,
Már vasvilla-módra hányja a két szemét.
Morgásra áll szája, forog benn a nyelve,
Keserű aggsággal van melye megtelve.
Bús melancholia gőzölög a fején,
A harag rozsférge bántja ülő helyén,

Eris öszvejárja belől minden tagját,
Szívére, májára kiönti maszlagját.
Minden belsőrészre útat fúr magának,
Kivált hol fészke van a histericának.

Most a mértékletlen öröm erőlteti,
Hívságra, kacajra, dévajságra veti ;
Majd egyszerre csügged feje komor bútól,
Haragtól fojtódik és irígy gyanútól ;
Egy indúlat erőt vesz más indúlaton,
Mint mikor hullámmal zajog a Balaton.
Végre a fekete sárepe elteli,
S minden más érzésit egyszerre elnyeli.
Felpattan a székről, s Erist a gyomrába
Béviszi magával egy oldal-szobába,
Hol egyedül lévén, pályát nyit magának,
Szabad gyeplőt ereszt minden haragjának,
Szűz ráncait hideg könnyekkel áztatja,
S aszú kökörcsinjét ekképen siratja :

«Egek! már én tehát csak azért születtem,
«Hogy férfi sohase feküdjék mellettem?
«Miért juttattatok hatvan esztendőre,
«Ha szert nem tehetek egy rossz főkötőre?
«Vártam, sokat vártam, azt nem mondhatjátok ;
«Várásom bérét hát mért meg nem adjátok?
«Mindég jó hiszemben ültem az adventet,
«Hogy tán tesz egy kérő nálam complimentet ;
«A fársángot mindég töltöttem vígsággal,
«Hogy tán nem gyötörtök többé a lyánysággal :
«Mit ért? nem is véltem s már itt volt a húshagyó —
«Húshagyó! húshagyó! engem itthon hagyó!
«Mivel érdemlettem? egek! ugyan mivel?
«Lám lett volna mivel, csak lett volna kivel.
«Sem pénzét, sem eszét én nem néztem volna,
«Sem nemét, sem képét ; csak férfi lett volna.
«Mondtam, hogy akárki légyen, hozzá megyek,
«Kezet csapok vele, csak leány ne legyek.

«Boldogabb férfiú nem lett volna, mint ő :
«Urrá tette volna őtet egy főkötő.
«Hordtam volna mindég saját tenyeremen,
«Csak könyörült volna pártát únt fejemen.
«De hiába! mégis egy sem jött eszére :
«Be bolond volt, aki engem meg nem kére!
«Akárkinek tárva volt szívem birtoka ;
«Az ég, a föld tudja, én nem vagyok oka. —
«Sokszor végig néztem ezt a világot már :
«A legény előttem úton-útfélen jár,
«A férfi megannyi, mint az asszony, látom :
«Mért nem jut hát köztök nékem egy sajátom?
«Mért kell nékem ilyen bőségben szűkülni,
«S szomjan a kád-vízben Tantalusként űlni?
«Mért alkotott az ég asszonynak engemet?
«Vagy hát mért teremtett férfiúi nemet?
«Ha asszony nem volnék, vagy férfi nem volna,
«Édes boldogságom ürmöt nem kóstolna. —
«De imé aggságban emésztem napjaim,
«Az idővel együtt terjednek kínjaim,
«Komor magánosság fonnyasztja éltemet ;
«S még hajadon fővel eltemet engemet.
«Hogy nyújtóztatnak ki, hogy megyek pártába',
«Oh, majd a szenteknek Paradicsomába?
«Oh, szégyenletemben meg kell halnom ott is,
«Mikor vén lyánynak mond egy hitvány halott is.
«Holott imé most is e kis társaságba'
«Annyiszor keverik az embert csúfságba.
«A nélkül nem esett egy tánc vagy egy játék,
«Hogy illetlen dolgot, vagy mocskot ne látnék.
«Hát már, hát így kell-é nékem holtig élnem?
«Hogy szerelem helyett csúfot kell remélnem?
«Nem, nem! — Vagy azokon boszút fogok állni,
«Akik oly vastagon mertek volt tréfálni ;
«Vagy azt megmutatom, hogy idős létemre,
«Erővel is ifjat kerítek kezemre,
«És így tán — ah, megállj! csendesedjél szegény,
«Te csak egy leány vagy, de hány ott a legény?

«Mit gondolsz Dorottya? jobb, magad meghúzod,
«Vén vagy, a meghűlt bőrt már hiába nyúzod.
«Mit érne harcolnod? férjt azzal nem kapnál :
«De ám ha kapnál is, s véle kezet csapnál ;
«Mit tenne e kurta kis gyönyörűséged,
«Midőn a halál is candidált már téged?
«Mit próbálsz? mit kezdesz? belőle mi hasznod?
«Úgy is leány fővel kell néked megasznod.
«Ám lássad. — Hát mégis? — nem lehet — fussatok!
«Fussatok elmémből gyáva gondolatok!
«Boszút kell állanom. Sokba megbántottak,
«Sokba csúfot tettek, azt az átkozottak.
«Nem csak rajtam, hanem több leányokon is,
«Mártán, Adelgundán, Rebekán, máson is.
«Az a zálogosdi játék sokat sérte,
«Hát a matricula? — s én ne szóljak érte?
«Ah, áh! — az nem lehet! bétörök, bérontok,
«Asztalt, kompániát, táncot széljelbontok,
«Földig legázolom őket a nyelvemmel ;
«Másszor ne játszanak a becsűletemmel,
«Kivált a Fársángot — mert másként is ennek
«Tulajdoníthatom az okát mindennek, —
«A Fársángot — azt, azt még lejebb gázolom,
«Haját széljeltépem, szemét kikarmolom. —
«De, hogy annál jobban megszégyenüljenek :
«Minden hajadon lyányt felbújtok ellenek.
«Orsolya, Rebeka, Magdaléna, Márta,
«Adelgunda ; mind, mind, akin csak van párta,
«Sőt ha párta nincs is, de férj nélkül maradt,
«Nem ád kérésemre tán üres kosarat.
«Nem ád ; szemeikből olvastam előre,
«Miként borzadozott mindeniknek szőre.
«Őket veszem mellém, — várjatok, várjatok,
«Ti, kik a lyánykákkal oly csúfúl bántatok.
«Várj Fársáng!» — — E szókat alig rebegé ki :
Orrán, száján forrtak a méreg tajtéki,
És újabb lángoktól lobbantatván vére,
Az oldal-szobában egy commódhoz ére ;

Ahol öszveszedvén minden indúlatját,
Így tette meg a vén lyányok áldozatját.

A frizér-serpenyőt egy zugban meglelé,
És azt a commódra köhögve emelé.
Fenekére rakott kéngyertyát, s e felett
Néhány bálbilétet s szerelmes levelet.
Három szűzkoszorút, három fürt hajával
A rakásra teve egy tucat kártyával.
Ott volt Florentina s a Tündér Ilona,
S valamennyi tőkét életében vona,
Ezeket meggyújtá ; s nem győzvén szellővel,
Gerjesztette tüzét az előkötővel.
Ekkor, mint meg-annyi áldozómarhákat,
Kiválaszt száz derék fekete balhákat ;
Augspurgi láncokkal öszvepórászolja,
S áldozó tüzére mindnyáját feltolja.
Mint midőn a három-képű Hecaténak
Innepén áldozni kell egy vén papnénak,
Az áldozat füstje gombolyog a lángon,
S a fekete bikát hozzák az istrángon :
Így áldozik itt is Dorottya. Végtére
Egy üveg tim-olajt önt a szenecskére,
S felemelvén szemét : «Oh édes szerelem!»
Így szól, «tégy már egyszer, tégy kegyelmet velem.
«Ha most is sóhajtok, szemem most is nedves,
«Ha ez áldozatom te előtted kedves :
«Ennyi férfi közzül juttass egyet nékem,
«Aki felépítse puszta düledékem.
«Vagy ha még hatalmas szódra sem hajolnak,
«Ha engem s társaim tovább is csúfolnak :
«A bosszúállásra segéljed munkámat.
Dupla áldozattal adom meg hálámat.»

Amor ezt hallgatta, nevette és jelül
Egy kisded mennydörgést durranta bal felül.
Melyre az aërbe magát felemelte
Eris, s az áldozat tüzét elpeselte.

HARMADIK KÖNYV.

ÉJFÉLIG.

Summaya: Mikipen az Dorotthia Kiss Azzon az tamétalan Züzekvel thábort yáratván és Carneval Vitézeivel zertelen nagi hada lén: mell Könivnec is alkalmatosságával ki s mit tött? avagi chinált? avagi niert és veztött ligien: zeep rendvel voltakippen megh írván látod.

Így lévén Dorottya, kiment a szálába,
Ahol a tánc vala legszebb divatjába.
Az urak, a dámák a kölcsön vígságban
Képzették magokat boldogabb világban.
Más pedig, akinek a jövő munkára
Szüksége volt teste lelke nyúgalmára,
Édesdeden pihent, még a tölt hold haladt,
A jóltévő álom superlátja alatt.
Csendesség volt; csupán a muzsikahangok
Mozgatták az üveg táblát s a firhangot,
S a dobogó lábak zörgettek tactusra
A fél szenderedett éji Zephyrusra.
A kastély echózott az öröm-lármával;
A cseléd, a vendég, az úr a dámával
Játszott, tréfált, táncolt, vígadt az udvarban,
A nagy palotában, tornácban, pitvarban.

Csupán Dorottyának kóválygott a feje,
Kit megvesztegetett az Eris mételye;
A mord indulatok szívében s a megett
Mind elterjesztették a bús fergeteget.

Nem lelvén már kedvét, dúlt-fúlt ő magában
S belé vágta magát egyik zugolyában
Egy bőr-kanapéra, hol némán vesztegelt,
És lelke a harag sovány mérgén legelt.
Most egyszer lehetett látni valahára,
Hogy ő piros színt is vehetett magára ;
De az ő pirossa hamar elenyészett,
Pírja kékké, kékje hamar sárgává lett.
Láttatott szája is beszéd formán tenni,
De annak nehezebb volt értelmét venni,
Mint amit a Delphis vén Pythiája mond,
Ha Phœbus meglepi, jövendöl, s félbolond.
Egyszerre felugrott az ágyszékről, készűlt,
Meg akart indúlni — s újra a székre dűlt.

Adelgunda hozzá méne — «Jókor jövél!»
Mond néki Dorottya : «lelkem újonnan él.
«Titkot közlök veled ; szíved legyen helyén, —
«Gyere e szobába, — jöttél jó idején.
«Gyer hamar — ne késsünk — titok — jól esmérlek ;
«De hídd bé magaddal Orsolyát is, kérlek.»
Orsolyát béhítta, s a muzsikaszónál
Eltűnt a három vén az oldalajtónál.
Így mennek a három fúriák morogva,
Csókoló kigyókkal, s egymást kézen fogva
Tulajdon anyjoknak örök homályába,
A Styx mellékének egyik barlangjába,
Mikor a királynak s népnek eszét vesztik,
Rá a hadat, pestist és veszélyt terjesztik.
Így lépdegél együtt a három parca is,
Az öreg Atropos, Clotho és Lachesis,
Kiki a szerszámot vivén a markába,
Az élet és halál fonószobájába.

«Édesim! Dorottya nékik így beszéle :
«Sorsom keserűség, s tiétek köz véle.
«Az én fájdalmamból ti is részt vehettek
«S feltett szándékomban méltán segíthettek.

«Boszúállás tűze perzseli melyemet,
«A méltatlan szégyen elfogyaszt engemet,
«Halált s elégtételt szomjúznak csontjaim:
«Rajta! ne késsünk már szenvedő társaim!
«Duplázzuk meg azt a csúfot az ifjaknak,
«Amit már ennyiszer reánk raktak s raknak.
«Kevélységek szarva szinte az égig ér,
«Annyi esztendőktől fogva bennünket vér;
«Törjük le s nyerjük meg érdemlett becsünket —
«Csúfjoknak tárgyává tettek már bennünket!
«Éreztessük vélek, mely súlyos a harag,
«Melyet a megvetett asszonyi szív farag,
«S mely érzékeny boszú, melyet a megsértett
«S gyalázott szerelem önnön magáért tett. —
«Tudjátok hogy itt a Fársáng; jól láttátok;
«Mely vad és goromba volt hozzám s hozzátok;
«Láttátok, mely víg volt szomorúságunkra,
«Mely büszke és szúrós csufoltatásunkra,
«Ugyan lehetne-é néktek rá nem állni,
«Ha e tanácsomat merészlem ajálni,
«Hogy az ő örömét fordítsuk bánatra,
«S duzzadt hetykeségét méltó gyalázatra?
«S ha magam elkezdem ez intézetemet,
«Lehetne-é néktek elhagyni engemet?
«De ám legyen! tőlem mind — mind elálljatok:
«Magam is indúlok. Eljöttök? Szóljatok!»

Az Eris szikrái, amelyek titokban
Eddig a banyáknak szívekben, májokban,
Mintegy hamu alatt, még benn lappangának,
Egyszerre kiütvén, lángokká válának.
«Megyünk — menjünk!» amit mondhattak, ez vala;
Indúltak, s mindenik már boszút forrala.

De Dorottya, ki már haragja tajtékát
Jobban kifőzte volt, így közlé szándékát:
«Nem, nem! gondolkozva kell bánni nagy fával,
«Sok kézzel kell néki menni, s sok baltával.

«Nagy munkába kezdünk, mely ha végbe mégyen,
«Vagy öröm lesz bére, vagy örökös szégyen.
«Nékünk is kárt tehet a hebehurgyaság.
«Jót, rosszat jobban tud tűrni egy társaság.
«Előbb is azokkal közöljük dolgunkat,
«Kik sorsokhoz fogják mérni a sorsunkat.
«Ha egyszer Rebeka s Márta meg nem veti
«Zászlónkat, a többi önként is követi.
«Mindent, akit velünk a közügy egyesít,
«Majd a köz próba is egyaránt lelkesít. —
«Ez tehát tanácsom: rajta! ne késsetek,
«Minden társainkba oly lelket öntsetek,
«Hogy köz gyalázatunk megtromfolására
«Kiki a köz munkát vállalja magára.
«Töltsétek bé őket belső háborúval,
«Carneval s az ifjak iránt új boszúval.
«Valakiket köztök hajlandóknak láttok,
«Magatokhoz vévén, hozzám béhozzátok.
«Én addig az egész dolgot megforralom,
«Kifőzöm s egyszerre nékik kitálalom.»

Ezt mondván, ama két banyát elereszti,
S zajos szívét újabb habokba sülyeszti.
Hányja veti végét, elejét dolgának.
Kivált miként kezdjen néki a csatának.
A harag, boszúság gyakran kilankasztja,
S plánumának folytát közbe megakasztja, —
De vídúl, hogy immár dolgai jól mennek,
Mivel néhány dámák nála megjelennek.
Kikkel már Orsolya és Adelgunda szólt,
S kiknek már a szívek a Dorottyáé volt.
Ezek után több-több gyűle zászlójához,
Ujabb truppok jövén a többek truppjához.
Ugy forrt már a leány s asszony a szobában,
Mint a szentelt szűzek Vesta templomában,
S mint a lefüstölt raj az új kasban belől,
Zúgtak, zsibongottak az ajtón két felől.
Könnyű volt Orsolya- és Adelgundának
Ugy nevelni számát szoknyás verbunkjának;

Mert az asszonyi szív s a leányi elme,
Kivált ha búja van, vagy pedig szerelme,
Az oly ámítónak könnyen lesz zsákmánya,
Aki a leseket csínos pontból hányja.

Eris sem henyéle a többi társával,
S minden rést és útat megrakott mínával.
Most pedig (ki tudná még meg is gondolni!)
Álomméézzel kezdi Izráelt locsolni,
Izráelt a bőgőst, kit altató méze
Mindjárt a legmélyebb álomra igéze.
A bőgője mellől feldűle Izráel,
Helyét alattomban Eris foglalá el,
S olyan vén zsidóvá válék azon nyomban,
Amilyen rabbi nincs lembergi templomban,
Felveszi a vonót, kapja a húrokat,
Széljel igazítja s tekeri azokat,
Rajtok száz discordánt hangzatokat csinál,
Melyek bérohanván a fül dobjainál,
A nyúgovó lelket úgy felháborítják,
Hogy gondolatjait egymásra zúdítják,
A szép harmónia, mely a holt húrokról
Az érző-inakba szállong, és azokról
A lélekbe felhat, s a szívbe bényomúl,
Hogy azt az erkölcsnek szentelje templomúl,
Egyszerre elhagyá a húrt, az inakat,
A lelket, a szívet, — s a jó rend megszakadt.
Jól tudta azt Eris, hogy a szív útjának
Birtokán hatalma van a muzsikának! —
Mint a zöld Hortobágy kövér mezejében
A csintalan betyár, ha a szél mentében
Süveg-mocskot éget a szalmán, vagy pipán,
Maga meg odébb áll gyalog vagy paripán;
Hiába hangicsál a duda, furulya,
Összebőg a marha, megszalad a gulya,
Tehén, üsző egyre szalad a cserénynek,
Van baja, van mérge a szegény legénynek:
Így ama szédítő hangok bűbájára,
Az Eristől titkon húzott muzsikára

Tódúlt a dámáknak nagyjok és aprajok;
Zűrzavar lett, kiki bámúlta mi bajok?
Szintúgy törték, nyomták az ajtón magokat,
Ott hagyták a táncot s a gavallérokat.

Dorottya már szintén ugrott örömében,
Tajtékba lábbogó szíve reményében;
S köröskörűl nézvén az amazon hadat,
Győzött már előre! nyúzta is a vadat.
A boszúállásnak, trucnak kivánsága
Benne a legfelsőbb garádicsra hága,
Carnevalt már saját lábánál képzette,
S mint csókolják kezét az ifjak mellette. —
Gyenge kevély cipő! ugyan mit nem tennél,
Ha te a süvegnek főhelyére mennél?
Most is te szabsz törvényt ezer galántoknak:
Akik imádói a piciny láboknak:
Sok férfi ész saját capitoliomát
Elhagyja s csókolni leszáll lábad nyomát.

Mihelyt tanácskoztak együtt egy keveset,
Amely is sok szóval, kevés sóval esett,
És minden bibéjét gyarló szép nemeknek
Illették (de amit a külső füleknek
Nem lehet most nékem előtrombitálni,
Szent titok! melyeket tilos profanálni): —
Dorottya kiválaszt egyet nagy felhanggal,
Aki a szálába menjen követ-ranggal,
S mondja meg az ottan lévő vendégeknek,
Mi a kivánsága a dáma-seregnek.
Rebeka vala ez, a tisztes Rebeka,
Kinek ősz a haja, görbe a dereka,
Ki hajdan magának, most pedig másoknak,
Sok próbán általment kerítője soknak.
Ékesen szólóbb ő, mint akármely kofa,
Meg is van edződve orcáján a pofa.
Ezt választották ki Dorottya s a szépek,
Hogy az ifjak előtt legyen az ő képek.

Ki is állt nyúlbőrös szalupban a dada ;
Melléje Dorottya még kilencet ada.

Kongott már a szála : nem tudták odaki,
Hogy a szép nymphákat mi a kő hordta ki?
Bent egy-két ifjasszony csak úgy csilleng-filleng,
Mint a szedés után az elhagyott billeng,
S midőn épen immár azon töprenkedtek,
Hogy a sok dezentír szépek hová lettek?
S egy kurázsis ifjú szinte már értek ment ;
Rebeka s az egész követség megjelent. —
Kacagtak az urak, és brávót tapsoltak,
Mert ebből egy jeles maskarát gondoltak.
Carneval maga is (nem tudta) vígadott,
Hogy a dáma-sereg ily szép tempót adott.
De midőn azokat különös gálával
Látták vala lenni szeriőz mínával,
Nem tudták a dolgot egybe mire vélni,
Míg nem missz Rebeka így kezde beszélni :
«Uracskáim! engem azok küldöttenek,
«Akiket az urak meg nem érdemlenek,
«Azok, kiket ide hozott ma a szánka,
«Az a sok ifjasszony s drága szép leányka,
«Kiknek, bár magokat oly nagyra nézik is,
«Lába kapcája sem lehetne egyik is,
«Mért vagynak oly nagyra a gavallér névvel,
«Ha úgy bémocskolják azt a szilvalévvel?
«Phi! arra a névre fel sem nyitnám számat,
«Vagy a zsibvásárba vetném a pundrámat. —
«Mit ér a fodroshaj? a mandsét? a tászli?
«A zsinóros nadrág, ha az ember bászli?
«Pedig mely kényesen feszesen, begyesen
«Járnak az uracskák végig a Partesen.? .
«Az úr is Pozsonyban eleget fentergett ;
«Mért nem producál hát itthon is Schlossberget
«Azért mert nem szabad? azért mert nem illik?
«Azért mert az urak mind csak kákompillik!
«Magok elcsergetik másutt súgárjokat,
«S itthon még csúfolják a szegény lyányokat.

«Kereken kimondom ; az urak s úrfiak
«Csak ahol nem kéne, ott csintalan fiak. —
«Ez a Locsperdi is, az ebágyról esett,
«Mit tesz? mért jött ide? nálunk mit keresett?
«Lé-hűtni jött ebbe a kompániába ?
«Dictom, factom! vesszen pokol-kurvanyjába!
«Fársángnak hívatná ő is magát hogy már,
«Pedig pernahájder, gézengúz, koszlobár.
«Mégis ő mér hányni a dámáknak fittyet :
«De megtanítjuk ma ezt a kótyonfittyet.
«Meg! és minden leány fülébe pesel ma ;
«Néked szól a lecke te gizgaz! te selma! —
«De, hogy követségem hosszason ne essék :
«Ide-jöttöm okát meghallgatni tessék.
«Minden rangú dámák egyes akarattal
«Engemet küldöttek oly parancsolattal,
«Hogy kivánságokat adjam elő pontban
«Az uraknak ; mely is áll e három pontban :
«Elsőben az urak szabad tetszésünkre
«Ezt a gaz Carnevalt adják ki kezünkre ;
«Másodszor haladék nélkül felkeressék
«A nagy matriculát, hogy megégettessék ;
«Harmadszor, valakik most is nőtelenek,
«Minket solenniter mind megkövessenek.
«Ha e kivánságot a szála felhagyja,
«S követő-levelét nékem ki nem adja,
«S a matriculával ezt a gaz spicbubot :
«Ellenségnek tartsa az asszonyi klubot.»

«Ellenségnek tartjuk az asszonyi klubot ;
«Magunk közt egyet sem ismerünk spicpubot ;
(Ilyen választ ada Bordács Rebekának)
«Szüksége van nálunk a matriculának ;
«Eb, aki kenteket, néném! megköveti ;
«Dictom! s az öreg fart visszacepelheti.»

E szókra az urak mind kacajt ütének,
De a lyány-követek felmérgesedének. —

S mihelyest az egész követség-csoporttal
Rebeka visszatért a kerek réporttal:
Seregét Dorottya mindjárt összeszedte,
S egy rendes ármáda formájába vette. — —

Nyílj meg most, Helikon! nyílj meg; s ti magatok
Szép istenasszonyok előttem dalljatok.
Ti elmondhatjátok, jut is eszetekbe,
Kik állottak belé a leány-seregbe,
Kik voltak vezéri az amazonoknak,
S örök egri nevet kik nyertek magoknak. —

Egy erős négyszögű corpust formálának
Akik legaggottabb leányok valának.
A sereg derekát ez a népség tette:
Commandóba őket Adelgunda vette.
A két szárnyán álltak mintegy könnyebb trupban
A fiatal szűzek felkötött szalupban:
E gyönyörű népet vezérelte elől,
Magdaléna a bal, Márta a jobb felől.
Hátúl a vasasok nehezebb osztálya
Az özvegy-asszonyok seregét formálja.
Lassú, de kemény nép; reservaként vagynak;
Orsolyát tisztelik vezérlő hadnagynak.
Az avantgárdába, mely mindnyája között
A legkatonásabb formába öltözött,
Azok az eleven Freycorok valának,
Akik már férj nélkül szűlni is tudának,
Fris és gyönyörű nép! fortélyos, vakmerő;
Rebeka vezette, egy próbált hadverő.

Ezek a vezéri s osztályi valának
Ennek a rettentő dáma-ármadának
Melynek főkormányát Dorottya tartotta,
S mint general en chef maga mozdította.
Nem választott ő ki egy helyt egyenesen,
Hogy ahol nagyobb baj esik, ott lehessen.
Tizenkét ősz s próbált banyát melléje vett,
S egy vén guvernantnét adjutantjának tett.

Ekkor az ütközet módját így rendelé,
Hogy a front léptenként menjen eléfelé:
A szárnyi könnyű nép akként fordúlgasson,
Hogy minden sort s rendet zavarba hozhasson,
És a matriculát csalfán vagy merészen
(Mely a triumphusban legszebb préda lészen)
Kerítse kezéhez az ellenség elől,
Egyszóval vigyázzon minden oldal felől:
A hátulsó sereg még most szótól várjon,
Minden rést és útat keményen bézárjon:
Most pedig egyszerre az első dobhangra
Az egész avantgard üssön a Farsangra,
S ha lehet Carnevalt hadi fogllyá tegye,
Vagy a matriculát kezéből kivegye;
De ha rabbá esik, kedvezzen Hymennek,
Lánc közt is tisztelni kell a rangját ennek.

Mikor a táborban mindent elrendele:
Üle egy divánra, kit nyolc szűz emele,
S onnan igazgatta a népet, a helyet;
És, mint egy feldmarsal perspectiva helyett,
Hogy rá-ügyelhessen a nagy ármadára,
Egy vén pápaszemet feltett az orrára.
Külön-külön minden vezért és hadnagyot
Serkentgetvén, nékik mindent jól meghagyott. —
«Most már eljött a perc, így szóla nyájához:
«Hív barátináim! kezdjünk a munkához.
«Csak bátran! velünk lesz a boszú s szerelem.
«Menjünk! már zsebemben van a győzedelem.»

E szókra Testilis felveszi kezébe
A sereg zászlóját, melynek a végébe
Lengő pántlikákkal körűl koszorúzva
Tintukkal bodrozott főkötő volt húzva.
Az apróbb zászlók is lobognak szép sorral,
Kiken Venus látszott, bölcsővel s Amorral. —
Megindúl a sereg; a selymek suhognak,
A pádimentomon a cipők topognak:

Szikráznak a tüzek a dáma-szemekben,
Keblekben kurázs van, fegyver a kezekben ;
Harnádel, strikknádel, ördög-pokol-nádel,
Melynek külön nemét ma sem számlálnád el,
Alma-evő kis kés, etuis bicskia,
Szemnyilak, csókcsákány, mosolygás-fringia.

Dorottya s a rúdon függő díván megett
Fő hadi-muzsika gyújtá a sereget
Lizette, a szépen hárfázó Lizette
A lyányok fársángi marsát elkezdette
Mellette a nótán tíz hárfa hangozott,
Húsz tambura s doromb akkompanyírozott.
Mások vagy letörvén a butellák alját,
Azzal trombitálják a Lizette dalját,
Vagy holmi nagy smukkos katulyát tartának,
S két frizőr fűsűvel azon dobolának.
Az egész ármáda danolta a marsot,
S úgy tették hangjánál a truppok a marsot.
Eris pedig szíve teljes örömében
Felemelvén magát pudlis szekerében,
Titkos kacajok közt lebegett felettek :
S denevér-nymphái körűlte repkedtek.

Mikor a nagy corpus a szálába kijött,
Már az avantgárda Carnevalra ütött,
A pajzán Freycorság őtet megtámadta,
Ki kezét, ki haját s köntösét rángatta.
Lármás csivogással mind rá kezdtek esni :
Maga volt, s oltalmat nem tudott keresni.
Így jár az a szegény bagolyfi is épen,
Ki elhagyja enyhős odvát délközépen,
Mihelyt a madarak látják, körűlveszik,
Akármerre fordul, meg nem menekeszik :
Míg a kányák űzik, a csókák csácsognak,
Cseveg a sok veréb, a varjak kárognak,
Csúfolja, csipkedi, rángatja mindnyája,
Tele a tollával mindeniknek szája.

Már a nagy sereg is a csata-piarcot
Magának foglalván, elkezdte a harcot,
A bal szárnyon álló könnyű nép sok szűzzel
A matriculára ütött kemény tűzzel.
Hymen felkiáltott: «Urak! ne hagyjátok!
«Most a matriculát mindjárt nem látjátok.»
Ezt a gavallérok hallván, oda mennek,
Hogy segítségére legyenek Hymennek.
De már akkor körbe fogta a lyánycsoport,
Verték a széljelhányt székek között a port.
S szörnyű a zaj s lárma. Ezek megragadják
Hyment és a könyvet, amazok nem hagyják:
Most ezek hányják el a széktől azokat;
Majd azok nyomják el onnan a lyányokat.
Phyllisnek már a könyv épen kezében volt;
Kiáltott a sereg, a győzőnek tapsolt:
De alig csípte meg Károly egy keveset,
Elejté a könyvet, s a lábára esett.
Oda ugrott Károly, a prédát már hozta:
De Rozinka őtet agyon csiklandozta.

Más-felől az ifjak e szép harc neszére
Indúlni akartak Hymen védelmére:
De a könnyű sereg jobb szárnyával Márta
Kirukkolt s előlök az útat elzárta.
Keresztűl próbálnak az ifjak rontani:
De ennyi szép ellen ki tudna állani?
Egyedül maga volt oly gavallér Albert,
Hogy annyi amazon ellen indúlni mert.
Thrézi ellent állott: de egy pillantása
A szép szűz szivében halál-sebet ása.
Visszapillantott rá haldokló kedvese,
S a sebhedt bajnok is a földre leese.

Ez esetre a harc nagyobb tüzet kapott,
Felzendült mind a két népség, s összecsapott,
Csatáztak a merész dámák az ifjakkal
Szerelem mérgébe mártott szemnyilakkal,

De a kéz-szorítás és sóhajtás heve
Sok szépek szivében nagy pusztítást teve.
Sok gavallér pénzt is adott a spionnak,
S kitudta bibéjét a szép kisasszonynak;
Melyért az amazon hullott is a harcon,
Koccant a csákány is a keblen és arcon.

Már a gavallérság jóval is innen járt;
Hogy Dorottya oda veté az oculárt.
A legszebb szárny vesztét dívánja sáncáról
Meglátja s a közép sereg derekáról
Négy erős csoportot kiküld sietséggel,
Hogy a győzött félnek légyen segítséggel.
Kik is kiszegezett pagnéttal kiálltak,
S tűjökkel eleven sorompót csináltak.
Azonnal Koriska, ezek commendantja,
A gavallérokat oly mérgesen bántja,
Hogy perlő nyelvének s éles szablyájának
Ellene ők tovább már nem állhatának. —
Egy főkötő-spádé vala a markába,
Amellyel úgy szúra Lajcsi nadrágába,
Hogy amint sok tréfás társaságban hallik,
Még most is meglátszik puliderjén a lik.

Ez alatt a harcnak legjobb divatjában
Amor, ki sohasem nyughatik magában.
Elméjét egy hadi fortélyon hánytatta;
A kis szerelmeket mind öszve hívatta.
Kénkövet, kanócot, ásóval, kapával,
S a hamar szerelem fris puskaporával
Adott a kezekbe, hogy azzal menjenek
A házba, megmondván mitévők légyenek.
Megértvén Amornak e parancsolatját
Az apró minőrök; a szála padlatját
Mindjárt mesterséges mína alá vették
S a házban lévőket tűzzel felvettették.
Ah! e sebes tűz-láng hányat felpörköle,
Hányat ejtett sebbe, hányat meg is öle!

Sokan, igen sokan, mintegy félhalottak
A földre, s az urak ölébe hullottak.
A rúgó salétrom minden észt és csontot
Saját forgójából kihányt, széljel rontott.
S a láthatatlan láng gyújtván a velőket,
Édes csiklandással emésztette őket.
Hej te ravasz Amor! miket fel nem találsz?
Egy felől nem győzvén, másutt is practikálsz!
Van-e olyan szíve az asszonyi nemnek,
Mely útat nem nyitna a bájoló szemnek?

Dorottya, akihez a láng fel nem csapott
A nagy diván miatt, ütődést nem kapott,
Azért kedves népét ismét serkentgette,
Az elszéledteket újabb rendbe szedte.
Fellobban villogóbb tűzzel a harc langja,
Verdesi a padlást a csatázók hangja.
Szék, asztal zörömből, a dob, trombita zeng,
Csizmától, cipőtől a pádimentom reng. —
Legelőbb is Rózsi, a legszebb amazon,
Ecsével szembe állt s erőt is vett azon;
Már szinte életét el is fogyasztotta,
Kiált Ecse: Pardon! s a kardját nyújtotta.
De Johanna, kinek rózsákba mártatott
Orcája született hajnalszínt mutatott,
Johanna újónnan Ecsét megtámadta:
De orcáját Ecse addig cirógatta,
Míg mind elenyészett a Johanna vére,
S hajnalszíne maradt az Ecse kezére.
Iromba lett a szép cerussza s míniom,
Olyan lett a rózsa, mint a sásliliom. —
Így halnak el gyakran egy orca-fogásra
Sokan, kik rá szoktak a képmázolásra,
Azok, akik nappal angyali bálványok,
Éjtszaka lüdércek s merő boszorkányok.

A virgonc Belinda szokott tréfájával
Bordács úrhoz szalad vigyorgó orcával.

«Mossziő! az úr is csak oly életet él;
«Mire nézte most is a fársángot? s nem fél,
«Hogy hadi-foglyommá teszem, megköttetem,
«S győző-hintóm előtt kevélyen vitetem?«
Ekkor oly bájoló szemekkel tekintett
Az úrra, mint Venus, mikor Marssal csínt tett.
Az úr mosolyogván, a nagy bajusz alól,
«Eredj te kis pajzán! a lyánykának így szól,
«Tudod már sok ízben ellenem pártoltál,
«Faludat prédáltam, ismét meghódoltál,
«Kardom most sem tompa, ha tompa, megfenem:
«Hogy mersz, pajkos madár, felkelni ellenem?»
Így szólott, és magát a nympha megadta,
Tudván, nem soká lesz jószága alatta

Más oldalra Chloris, kinek termetében
Minden kellemesség volt csak a szemében,
(Szikrázó nyilat szórt arra, aki nézte,
Alélt pillantása halkkal megigézte;
De mikor csillogó rezgése szétreppent,
A nehéz-nyavalya édesen tört mindent)
Chloris az ifjakat sebes pillantással
Sűrűn lövöldözvén, hullatta rakással;
Kivált rátalálván a deli Vincére,
Ezer tűzkacsintást szórt rá szegénykére.
A triplázott villám elfogá a szemét,
Megelektrizálta mindenik tetemét.
Lángolt az orcája, dobogó szíve vert,
Élt még, de nem tudta, s eszméletlen hevert,
Chloris oda ugrott, s a maga csókjára
Kicsalta lelkét is halvány ajakára. —
Azonban Amor is a harc közepében
Achillesként nyargal hadi-szekerében,
A szép szemű Chlorist, ki elandaloda
Holt bajnoka mellett s nem vigyázott oda;
Chlorist elütteti a rúdnak végével,
Lerogyik s fekvését festi szűz vérével.
Eltapodta őtet az Amor szekere,
Öszve járattatott melye, s minden ere.

Így esett el e két bajnok egy csatában,
S mind ketten megholtak ők — metaphorában. —

Ámbátor a fejem toalett volna is,
Curtizán melyemből coquet nyelv szólna is,
Bár próbát romános elmésséggel teszek,
S ékesebben szólok, mint a hof-maitresszek:
Még sem festhetem le teljes valójában,
Mind azt, ami esett ebben a csatában.
Másként is sok itten ami titok, és szent;
S még a poeták sem tudhatnak itt mindent.

Elég, hogy a dámák, kik bár hullottak is,
Víttak még, és sűrűn hulltak az ifjak is,
Tovább is tüzesen folytatván a harcot,
A gavallérokon tettek sok kudarcot.
E mellett a szegény Fársáng oltalmára,
Ki a sok dáma közt már majd pórúl jára,
Más felől Hymennek s a matriculának
Védelmére számos ifjak tartanának.
Azomban a dámák megmozdíthatatlan
Nagy ármádiája mégis mind únatlan
Attakban volt sok szép ifjaknak kárára,
Vagy a két szárnyáról kicsapott portára.
Dorottya mind újabb csatára rendelte
Vezérit, s a lankadt szíveket tüzelte.

Opor, hogy már végét vesse a csatának,
Egy új stratagémát gondolt ki magának,
Mellyel minden truppot zűrzavarba tégyen,
S Dorottya, a vezér, tehetetlen légyen.
Annyi sok hatalmas szemmel és szablyával
Szemközt állván, így szólt felséges orcával:
«Halandó angyalok! kedves szép ellenség!
«Kiket bennünk ural minden érzékenség,
«Kik bírván szívünket a természet jussán,
«Törvényt szabtok nekünk szépségtek trónusán,
«Hogy ellenkezhetnénk tovább tivéletek?
«Itt a kéz! itt a szív! csakhogy békéljetek.

«Tudjuk, miért vagytok haragban irántunk ;
«Mert véletek nagyon hidegképen bántunk :
«Nohát ezen vétkünk jóvá tételére
«Én, mint a farsangi tábor fővezére,
«Még ma egy kisasszonyt kivánok elvenni ;
«S tudom, vitézim is mind így fognak tenni —
«De én annak adom cserébe szívemet
«Aki legelőször megcsókol engemet.»

Édes kotlós anyjok egy kortyogására
Hogy fut a sok csirke egy szem gabonára :
Minden kisasszonyok akként tódulának
Legelső csókjára Opor orcájának. —
Senki sem ügyelt már zászlóra vagy sorra :
Isten hozzád jó rend! hajde mind Oporra!
Szintúgy rúgták egymás cipellője sarkát,
Tapodták, hasgatták egymás sleppje farkát :
Az elsők hátrálták az utólmenőket,
A hátulsók visszahúzták az elsőket ;
Lármáztak, zajgottak, porfelleget vertek,
Asztalt, széket, bőgőt, címbalmot levertek.
Tört a pohár, palack, tányér, táca csörgött ;
Ugattak a pudlik ; ajtó, ablak zörgött.
Ifjúként szaladtak még a vénlantok is.
Sem hadnagy, sem svadrom, sem rend. Sőt magok is
A dívánt emelő szűzek elfutának,
S keze, lába kitört marsal Dorottyának.

NEGYEDIK KÖNYV.

HAJNALIG.

Summaya : Mikippen az vitéz Dorotthia sok Züecnek hallatlan kesserüsighire az faidalmos halállal küzködnéc és hogi mikippen ochodnéc föll, miert hogi Carnevallal egietemben az Marticulla Sácmánra yutván ; mell is tűzvel megh ígettetic vala az Carneval penigh megh zabadól vala, mellecnec utánna vödd ezödben Kegies Olvasó az Vin Gergönec bezidit, és a zipp Venus Isten Azonnac is mikint törtenéc az ő alazállássa ickes Rithmusocval elődben adattatnac.

Mind rátódula már kiváncsi vágyással
A dámáknak nagyja, apraja rakással
Oporra, hogy őtet mindjárt megcsókolja ;
De a gavallérság őket meggátolja.
Az ifjak hatszeres karéba állának,
S Opornak eleven sáncot csinálának.
Már egy dámának sincs, akármerre térjen,
Sem rése, sem módja, hogy Oporhoz férjen.
Néha erőszakkal rohantak ostromra,
Néha rimánkodtak, sírtak, — de potomra.
És mivel a karén által nem törhettek,
Szégyennel, boszúval hátrálni kezdettek.
Mint vert had egyenként kiki visszatére
Felsűlt kivánsággal a tábor helyére,
Ahol már összetört zöld díványa mellett
Megsebhedt marsaljok csak alig lehellett.

«Hitetlen nép! — így nyög Dorottya nékiek —
«Hát a vitézeknek így kell-é tenniek?
«El kell-é hagyniok kiszabott rendjeket,
«A fegyvert, a zászlót, a fővezérjeket?
«Gyarló nép! egy ravasz ellenség szavára
«Ugy kellett rohanni a férfi csókjára?
«Phi! szégyen! gyalázat! gyáva teremtvények,
«Kikből így űzhetnek csúfot a legények!
«De lám hívságtokért meg van a jutalom:
«Od' a szép becsület, od' a diadalom,
«Helyébe csak szégyent, kudarcot kaptatok;
«S ím félholtan fekszem én is miattatok.»

A szégyen és bosszú őket eltöltötte,
Lesütött orcával álltak körűlötte.
Dáma-szokás szerint sírtak haragjokban,
Átkozván magokat, és Oport magokban,
S fájlalván hűséges vezérjeknek estét,
Hószín karjaikra felvevék kék testét.
Bévivék szomorún az oldal-szobába,
Ahol helyheztették puha nyoszolyába,
Vigasztaló szóval, kávéval éleszték,
Szederjes sebeit kötözni is kezdték. —
De néki nem lévén többé bizodalma,
Elnyomván testének, lelkének fájdalma:
«Gyalázatban, úgymond, tovább miért élek?
«Inkább becsűlettel hal meg a nagy lélek.
«Ti, kik okoztátok rajtam e csúfságot,
«Hogy tukmálhatjátok én rám e világot?»
E szókra sebéről tépvén a flastromot,
Meg is tette mindjárt a testamentomot.

Öt vén dáma leül a toilletéhez,
Apollónka pennát dug a fél füléhez,
A Schreibkalenderből a bőjtnél kiszakaszt
Egy tiszta levelet, kétfelé hajtja azt;
A gyászos íráshoz készűl keseregve.
Dorottya elkezdi dictálni heregve:

«Én alább is megírt kis-asszony, Dorottya,
Letelvén világi életem robotja,
Egyébként ép s csendes elmével dictálom,
Csakhogy az ifjakat szeretem s útálom.
Én, mondom, e nemes megyében születtem,
S eredetet régi törzsök-házból vettem ;
De amelynek magva bennem fog szakadni :
Jószágomról tehát rendelést kell adni. —
Elsőben is hagyok két ezer szuverént
A bécsi bolondok házának a szerént
Hogy fundusok légyen az olyan szűzeknek,
Kik kosarat adván magok kérőjöknek,
Mint szokott, örökös pártában sűltenek :
Ezek a bolondok házában éljenek!
Másodszor testálok a szűlők házára
Kilenc ezer tallért, az olyak számára,
Akik csúnyák lévén, vőlegényt nem kapnak,
S természeti tüzök miatt félre-csapnak.
Harmadszor keresett jószágomnak felén
Egy jó fundátiót állítok Pentelén,
Melyből esztendőnként megtartván a számát,
Férjhez kiadjanak tizenkét vén dámát.
Felén egy Vestalis templom építtessék,
Melyben húsz vén szűznek lakás rendeltessék,
De úgy, hogy mindnyája járjon főkötővel,
Mert igen éktelen járni leányfővel.
Továbbá, ha ama költő jó kedvébe,
Aki most itt mulat ebb' a vármegyébe
Leírná a dámák mellett tett harcomat,
S hattyúi szárnyain zengné halálomat ;
Minthogy, amint mondják, eddig minden nagyok
Üresen bocsáták : néki fundust hagyok.
Lencseni kertemet mezei házommal,
Minden bankóimat az egész smukkommal
Adják néki : ebből holtig elverselhet,
S Beócián Parnasz hegyeit emelhet.
De a buffánomat mégis Orsolyának,
A két mopszot pedig adják ki Mártának.

Végre a széljeltört dívánnak fájából,
S vőlegényt nem esmért nyoszolyám aljából
Egy castrum doloris készüljön számomra,
De nevem ne messék kőbe a síromra ;
Ne tám az utazók, kik ott szájonganak,
Még holtam után is lyánynak csúfoljanak. —
Testem pedig a két pázsimhoz temessék,
S legalább porom is férfi porhoz essék. —
Ezen testamentom végrehajtójának
Rebekát . . . E szók még a száján valának : —
Amidőn Rebeka, aki elszéledett
Népét rendbeszedte, s ott kinn verekedett,
Triumfált sereggel, örvendő lármával
Béjött a Fársánggal s a matriculával.
Alig pillantá meg Dorottya félfelől,
Azonnal oly édes öröm lepte belől,
Hogy elfelejtkezvén minden fájdalmáról,
Életről, halálról — leugrott ágyáról.
«Itt vagy! — s pedig fogva! élek már, így szóla,
«Hol a könyv? — majd gondot viselek én róla.
«Élek már! már több írt ne is kössetek rám :
«Mindjárt felöltözöm ; hol van, hol a ruhám?»
Igaz, hogy Dorottya mindjárt megújúla,
Ruháját rávette, tapsolt, s meggyógyúla.

Mihelyt Rebekával előbeszéltette,
Hogy kézre Carnevalt miként kerítette :
Azon tanácskozott a sereg nagyjával,
Mit tégyen e régen várt hadi foglyával?
Kik közt arra ment ki a dolog summája,
Hogy csak hadi törvényt tartsanak reája,
De hogy kéznél légyen, csukják bé azomba.
Bé is csukták őtet kemény áristomba,
Amely oly keserves fogház és kaloda,
Hogy a napfény soha bé nem süthet oda.
Erős és kemény az asszonyok fogsága,
Nehéz az embernek onnét szabadsága,
Oly hely, mint aminőn Ulyssz hajdanába
A Palladiumért bémene Trójába. —

Mégis mennyi csínos urak, s bölcsek vannak,
Akik e fogságba víg szívvel rohannak,
Sőt ezt a fogságot vásárolják kincsen,
S örűlnek a rájok vert erős bilincsen.

Végre megtétetvén rá a sententia,
Felhozza a setét tömlöcből Lídia.
Kijöve Carneval a vén porkolábbal
Arany nyakláncokkal megbilincselt lábbal. —
Strimfli galandokkal jól hátra köttetvén
Két kezét, s drabantok között kisértetvén
S így nem is ügyelvén az ő mentségére,
Ezt a sententiát olvasták fejére:
«Sok lévén Carneval bűneinek száma,
«Méltónak itélte erre minden dáma,
«Hogy Matriculája porrá égettessék,
«Maga hóhér által csonkán eresztessék:
«Menjen véghez. Datum Kaposvár s a többi,
«Dorottya, mint a szék feje, és a többi.»

Ki is ment húsz dáma az oldalszobából,
S rógust rakván a tört dívánnak fájából,
A tüzet nagy öröm s tánc közt gerjesztették,
És a matriculát hamuvá égették.
Innen van, hogy ma már nincsen többé vén lyány,
Mert az esztendeit más nem tudhatja hány;
S ha egyszer a képét jól kimázolhatja,
Magát gyenge szűznek szabadon mondhatja.

Már épen kivitték a szegény Carnevalt,
Már épen fegyver közt a vesztőhelyen állt:
Mikor lárma esett ott kinn a patvarban,
Kiáltanak: tűz van, tűz van az udvarban!
A szobából minden ember kiszalada,
S Carneval odabé egyedűl marada.
Hymen eloldotta a békót lábain,
S a strimflikötőket eltépte karjain,
Akkor vették észre a dámák magokat,
Mikor már szabadon látták a rabjokat.

Késő volt már akkor. Már őket nevette
Carneval és magát az ifjakhoz vette. —
De nem tévén a tűz semmi veszedelmet,
Szüntetvén a bál is a lármát, félelmet;
Opor úr azonnal kérdezkedett róla,
Melyre a lokajja, Gergő ekép szóla:

«Tens uram! A casus minthogy hosszas lévén,
«És ezek a lyányok igen sok csínt tévén,
«Meg is únván talán a tens úr hallgatni:
«Méltóztassék velem egy pipát gyújtatni.»
«Nem kell: csak mondd Gergő!» «Tens uram, tehátlan
«Igazán hogy minden lyány cseléd orcátlan,
«Kivált azok, akik lokajok közt nőnek,
«S az úri udvarba csak lé-hűtni jőnek.
«Én ugyan helyet sem adnék egyiknek is,
«Ha mindjárt csupádon széllel élnének is.
«A konyhára hordják a pletyka beszédet,
«Mindég dérogálják a férfi cselédet.
«Mindég csak cserfelnek, osztán nyalnak falnak,
«Morzsáját sem látjuk a belső asztalnak.
«Csak kurafioknak szoktak ők duggatni.
«Tens úr! kár ezeket lyányfővel járatni. —
«De hogy egyik szómat másikba ne öltsem,
«És a tens úrnak is úri kedvét töltsem:
«Most is, míg az urak ott benn mulatának,
«Ni a szedtevették mit nem csinálának!
«Lecsepültek minden becsületes legényt,
«Lajhának, kappannak csúfolták a szegényt.
«Ihogtak, vihogtak, nyakunkra tódultak,
«Megkövetem — még a nadrághoz is nyúltak.
«Nézze csak a tens úr, milyen ez a mente,
«Nánika a sterccel ni hogy összekente.
«Tens úr! egy culától én ezt fel nem veszem,
«A sátisfekciót az úrért megteszem.
«Megőszültem az úr ura atyja mellett,
«De még senki rajtam ilyen csúfot nem tett.
«Egészen bolondot csinálnak belőlünk,
«A mondért, süveget elkapkodják tőlünk.

«Azt mondták, hogy jobban illik ő kemeknek,
«Csak szoknya kell nekünk bodza legényeknek.
«Még a vitézkötést feltették búbjokra ;
«Oh, hogy a jégeső verne kobakjokra! — —
«Fridrik szakács épen az ágyon szunnyadott,
«Hogy hatod-magával Manci rátámadott,
«Leöntötték szegényt ; az mégis szerencse,
«Hogy veres nadrágját nem érte a lencse!
«De bezzeg, mikor a fejére tapinta,
«Már a haján folyt le a híg palacsinta.
«Felugrik haraggal, szídja sok adtá-val
«S bémázolja képét egy tál kocsonyával.
«Tens úr! azon semmi épséget nem hagyott :
«Didergett a cula, majd hogy meg nem fagyott.
«Ugy kellett! magam is nagyon boszankodtam ;
«Mégis a kacajtól meg nem tartózkodtam,
«Mikor kocsisunkat négyen körbe vették.
«Futni akart Jancsi, de nem eresztették :
«A fél sarkantyúja akadt a szoknyába,
«S Kalárival együtt zuhé a csávába.
«Ecse úr hajdúja épen ott pipázott,
«Mellé suhan két fraj, s mikor nem vigyázott,
«Szájából az égő pipát kitekerték,
«S uram! még a Pámpám farka alá verték!
«Ne hagyja ked magát, pajtás! felkiáltok,
«Ti is az emberből csúfot mért csináltok?
«E szómra egyikhez a kostököt csapja ;
«A másikat pedig futtába megkapja,
«S úgy szúrja farába a nyúl-ispékelőt,
«Hogy most is keresik a nyúl-ispékelőt. —
«Míg Ferkó egy lészán hortyog, s nyújtja bőrét,
«A cafjához kötnek egy nagy kancsó lőrét,
«Pakolj Ferkó! kiált a dévaj nemzetség :
«Talpra ugrik Ferkó, s bezzeg volt nevetség!
«Egy külföldi tarka anginba öltözött
«Francia pázsi volt itt a többek között,
«E' tett itt zavarást itt a fejér-néppel,
«Új módit kapatott, főképen a széppel.

«Ritka oly szoba lyány, frizérozó s dajka,
«Hogy ne jutott volna néki kalamajka.
«Tán nem is maradnak itt már olyan frajok,
«Kiknek e pázsival ne lett volna bajok.
«Tens uram! nem tudom ki tart ilyen pázsit,
«Nem szeretem benne azt a nagy kurázsit.
«Ragadós a módi, kivált ha francia,
«Pedig a magyarnak árt az ő módia.
«Most ugyan még kin jár a cseléd-szobában:
«De hátha kedvre kap benn is a szálában?» —
«Jól van Gergő, jól van; de a tűz hogy esett?»
«Elmondom, méltassék várni egy keveset.
«Már semmi csendesség nem volt a szobában,
«Állt a patália kint is a konyhában,
«Már a legénység is néki dühödt, mordúlt,
«Egy szóval a kastély fenékkel felfordúlt.
«Azt mondják — de arról aláson követem,
«Nem voltam ott, reá meg nem esküdhetem —
«Lízi a tűzhelyre feküdni akara,
«De mellé egy legény sok parázst kapara.
«Nem tudom, nem láttam, elég az hozzája,
«Azt mondják, kiégett a Lízi szoknyája.
«Sikoltott, szoknyáját rázta a dévaj szűz,
«Egymást érte, szintúgy hullott róla a tűz.
«Ráesett egy parázs a Pámpám hátára,
«Kifutott ordítva, s ráment a szénára.
«Meggyúladt a széna! — Laci szerencsére
«Ott feküdt és álom nem jött a szemére:
«Látja, hogy mellette a tűz lángot vetett:
«Valami baja volt, mindjárt nem kelhetett.
«Kicsapott már a láng, lármát kiáltottunk,
«De ő eloltotta, míg vízért futottunk.
«Megszűnt a tűz, mire mi elértünk oda:
«Kijött Laci, és még — Náni vagy kicsoda.»

E szókra az urak s dámák kacagának,
Némelyek Gergővel így is tréfálának:
«Bizony Gergő! a tűz már nagyon láttatott,
«Mégis, a jó Laci, jó hogy nem alhatott,

«S eképen a tüzet hamar megolthatta ;
«De tudod-e Gergő! Lacit mi bánthatta?»
E tréfára Gergő így felelt valódi
Orcával : «Az olyast vizsgálni nem módi!
«Az ily kérdést tartom igen helytelennek :
«Elég hogy elaludt a tűz, hál' istennek!
«Hát a tens urak is, és tens asszonyságok,
«Mikor utóléri az álmatlanságok,
«Milyen mulatságot találnak magoknak?
«S szabad-é azt oztán vizsgálni másoknak?
«Az ily kérdést tartom igen helytelennek :
«Elég hogy elaludt a tűz : hál' istennek!» —
Mindnyájan kacagtak e feleletére ;
Hihető, jól reá talált a bibére.
Egymás közt sok furcsa tréfára fakadtak :
S az öreg szolgának egy pohár bort adtak.

Szinte helyre állott volna a csendesség,
S meglett volna köztök a kívánt békesség ;
A dámák szüntetni kezdték haragjokat,
Nem bántván Carnevalt s a gavallérokat :
De — — éj igazán hogy a háborúságba,
Mely Trójától fogva esett a világba,
Csak belé kell jönni mindég a dámának! —
Most is a lett oka az új galibának.
Egy nympha, kit Virgil, s utána mindenek
Olyan irtóztató formában festenek,
Holott, habár néha rémülést hoz is ránk,
De sokszor angyali orcával jön hozzánk ;
Egy nympha, kit Kozma zengő trombitával,
Repülő szárnyakkal, és felfútt pofával
Festett rozsólisos szalmás üvegére,
Egy Fáma-Volatot tévén címerére ;
Egy nympha, ki Virgil paraszt idejébe'
Maga hordta a hírt a világ fülébe,
De most nála bérért szolgálnak mint úrnál,
A Novella, Zeitung, Gazetta és Journál.
Egy nympha — de ki ne esmerné miss Fámát?
Újabb zendülésbe hozott minden dámát,

Mivel elhirlelé a bálban egyszerre,
(Hihető, hogy Eris vette őtet erre)
Elhírlelé mondom, hogy hallván mindenek
Carneval itt-létét, rá felzendűltenek,
Hogy nincs olyan ember, ki rá nem neheztel,
Mivel ilyen kurta fársánggal ereszt el,
Amelyben így felsűlt mindennek a kénye.
Kinek a szíve fáj, kinek az erszénye.
Ihon a tislér céh hiába fárada,
Mivel a sok bölcső mind nyakán marada;
Alig van kenyere s fűtője szegénynek,
Pedig hetibért is fizet a legénynek.
Sok szegény varrónék jó bizodalomra
Megvarrtak húsz-harminc főkötőt potomra;
Ötöt ha eladtak hat-hét forintjával —
S még most is adósok a tintuk árával.
Majd minden kalmárok bankrótokká lettek,
Akik sok jegyruhát előre megvettek,
Így jár a szűcs, szabó, s minden mesterember,
Kiket jó haszonnal biztatott december.
Kivált a cigányok, a szegény cigányok
Fájlalják, hogy itthon vesztek a leányok,
Minthogy rá nem szokván kaszára, kapára,
Támaszkodnak csupán a más lagzijára.
Hát az a sok lezsák eszemiszom pajtás,
Kiknek csak a tánc kell, és a kancsó-hajtás,
Kik ha tivornyázó házat nem találnak,
Életnek sem tartják: ugyan mit csinálnak?
Hol él most sok szegény svalér e nagy télben?
Aki bablevest is alig kaphat délben;
Mert sem uram öcsém nem tarthat most sok bált,
Sem asszony húgomhoz leánykérő nem szállt,
Pedig csak oly helyen néha jól lakhatott,
S a két lovacska is abrakot kaphatott.
Sőt még a papság is haragszik reája,
Mivelhogy az idén kevés a stólája.

Ezt hírlelvén Fáma, s több ilyen formákat,
Ismét zűrzavarba hozta a dámákat.

Dorottya gondolván hogy majd mellé állnak
Ezek is, és feltett céljában szolgálnak:
Nyúgovó vitézit ismét felzendíté,
S holnapra egy újabb csatához készité.
Orsolyát, Rebekát, s a több vezéreket
Feleszelte, miként rendelják népeket,
S majd mikor az ifjú urak lefekszenek,
Vélek s Carnevallal mitévők légyenek. —
Mert már a hajnali kakas-szó is hallott,
Szűkült már a hideg setétség, s pittymallott.
Megfordúlt a göncöl szekere tengelye,
S a késő álomnak eljött az ideje;
A lankadt gavallér rikácsolt a torkán,
Pislogott a dáma, mint a vén boszorkán.

De — midőn már éppen feküdni készűltek,
Egy új tüneményen mindnyájan elhűltek.
Amint a harmatos rózsákba öltözött
Hajnal már feltetszett a csillagok között;
S erőt vévén a már szendergő éjtszakán,
Bésütött a szála keletső ablakán:
A gyertyák nyomorúlt fénye halványodott,
Tűkör, fal és edény öszverózsásodott.
A gyönyörű Phosphor ezüst világával
Játszott a bíborba borúlt ég aljával,
S a hó fejér egén elszórá azokat
A ragyogó kisded hajnalcsillagokat.
Ugy tetszett, hogy mintha lassú zengzetek is
Jöttek volna onnan, — s valóba jöttek is;
Mert egy két perc múlva mindjárt a mennyei
Karoknak hallattak édes concertjei,
Melyre az érzékeny szívek megolvadtak,
Repestek a velők, vagy elandalodtak.
Örűlt minden lélek, s örömét mutatta,
Örűlt s örömének okát nem tudhatta.
Már a földi fénynél pompásabb világgal
Borúlt el a szála, s díszlett méltósággal,
Már a fél-felébredt szellők által hozott
Gángesi kellemes szagtól illatozott:

Midőn egy tündöklő felhő béhempereg,
Gombolyagjain ül a szerelem-sereg.
Maga a nyájasan mosolygó Cythere
Ülvén diadalmi arany szekerére,
A hajnali pompás felhőből kiderűl,
S előtte minden fény setétségbe merűl.
Téjszín combján játszik nyilazó kis fia,
Kinek szemén tűz van, száján ambrózia.
A felhőnek mintegy mennyei pázsitnak
Hajlásin fris rózsák és jácintok nyitnak,
Melyek Cytherének egy mosolygására
Teremnek a hattyúk lábának nyomára,
S rajtok a tetszetes Gratiák táncolnak,
Mikor ezer apró szerelmek lantolnak.
Édes igézésnek, másnak nevezzem-é
Azt, mely közönséges, és mind a két nemé,
Mikor ők Cythere eljöttét érezik?
Sokan ezt hatodik érzésnek nevezik,
Elég, hogy mind az öt érzés részt vesz ebben,
Részt, és semmiben sem vesz érzékenyebben.

Ezt érzé minden szív most is, míg végtére
Így szólt az életet lehellő Cythere:
«Halandó szép nymphák! élő templomaim,
«Kikben temjéneznek hév indúlataim,
«Ti kiknek szemében élet és kedv játszik,
«Orcátokon saját képvonásom látszik,
«Ti kik lecsaljátok mennyből a vígságot,
«Hogy paradicsommá tégye e világot,
«Halandó nympháim! lejöttem hozzátok,
«Hogy végezésemnek törvényét halljátok. —
«Az az istenasszony, Cythere én vagyok,
«Akinek áldoznak szegények és nagyok,
«Ki előtt a király kihág trónusából,
«Büszke felségéből s bíbor ruhájából,
«Kit jóltevőjének szólongat szívében
«A hideg vérű bölcs kedvese ölében,
«Ki jó órát teszek néha a vénnek is,
S a mindennek szűkét látó szegénynek is,

«Ki áldott békóban tartom a szíveket,
«S kedves áldozatra szorítom ezeket.
«Még a hiéna is, bár szeme szikrádzik,
«Foga vérbe fered, nékem megjuhádzik.
«Előttem a lajhár fris játékot tészen,
«S e leglomhább állat vídám s virgonc lészen.
«Béborítom a nagy balénát lángokba,
«S párt keres a fagyos grönlandi habokba'.
«Béönthetem tüzem egy férgecskébe is,
«Bár kicsiny a szíve, s hideg a vére is.
«Sőt bogaracska nősz másik bogaracskán,
«Sok millió nemzik fiat egy fogacskán.
«Egy szóval nincs állat melyben tűz nem érzik ;
«Sőt ezt a nem-mozgó plánták is mind érzik.
«A pompás pálmának, a silány penésznek
«Fajtái mind az én híremmel tenyésznek.
«Én hozom az ifjú rózsát bíbor színbe,
«És a liliomot tiszta muselinbe ;
«Hogy így lakadalmi öltözetben szépen
«Fogadják el Zephyr csókját mátkaképen,
«Én általam élnek s magzanak mindenek,
«Nálam nélkül minden dolgok kietlenek.
«Cythere vagyok én ; ti is mind esmértek ;
«Bár szájjal titkoltok, de szívvel dicsértek. —
«Most pedig közétek jöttem olyan véggel,
«Hogy felváltsam a múlt lármát békeséggel ;
«Hogy kivánt örömöt hozzak le azoknak,
«Kik nyomorúságot képzelnek magoknak ;
«És hogy a sok bút, bajt, panaszt eltérítsem,
«S köztetek hatalmam s nevem dicsőítsem.
«Mivel tehát főként azon aggódtatok,
«S haddal Carnevalra azért támadtatok,
«Hogy kurta a fársáng ebb' az esztendőbe
«Hosszabbra szabatom azt is a jövőbe.
«Előre titeket assecurállak is,
«Hogy nagyobb divatja lesz a lagzinak is :
«Megvőlegényellik árva nyoszolyátok,
«S leányságtok után vígság jön reátok.

«És azok az ifjak, kik most csekély tűzzel
«Láttatnak tractálni akármelyik szűzzel,
«Jövő idén, mintha nem is ők volnának,
«Ugy neki dühödnek ők is a dámának.
«Mert fiamnak, kit most hintóm oldalánál
«Nyilat köszörűlni láttok a fáklyánál,
«Fiamnak meghagyom, hogy minekutána
«Letett már a nyilról mind Mars mind Diána,
«S frater Schwarztól fogva ezek az istenek
«Kéziv helyett puskát, flintát szerzettenek:
«Hányja el nyilait, tegzét, számszeríját,
«Tanulja meg ő is az artilleriát;
«Rakja körül övét apró mordályokkal
«S lője az ifjaknak szíveit azokkal;
«Sőt akiknek nagyon kemény a zuzzájok,
«Baka-mangaléttal lövöldözzön rájok;
«Vágott golyóbissal, tirolisi stutztzal
«Szálljon szembe holmi makacsabb kuruccal.
«Annyi lesz a sebhedt minden palotában,
«Mint az invalidus katonák házában.
«De mégis ha látom, hogy a lövöldözött
«Szívek nem keresnek írt a dámák között,
«Vagy pedig sebjeket titkon gyógyíttatják,
«És a leánykérést mind csak elmúlatják;
«Béhozom szokásba, (sok már csinálja is)
«Hogy legényt megkérni merjen a dáma is.
«És ha a legénység mégis durva lenne,
«S a kérő leányhoz hozzája nem menne:
«Lehozom az égből Juno virágjának
«Magvait, s kiosztom minden leánykának;
«Tudom, hogy lábra kap a dáma-világban,
«Jobban mint a krumpli már Magyarországban
«Addig is, mivelhogy a leányéletnek
«Legnagyobb unalmat a párták tétetnek:
«Kimennek szokásból lassankint azok is,
«Sőt lyányfővel járnak még az asszonyok is
«Itt van egy fő nymphám, ki a nagy világban
«A mai dámák közt lábra kelt hívságban:

«Mindenhatóságát oly nagyra terjeszti,
«Hogy a félvilágnak könnyen eszét veszti ;
«Ő az, ki a régi nemzeti ruhákat,
«Parasztta és korccsá tészi a dámákat.
«Ő az, ki azokat rakja több formába
«Mint ami van Ovid Metamorfozába ;
«Ugy hogy a dámákról meg tudnád magát is
«Tanulni a Linné históriáját is.
«Állj meg bár, ne tovább egy fertály-óránál,
«Bécsben a Szent István öreg templománál :
«Látsz ott buffán-medvét, tüskés sündisznókat,
«Mesterséges hangon csivogó rigókat,
«Vannak nyaktekercsek, puffadt pelikánok,
«Barázdabillegők, sleppfarkú fácánok,
«Van ott ölni tanult baziliszkus szeme,
«S kivált a lepkének mindenféle neme :
«Mind ezek a módi nympha teremtményi,
«S a kipallérozott hívság leleményi.
«Ő a találója auszúgnak, contónak,
«Ő oka számtalan confiscátiónak.
«Ő teremt a földön galánt szegényeket.
«Donna Olympiát, báró von Nichtseket.
«Ő az, ki elkezdvén sokszor csak egy kényen
«Henyélő stutzeren — egy borbélylegényen ;
«Mindjárt sok grófocskák modernjéhez állnak,
«Sőt a deákok is abban koledálnak,
«Ő tette Párist is e szép bolondságon
«Királynévá hajdan szinte félvilágon.
«E nagy nympha által a dáma felkapja
«Hogy csak patyolatja légyen, vagy kalapja,
«Hogy az asszonyok is lyányfővel járjanak,
«S még a falukon is erre rá szokjanak. —
«Légyetek hát jövő farsangig békével,
«S elégedjetek meg Venus végzésével.»

Ezt mondván nyájason mosolyga feléjek,
S éltető örömöt lehelle beléjek.
A Gratiák pedig oldott övezettel
Reájok pillantván édes tekintettel,

A kellemességnek s élvény ifjúságnak
Hajnalló felhőjén a hintóhoz hágnak,
S annak zsámolyánál így szóla Thalia,
Thalia, a köztök legdelibb Gratia :
«Szépek! ajándékot tőlünk is végyetek,
«Hogy e jeles napról megemlékezzetek.
«Termetetek deli, orcátok kellemes,
«Szívetek érzékeny, és elmétek nemes,
«Szemetek tűz légyen, rózsa ajakotok,
«Hulló-hó kebletek, muskotály csókotok ;
«Vén, komor, formátlan ne légyen köztetek :
«Egy szóval mi hozzánk hasonlók légyetek.»

E szókra a felhő őket béteríté,
Tetszetes ifjakká tevé, s megszépíté.
Ezért oly gyönyörűk a Somogy dámái,
Mert ők a Gratiák igaz copiái.

Dorottya leveté a vénség szőnyegét.
Mint a kigyó szokta téli lebernyegét,
Bételének gyenge hússal agg ráncai,
Kinövének mind a harminckét fogai,
Felderűlt ajakán friss rózsák nyílának,
Szemein idegen lángok lobbanának,
Ősz haja tündöklő bársonnyá barnúla ;
Szíve benn repesett, teste megújúla.
Egy szóval belőle — csudáltam magam is —
Delibb dáma válék mintsem Semiramis.
Kerekded fara is úgy domboroda ki,
Mintha birsalmából harapták volna ki.

De már a lángok is épen látszatának,
Melyeket az égi lovak fuvallának ;
Szikrádzott a napnak rúdja a föld felett,
Tűzbe lángba borúlt az egész napkelet.
Eltűnvén a halvány hajnalcsillag szinte ;
Népének Cythere elkészülőt inte ;
Fel is kerekedvén hattyú hintajába,
Fénybe hagyott mindent és ambrosiába. —

De Ámor a szép fény s illat közepéből
Kiválasztván egy pár nyilat a tegzéből,
Ráteszi keményen felhúzott íjára —
S ellövi Oporra s a szép Dorottyára.
Dorottya Oporral mindjárt kezet csapott:
Levágatta tulkát, s hívatta a papot.

A' ÖZVEGY KARNYÓNÉ S KÉT SZELEBURDIAK

VÍGJÁTÉK HÁROM FELVONÁSBAN

1799

SZEMÉLYEK.

KARNYÓ, egy idős kalmár.
KARNYÓNÉ, ennek felesége.
SAMU, ezeknek fia.
LÁZÁR, kalmárlegény.
TIPPTOPP, LIPITLOTTY, } szeleburdiak.
KURUZS, egy személyben doctor, borbély, kiromantista, zsibvásáros, poeta és kosárfonó stb.
BORIS, Karnyóné szobaleánya.
TÜNDÉR.
TÜNDÉRFI.

A játék esik Kanizsán a Karnyóné boltjában.

ELSŐ FELVONÁS.

I. JELENÉS.

SAMU és LÁZÁR.

SAMU: Lázár deák, vigyázzon!

LÁZÁR: Ühm! vigyázzon, az ilyen bolond ember hogy vigyázzon? csak mindég eszed nincs, csak Samu, no Samu menjen pokol s . . . be, én csak olyan bolond, mint kend nem bolond.

SAMU: No no Lázár, hisz az oskolába is csak így teszek én, egye meg kend ezt a körtét — én nem haragszom.

LÁZÁR: Én pedig haragszom. Samu, csak mindég Samu, kitakarodjon a botyábú, virga a' gyereknek, osztán meg meg — más.

SAMU: Kennek kezdték — a maga fiának mondja azt — azt mondta asszonyám, hogy adjon a boltból ruhát a kocsisnak, meg annak az úrnak, ki hozzánk jár.

LÁZÁR: Melyik az a hozzánk jár? zördög tudja, az is hozzánk jár, másik is hozzánk jár, mind a világ csak itt jár, melyik az a hozzánk jár?

SAMU: Ha tudja, miért kérdezi ; azt mondta asszonyám, hogy a kocsisnak adjon két muselin köpönyeget, nyakbavaló keszkenőnek nyolc rőf pukovai posztót, kalapra 20 rőf arany sujtást, nadrágra egy bokor structollat, egy pár nádmézet, egy süveg narancsot; annak az úrnak pedig, aki hozzánk jár, egy pár gatyára való bélést, újas puszlinak való házi vásznat, s ezeket írja fel a jegyzőkönyvbe. Azonkívül

pedig nékem adjon kantusnak való patyolatot, asszonyámnak pedig, minthogy kevés esze van, küldjön egy fabábot, meg egy magába felállót, hogy játszon vele a bolond.

LÁZÁR: Hahaha! mi a menkű Samu, magába felállót? hahaha! az asszonynak, hahaha! faláb is kell, azzal lehet kicsint játszani, hahaha! bizony bolondnak mondasz te Samu, hahaha! hogy adhassam én azt neked? csak menj vissza, menj vissza, te kicsin bolond vagy, én nem kicsin.

SAMU: Én nem vagyok olyan bolond mint — asszonyám jön.

II. JELENÉS.

KARNYÓNÉ és az ELŐBBIEK.

KARNYÓNÉ: Jaj bizony tán a Kolompár Nánival mulatott a Lázár, hogy olyan jó kedve van? Csoetó Lázár!

LÁZÁR: Csoetó bizony. Az a tatár látott nyolc rőf posztóból nyakravalót, a Samuka olyan comissiót parancsol az asszonynak, hogy a bizony hallottam. Csak kérdezzed az asszon.

KARNYÓNÉ: Ej te kis bohócska, most megint elment az eszecskéd, azt a comissiócskát sem tudtad megmondani a Lázárocskának? Micsoda! az istenért egy nyakravalócskának nyolc rőf posztócska, eredj fel kis bohócska a szobácskádba, egyél almácskát, szilvácskát, könyvecskét, hahaha, bizony majd magamnak is félremegy az eszecském — a könyvecskédet ne edd meg, hanem vedd a kezecskédbe, menj tanulni a többi gyermekecskékkel. *(Samu elmegy.)* Hát Lázár, annak az uracskának?

LÁZÁR: Melyik uracskának? az csak mind uracska, mind uracska, gazdagnak, szegénynek, ifjúnak, öregnek, idegennek, városinak, az csak mind uracska.

KARNYÓNÉ: Eb a lelke Lázárja, bizony gazdává lesz a nyakamon, menjen ki és irja fel a Lipitlotty úr számára.

LÁZÁR: Istenem uram, meg meg a Lébedloty — istenutseg mit is mondok? az a Lébedloty egyszer az asszonynak Lébedloty. Istenem uram, csak hordani, csak hordani, drága minden, soha pénzt nem látni, se nem hallani, most sem pénz; mi lesz már ebből?

KARNYÓNÉ: Mi lesz? Conto lesz. Kennek csak mindég jár a szája; írja kend a könyvbe, s mikor egyéb dolga nem lesz kennek, tegye fel kend contóra.

LÁZÁR: Van itt már conto, látja az asszon, arra is csak a papirost vesztjük; több a contó mint a nettó. Csak a tavalit olvasom el:

Conto azon portékákról, melyeket Herr Wolfgang Lébedloty de Gölöncsértelek izved asszonyság Karnóné butyábúl elhordátod: Comessiója: 10-ik jan. farsángi maskerád bálra egy egész ökör-habitushoz, mind öszve Rf. 63 xr. 41.

Ide jött, két ökörszarv, majd mint az enyim, röhögésnek okáért Rf. 1 xr. $1^1/_2$.

Egy félviselt ökör bikafark a dámák mulatságára a boldogult uré féle Rf. 7.

20-ik febr. Táncra való egy pár porcellán sarkantyú Rf. 1.

Detto. Egy mancseszter csizma krongold steklire, a legújabb ámszterdámi módi szerint Rf. 14 xr. 6.

3-ik martii. Egy varró párna, melybe elől egy fortepianó van becsinálva — a varró párna facit — Rf. 14 xr. $5^1/_2$. A fortepianó, amint szokott Rf. 20.

1-ső april. Világ szerint és mások mulatságára aprilisi bolond lévén, az úr eltört a boltba hét pár chinai porcellán findsát, s egy kaposi vizeskorsót — az úr elnevette magát — de azért még is Rf. 37. xr. 59.

19-ik maj. Elvitt egy silkrót franciás kalapot, a hozzá tartozó conduktorral Rf. 16. xr. 16 stb.

Hiszen lássa az asszon, maga lássa meg, így bizon, nem győzi az ember, csak conto, csak conto — osztán semmi sincs a netto.

KARNYÓNÉ: Ah édes Lázárocskám, ha az én szegény férjem, az a szép férjem, jó férjem élne, az isten nyugossza meg, Lázár, most a boltocskánkba sem

férne a portéka, magam is ölembe hordoznék egy kis portékácskát; de látja isten, ember, a szegény özvegy asszonynak vagy kell vagy nem, mindenhez támaszkodik. Hisz én bizony a legényecske után esenkedem — távol legyen, az isten mentsen meg — hanem csak azért no, hogy a világ nyelve ne legyen az emberen; azt mondják, hogy a férfi csak ennyicske legyen ni *(mutatja a vastűjét)* csak férfi az a háznál, csak isten áldásocskája az — De piszt, piszt! az isten hozza, — majd kiugrom a bőröcskémből, csak csendesen legyünk, mint a hal a varsába; juj, majd kiugrom a bőröcskémből. Nézze csak, nézze édes Lázárocskám, jön a Lipitlottyocska. Oh édes lelkem férjem, ha te most élnél, az isten nyugosszon meg!

III. JELENÉS.

Lipitlotty és Karnyóné.

Lipitlotty: Jó reggelt kivánok az asszonynak; én az asszonyt szeretem, csak azt sajnálom, hogy ily félig meddig való öltözetben van olyan félig meddig való szerencsém tisztelni. Lássa az asszony, én csak első vagyok ugy-é a legújabb pesti módik felvételében, és pedig egyedűl csak az asszonyért, sőt, hogy kevesebbet mondjak, csak az asszony szívéért.

Karnyóné: Jó reggelecskét kivánok, de még nem is láttam többet az uracskát ilyen furcsán öltözve, bizony szintúgy nevethetném, hahaha, no de hol a menykűcskébe vette azt a rendes liberiácskát? Igazán hogy mi fiatalocskák csak akkor látjuk meg, mikor már az uracskák bele is bolondúlnak, hogy ezzel a szócskával éljek.

Lipitlotty: Fránya kis szócska, de csak úgy van az, aki az újabb magyar módit nem esmeri: — asszonyságtok igazgatja a n . . . állást; de mink legalább a sinórozást nem bízzuk rájok — ez a legújabb pesti módi — ebben az asszony engem csak becsülhet — az ilyen ruha alatt jó szív lappang.

KARNYÓNÉ: Az úr a maga legújabb módjai szerént vezérli az én tapasztalatlan szívemet a legújabb módikra. A bizony szép ruha, először a moldont is nevettük, hogy kétszínű volt, de most már hozzászoktunk, s aki ellene szól, azt nevetjük ki, és azt mondjuk róla, hogy moldonabb az aki a moldont megesmeri. Az urak már most nem csak a színbe mutatnak kettőt, hanem a viseletbe is. Forma matéria.

LIPITLOTTY: A mind jó — de van-é most az asszonynál valami jóféle thea?

KARNYÓNÉ: Van igen is, legjobb pedig. Van császárthea, originalis, lapponiai.

LIPITLOTTY: Megengedjen az asszony magának, talán japponiai?

KARNYÓNÉ: Már édes lelkecském, mi özvegyek csak olyan terminusocskával élünk, az uracskák jobban tudhatják.

LIPITLOTTY: No hát most csak itt hagyom; csak tétessen félre az asszony valami fél felöntőre valót, mert tegnap, úgy tetszik, mintha bolhát vettem volna észre, majd a szobámat mindenütt össze locsoltatom véle, talán majd megöli. *(Veszi a kalapját.)*

KARNYÓNÉ: De ne menjen még el az úr! bizony ha az úr nincs velem, olyan vagyok, mint a szedetlen szőllő — vagy szőllőcske. Én nem tudom, mi isten csudája, ha az úr itt nincs velem, olyan nagy viszketegség van minden tetememben, hogy no — nem is gondolhatom el — tán az idő okozza — vagy mi?

LIPITLOTTY: El kell mennem, édes, hallja! Azt ugyan tudom, hogy nálam nélkül nem lehet el, de csak mégis el kell mennem — mert hiába — uri ember boltban mindég nem lehet.

KARNYÓNÉ: De vissza fog jönni az úr, úgy-é? Mert bizony — bizony — csak vissza jőjön ám — úgy-e szivecském?

LIPITLOTTY: Amint kedvem tartja. *(Karnyóné el.)*

IV. JELENÉS.

TIPPTOPP és LIPITLOTTY.

TIPPTOPP: Ah! alázatos szolgája az úrnak! Örvendek, hogy tisztelhetem az urat és pedig vidám arcával s épen igen szép hábitusba tisztelhetem.

LIPITLOTTY: Jó szerenncsét kivánok az úrnak! Mi a tatár, hol vette az úr ennek a rendes módinak ideálját? Ugysegéljen! olyan mint a travestált Virgilius, vagy mint amilyen világot az olasz mercatimágók hordoznak.

TIPPTOPP: Az igaz, hogy ez az legujabb párisi mód épen olyan, — de nem is csuda, mert most az egész Páris csupa il mondo inverso. Ez a valóságos párisi újmódi, lássa az úr, most már illetlenségnek tartanák elől begombolni a kaputot, hanem hátul szokás; a púderrel való hajfehérités kiment a módiból, minthogy különben is szűk a gabona. Hanem a fekete haj és kinrusz púder kedves a párisiak előtt, mert persze a korom csak olcsóbb, mint a búza.

LIPITLOTTY: De hát azt az egy pár csizmát foldozni viszi az úr a vargához?

TIPPTOPP: Ah! tehát talán az úr még nem tudja, a németek a kalapjokat a hónok alatt hordozzák, s hajadon fővel járnak. A franciák erre ráuntak már, mezitláb járván, a csizmájokat így hordozzák. Más példa: a bécsiek csak az állokig szokták betekerni a nyakokat, e csekélység, noha a magyarok ezt is soknak tartják, a párisi ujmódi nyakravaló kötéshez egész lepedők kivántatnak. Más példa: a németek csak az orrok környékét tubákozzák be; de a mai franciáknak csak a szemek csillámlik ki a tubák közzül.

LIPITLOTTY: No az ugyan rendes módi. Ami engemet illet, én fél Versáliáért sem vállalnám fel a mai módi szerént a párisi gavallérságot. De hát ez a nagy átkozott kép mit keres az úr mellén — hiszen lám a járást is allig teheti tőle — tán amuletum az, vagy micsoda?

Tipptopp: Ördög sem amuletum! járatlan az úr a párisi új módiban, a németek elkapták a galant franciáktól, hogy kedveseiknek mellképét nyakokon és keblekbe hordozzák. De a franciák most már többre mentek, kedveseiknek képeit egész regálra festetik, rámába csináltatják és úgy hordozzák. Más példa: a franciák között a férfiak is szoktak apró arany karikákat füleiken hordozni; de most már ni milyen nagyot viselnek.

Lipitlotty: Rendeseket kell hallani az embernek! Mi is csak módizunk, csak módizunk, s hányjuk-vetjük egyfelé-másfelé, ürgetjük, forgatjuk gondolatunkat, viseletünket. De a párisiak talán az agyvelejeket is fonákul fordították.

Tipptopp: De hát még a dámákat látná az úr, akkor csudálkozna és nevetne ám. Nem az a dáma, akinek legparányibb zsebbevaló kutyája van, hanem akit legtöbb anglus szelindek kisér — olyanok, mint egy borjú! Most etüiz helyett egész subládokat, toálettéhez való einriktungot hurcoltatnak magok után, mert ott már mostan minden órában új köntösbe kell öltözni, ha az ember magát szóba kevertetni nem akarja.

Lipitlotty: A mind meglehet, ha egyéb dolgok nincs; hanem most már nékem is dolgom lévén, és igen fontos dolgom, hosszasabb professiót a párisi új módiról nem hallgathatok — magamat recommendálom!

Tipptopp: No — de kérem alássan, ha szabad kérdenem, hová, hová?

Lipitlotty: Majd megnézetem az inasommal, ha nem jöttek-é számjaim a lottérián.

Tipptopp: Ugyan úgy-é? az úr is szokott játszani a lottérián?

Lipitlotty: Különben sem. Volt is már rajta aprólékos nyereségem. De most feltettem már magamba, hogy vagy sokat, vagy semmit sem.

Tipptopp: Azt tartom, az utolsót legkönnyebben

megkapja az úr — jobb biz ami kis pénzecskéje van, megkiméli, szükségeit pótolja vele.

LIPITLOTTY: Ugy csak az urak beszélnek. De higyje el az úr, hogy most olyan bizonyos vagyok a 25 ezer forint nyereségbe, mint ha már a tenyerembe volna.

TIPPTOPP: Isten szavából tudja az úr?

LIPITLOTTY: Gondolnám, mert én amely számokat most feltettem, azokat most megálmodtam; az álom pedig, kivált a lottériára nézve, csalhatatlan, ezeket a számokat álmodtam meg: 1, 2, 3, 20, 23.

TIPPTOPP: Már azok ugyanis curiosus számok! Lesz szerencsém látni azt az álomlátást, melybe ezek a számok bejőnek?

LIPITLOTTY: In compendio elmondom: azt álmodtam a más éjjel, hogy én két macskát árultam, három dáma majd megveszett érte, úgy kérte húsz krajcáron. Valami vén asszony odajött, huszonhármat igért érte — már épen neki akartam adni, de csak egy pótra volt nála: a macskákat felvettem a vállamra — éj! — de isz a többi nem tartozik a lottériára. Csak azt akartam mondani, hogy én a számokat így álmodtam meg — egy pótra, két macska, három dáma, húsz krajcár, és ismét huszonhárom krajcár. A macskákat csak cirókáltam, egyszer felserkentem.

TIPPTOPP: Uram! a párisi legújabb álmoskönyvek is azt mondják: macska paráznaságot jelent.

LIPITLOTTY: Magamat recommendálom.

V. JELENÉS.

TIPPTOPP és LÁZÁR.

TIPPTOPP: Jó reggelt kivánok, Lázár deák!

LÁZÁR: Isten hozta az urat, isten hozta! Kérem alássan tessék leülni, tessék!

TIPPTOPP: Köszönöm, Lázár deák, köszönöm. Hát mi újság mostanában?

LÁZÁR: Ah! bizon a most affélével, kevéssel udva-

rolhatok — hanem in specie most vala nálunk az a vásáros úr, kinek itt által ellenbe van a bótja, derék afféle úri ember. Beszéli, hogy a híres francia vezér general Lasci visszahúzta a maga táborát Málta városáig és így már a franciák túl nyomattattak a Pisegrű vizén és hogy a török basa admirál Nelson a helvéciai hajóssereget egészen semmivé tette. Néki privát levélbe írták, hogy a három hatalmas császár mellé társul állott a Burkus császár is és hogy már csak a genuai király tart frigyet a franciákkal.

TIPPTOPP: Hát Bonapártról nem hallott valamit, Lázár?

LÁZÁR: Egyébként semmit sem, hanem egy francia katona beszélé tegnap a bótunkba, hogy már igen öreg ember lévén, letette a szolgálatot és báróságot kapott.

TIPPTOPP: Hahaha! bizony rendes, még azt nem hallottam.

LÁZÁR: Az a hír is foly, kedves úr, hogy a francia admirális Tiposzáeb Velencére éjtszakának idején rá ütött, de a várhoz a nagy kősziklák miatt hozzá nem férhetett. Az bizony ránk nézve nem igen hasznos újság, mert határos lévén Trieszttel, Niederlanddal és Gréccel, ahonnan a császári fabrikákból kapjuk a portékákat; a kereskedésünk szenvedni fog és még sokkal drágább lesz minden. Hanem ellenbe a török császár vezére Paszszanvandoglu nyolcadfélszáz lovas spáhival a Rajna mellett Sz. Domingóba beütött, tizenkétszáz francia képviselőt hadi fogollyá tett. Egy pesti correspodensem azt is írja, hogy ott a kávéházakba —

VI. JELENÉS.

KARNYÓNÉ és az ELŐBBIEK.

KARNYÓNÉ: De azt bizony nem köszönöm meg az úrnak, hogy még csak fel sem jön hozzám; már egészen el is felejtettem az úrnak a formáját is.

TIPPTOPP: Legtisztább szívű szolgája az asszony-

nak! Énnékem az asszonyt látni mindenkor főfő szerencsém: de az az egy világi baj reánk nézve, hogy gyakorta a legkedvesebb szerencsénkkel nem lehet élnünk! Édes kedves asszonyság, szívem többet szól, mint szám mondhat.

KARNYÓNÉ: Alázatosan köszönöm! az úr mindég vídám, jeles és udvariás: mi ketten megegyezünk. A Lipitlotty úrral nem jött össze valahol az úr? Mi ketten könnyen megegyezünk.

TIPPTOPP: Másra kevés gondom szokott lenni, ketten könnyen megegyezünk.

KARNYÓNÉ: Lázár! az obester úr most izent ide, hogy azt a kis pénzecskét kifizeti. Ezt a kis contócskát vigye el hozzája és becsülettel szóljon, és tisztelje nevecskémmel.

LÁZÁR: Ipen készem van. Alázatos szolgája.

TIPPTOPP: Igaz biz az! Sajnálom kedves asszonyság, hogy kurta szerencsémet, szívemnek nem kis fájdalmával félbe kell szakasztanom. Parolám vagyon a kastélyba. Reméllem, két órára ismét gyönyörködhetem nagyrabecsült személyében kedves asszonyságomnak. Addig is csókolom kezeit.

KARNYÓNÉ: Tehát visszavárom az urat; alázza meg magát egy kis ebédecskére.

TIPPTOPP: Az ebédet nagyrabecsülöm, mivel az által hosszasabban legeltethetem repeső szemeimet az én tárgyamon. Adieu!

KARNYÓNÉ: Boris. *(Boris felel a palotából: parancsoljon!)* Jöszte, légy itt a boltban, míg a Lázár megjön.

VII. JELENÉS.

BORIS és TIPPTOPP.

TIPPTOPP: Boriskám, Boriskám! jöszte, jöszte! valamit mondok.

BORIS: Jaj be régen nem láttam az urat, egész újság nálunk.

TIPPTOPP: Dejszen nem lennék én nálatok ujság,

édes Boriskám, csak te engem abba segitenél, amit már másszor is említettem neked, hogy csak az asszonyodat hozzám hajlandóbbá tennéd.

Boris: Ő hajlandó az úrhoz, de így vegye fel az úr: ő egy férfiat nem adna az egész világért, az urat nem adná valamennyi férfiért; Lipitlottyot pedig ezer olyanért sem adná, mint az úr.

Tipptopp: Hisz az a bezzegje a dolognak. Édes Boriskám, azt kellene épen érettem véghez vinned, hogy az asszonynál nagyobb gráciába jöhetnék, mint az a kótyonfity Lipitlotty. Te azt legjobban ki tudnád játszani, ha engemet igazán szeretnél. Igazán szeretsz-é hát édes Boriskám?

Boris: A bizony rendes! Az úr azt kivánja éntőlem, hogy szeressem, az úr pedig előttem vallja meg, hogy mást szeret; sőt még engem kíván a más szeretetébe eszközül felvenni. Kisebb vagyok én, mintsem a Karnyóné asszonyság kedvesét bátorkodjam szeretni.

Tipptopp: Oh be furcsa gyermek vagy te, Boriskám, be furcsa gyermek vagy! Hát gondoltad-é hogy én azt a vén bolondot szerethetném? átkozott szem volna az, aki már azon kapna. Arról már elénekelhetnéd ám, édes Boriskám, hogy:

Szeme nem sír, még is nedves,
Képe ráncos, foga redves,
Horgas lába tittyen tottyan,
Sovány fara egyet lottyan.
Még is, noha hidegvette,
Legényes a szedtevette,
Oh uram, őrizz meg ettől
A vas orrú kisértettől.

Vén ugyan, vén a kurvanyja,
De van ezüstje aranyja,
Amelybe ha markolhatnék,
Hozzá jobb kedvet mutatnék.
Csak pénzébe lennék vice,
Meg ölelném historice.

Férje lennék az erszénynek,
E kén' a szegény legénynek.

Boris: De hol a manóba tudta az úr azt a furcsa nótát tanulni? Ugyan szépen kimegy!

Tipptopp: Régi párisi nóta ez. De félre tévén a tréfát, az egész dolog arra megy ki, hogy én örömest el szeretném venni Karnyóné anyámasszonyt; nem az ő kigyelme becsületes személyéért, mert az a kankalékos ludvérc kapna az olyan öreg vázon: hanem azért az egy két ezerforintocskáért, amit toldásba kapna az ember vele: mert amint egy elmés poetánk mondja, három a szükséges dolog: pénz, pénz, pénz!

Boris: Tehát az úr alkuba bocsátja a szerelmet, és az úr szíve rá van nyomtatva a bankócédulára?

Tipptopp: Szív, szeretet: mai világba ezt a kettőt mindennek árulják szóval, de a valóság csak olyan kettővel köz, mint én és te, Boriskám.

Boris: Az úr csak mindég rá vesz engem a szeretetre. Az úrért mindent megteszek az asszonynál, de annak a jutalma a lesz, hogy az úr összekelvén a mi asszonyunkkal, el is fog, el is tartozik hagyni engemet, és én akkor szegény jószívű leányka — én akkor — ah! kedves egy úr!

Tipptopp: Ne félj édes Boriskám: te leszel Karnyóné asszonyságnak, vagyis már akkori időhöz szólván — madam Tipptoppnénak belső szobaleánya és így mossiő Tipptoppnak is belső szobaleánya. Naturaliter az öreg asszony úgy is sokat benn ül, sokat alszik, sokat betegeskedik — s ki él akkor boldogabbul, mint mi ketten? Hát még ha egyet mondok: vén már az asszonyod, mint a bűn, egyszer az isten megkönnyebbíti ágyaszalmáját — s miért ne lehetne az ő szobaleánya az ő férjének feleségévé? No most, Boriska, mit gondolsz?

Boris: Ah, édes remények! Parancsoljon velem az úr mindent. Lipitlottyot még ma legnagyobb ellenségévé teszem asszonyomnak.

DUETTO.

TIPPTOPP: Semmi, csak rá tudjak ülni
A banyára;
Ő mag nélkül fog kidűlni
Nem sokára.
Bezzeg úr lesz ám Tipptopp,
És Tipptoppné hop, hop, hop!
Akkorára.

BORIS: Akkor ám a cifra tálba
Így piszkálok,
És az útcán módizálva
Sérikálok:
Uri asszony lesz Boris,
És az úrnak százszor is
Gratulálok.

TIPPTOPP: Hej! de míg rá hűlne bőre
Vígadozzunk!

BORIS: Házáspárképen előre
Játszadozzunk.

TIPPTOPP: Én elveszlek, eb legyek!

BORIS: Én az úrhoz elmegyek.

KETTEN: Alkudozzunk.

MÁSODIK FELVONÁS.

I. JELENÉS.

LIPITLOTTY magába.

LIPITLOTTY: Hahaha! csak látom, hogy szerencse fia vagyok én ; ehol míg szegény legény carakterrel kellett parádéznom, ez a vén bolond Karnyóné a bőségig tartott ruhával, pénzzel; azt gondolta a nyomorult vén banya, hogy én őtet szeretem; szerette pedig a lidérc. Egy ilyen legény, aki az ifjába is válogathat, én egy olyan világrúgtát — hahaha! boldog isten! be meg tud az ember bolondulni a szeretet miatt. Már hiszen ha valami érzékeny virágjába, tüzébe lévő leánykán esne, annyira csak nem csudálnám — de a vén bolond Karnyóné — csak gondolja el már az ember! hisz egy idős a postaúttal, melegsége is csak annyi van, mint a nyári kályhának. Hányan csalták meg csak tudtomra is? még is hitt nékem a bolond. Azt gondolta, fenékig tejfel vagyok, pedig szakálamra mondom, inkább venném feleségül a kanizsai csonka tornyot. Dejszen most megtanúlhatja az én példámból, mennyit hihet akár mely banya is a fiatal legénynek. Oh édes számjaim! 25 ezer forintot érő kedves számjaim! ti szabadíttok meg engem attól az alacsonyságtól, hogy én a vén Karnyónénak pénzért hizelkedjem. Áldott lottéria! áldott volt aki fel is találta, nyugodjon békével még a haló földjében is! Oh édes számjaim, kedves számjaim! most mindjárt postára ülök, megyek Budára! Megyek és miért? Oh áldott szerencse, azért a szép

25 ezer forintért. De hát az a szép, az a kedves Karnyóné? Ott üsse a guta! Most már tyúkpásztoromnak sem venném be. Hahaha! még előre nevetem, majd perel magába a vén tátos : de kukkanni se mér a 25 ezer forintos Lipitlotty úr előtt.

II. JELENÉS.

Lipitlotty, Lázár és Samu.

Lipitlotty: Jó napot, Lázár!

Lázár: Isten hozta, isten hozta az urat! Tessék leülni, most épen szép ujságot hallottam.

Lipitlotty: Mit, Lázár?

Lázár: Gibráltár fővezér Sampionet várát ostrommal megvette, és hogy mi mostanába igen nagyon megvertük az anglusokat.

Lipitlotty: Az elég örvendetes ujság! Hanem, Lázár, itthon van-e az asszony?

Lázár: Szolgálatjára az úrnak; még most ebéden is frissen volt, hanem ebéd után valami nehézségét érzette, a szokott nyavalyája jött rá.

Lipitlotty: Micsoda szokott nyavalyája?

Lázár: Avval nem szolgálhatok — azt tartom aranyér!

Lipitlotty: Bizony nagyon sajnálom. *(Félre szólal.)* Eb sajnálja a vén dögöt. Hanem Samuka! ezt a levelet vinnéd el a Boriskának — hanem meg ne mutasd asszonyádnak. Asszonyádnak pedig mondd meg, hogy én egy kevéssé Budára felfordúlok — mihelyt onnét megjövök, csak így mondd, hogy mindjárt gyűrűt váltok vele.

Samu: Értem, értem; az úr mindjárt gyűrűt ád azért a levélért?

Lipitlotty: Nem, nem, szegény Samuka! a levelet vidd a Náninak, én meg asszonyádnak gyűrűt hozok.

Samu: Értem, értem, de hát nékem mit hoz az úr?

Lipitlotty: Ej csak eredj sietve — mert én nem késhetem. Néked fa pénzt hozok.

SAMU: Jó lesz biz az — köszönöm az úrnak: most mindjárt vissza jövök érte.

LIPITLOTTY: Siess hamar! *(Samu elmegy.)*

LÁZÁR: S — akarám mondani hogy az anglusokat igen megvertük, 600 fregát elesett, másik 600 rabbá esett. Minden napon várjuk őket ide Kanizsára. Remélem az úr többet hallott felőle.

LIPITLOTTY: Azt tudom, hogy mostanába sok francia fogoly tiszteket hoztak erre befelé, istennek legyen hála, még többeket is küldenek győzedelmes seregeink. De hogy anglus fregátokat is hoznának Kanizsára — az még előttem hallatlan ujság. Hanem Lázár deák, énnékem most el kell sietnem! az asszonyságot tisztelje nevemmel — most annyi időm nincs, hogy elbúcsúzzam tőle. Ha Budáról haza jövök, fogok néki újsággal kedveskedni, és pedig olyannal, amilyent még nem látott, nem is hallott.

LÁZÁR: Magam is kikérem, kedves úr, ha valami újságot méltóztatik hallani, légyen szerencsém magamnak is. Ott inkább van szerencséje az embernek az affélékhez: in specie, hogy benn van-é még Egyiptomba general Telegraphus? és hogy igaz-é, hogy a franciák csak ugyan feltalálták már azt a messze pukkantó levelet — mely szerint a levelet postán elküldik, és mikor az ellenség felszakasztja, a copertából egymást éri, úgy omlik ki a sok bombi.

III. JELENÉS.

KARNYÓNÉ és az ELŐBBIEK.

KARNYÓNÉ. Ezt érdemeltem én az úrtól? ezzel jutalmaztatja meg az én sok szivességemet? El kell-é hinnem, hogy az úr csalárd, álnok és hitetlen lelkű?

LIPITLOTTY: Mit?

KARNYÓNÉ. Azt, hogy az úr színnel mézzel angyal, valósággal pedig egy megtestesült kan ördög Ezt érdemeltem én az úrtól, ezt? Az úr — majd mit is mondok!

LIPITLOTTY: Mi háborította úgy meg az asszonyt? Nem illik az egy olyan személyhez! Az asszony akar engemet vádolni? és ez által érdemetlenné teszi arra, hogy én szerettem — még pedig oly igen szerettem — mint most.

KARNYÓNÉ. Mit keres hát az a levél?

LIPITLOTTY: Levél? az a levél hogy mit keres? már hogy az a levél mit keres? hisz a levél csak levél.

LÁZÁR: De még is elfelejtettem mondani, hogy a franciákra a gallusok is rá támadtak, aminthogy már szinte —

KARNYÓNÉ: Ördög vigye a kend franciáit! — Lipitlotty, így kellett engemet a magam szolgálója előtt gyalázatba keverni? Szolgáló előtt — fi! szégyen gyalázat! Szép ember! aztán az úr félig magyar, félig német — meg is tetszik; hogy kívánhatja az úr tőlem, hogy azt elszenvedjem? Az úr embertelen ember, érti-é? — Ah! mert ha most valamit nem néznék — fizesse le az úr a contóját, fizesse most mindjárt egyszeribe, ebbe a nyomba! Huncfutság nem emberség! Fizesse le az úr — és ha nem, majd tudom én mit csinálok. Disznóság! az úr egy cudar ember volt, én tenyeremen hordoztam — s most mutatja meg. Micsoda levél ez? Az úr nem szól? Szólok hát én! Fizesse le az úr a contót, térjen vissza a maga cudarságába, és ne merjen oly vakmerő lenni, hogy megcsúfolt nevemről megemlékezzen! Lázár, hol az a contó?

LÁZÁR: Itt van! nad mint nyóc currens — jobb is bizony fizetni.

LIPITLOTTY: Hisz a contó csak hadd maradjon; nálam mindég megtalálni, amivel tartozom: hiszen csak nem szököm el; hogy is szökném én el egy olyan kedves személytől, mint amilyenért az asszonyba élni és halni szerencsém van.

KARNYÓNÉ: Előttem az olyan csapodár szók még elárulják az embert! Csak a contót fizesse ki, Lipitlotty, és azután se éljen, se haljon érettem. Én az urat mindég szerettem, azt nem tagadhatja, szeretem még

most is — ah! jobban szeretem mindeneknél, de hogy e szeretetemnek hasznát vegye, már arra maga magát érdemetlenné tette.

LIPITLOTTY: Kedves asszonyom! az asszonynak szobaleánya hűségtelen, én azt régen észrevettem, és nagyon sajnálottam, mert olyba tartottam, mintha magamat sértett volna meg; régen is akartam már mondani az asszonynak — de hogy meghitt cselédjét fundamentom nélkül gyanúba ne ejtsem, az alkalmatosságra várakoztam; tudja-é az asszony, hogy ő azzal a mézes mázos Tipptoppal nagyon össze szűrte a levet? Ha nem tudja, tudja meg most, észrevettem, hogy a leány kész akármelyik legényért az asszonyt elárúlni, hogy ezt saját próbám által tudjam, azért küldöttem hozzá azt a levelet. Légyen az asszony nyugodtan, és higyje el, hogy az asszonyt Lipitlottynál senki jobban nem szereti, és hogy az ő ígéreti szentek az asszony eránt — mégis az asszony a contóról beszél. Eb az anyja contója! — hát a mi szeretetünk napfényét contó fellegek is ködösíthetik? Én, ha az asszonynak volnék, most elszégyenleném magamat.

KARNYÓNÉ: Édes angyalom! megengedj gondolatlan bosszúságomnak: megbántottalak goromba gyanúmmal egy huncfut leány — ah! a méreg is forr bennem — de hiszen ha nem szerettelek volna, nem is aggódtam volna éretted. A szerelem aggsággal jár. Megengedj. Szeretlek, oh igen nagyon szeretlek, megengedj — és ha te is szeretsz, vedd kedvesem tőlem ezt a 3 xxx-et, néked többé nincs contód — nincs nálam egyéb contód a szerelem édes contóján kivül.

LÁZÁR: De mit is csinál az asszony? zeb a lelke, ki fizeti meg? magunk is adósok vagyunk a Bécsbe.

KARNYÓNÉ: Hallgasson Lázár — az úrnak többé nincs contója.

LIPITLOTTY: És tehát többé nékem nincs contóm! Köszönöm az asszonynak. Egy szó hát annyi mint száz, én felmegyek Budára, és az asszony engemet soha sem lát.

Karnyóné: Isten őrizzen, én sohasem látnám az urat? oh je! mit gondol az úr?

Lipitlotty: Igen is, én azt gondolom, hogy én az asszony contójára semmi számot nem tartok már; az asszony se tartson már semmit is az én szívem contójára.

Karnyóné. És én szegény özvegy —

Lipitlotty: És a szegény özvegy, özvegy marad mint eddig volt. Gondolkodjon koporsóról, s menjen idvezűlt férje után az örökkévalóságra. Mi ifjak még egy kevéssé itt akarunk mulatni a siralom völgyén. Adieu.

Karnyóné: Igen érzékenyen tréfál az úr; ebbe a matériába nem örömest hallom a tréfát.

Lipitlotty: Ne csalja meg magát asszonyságod, én nem tréfálok, értse meg a tréfát: 25 ezer forintnak a lottéria által urává lettem, asszonyságod pedig egy köz kalmárné — én egy fiatal gavallér vagyok, akin minden kap: asszonyságod pedig egy olyan 60 esztendős ütött kopott hasadt hegedű, akit a sátán se tudna már kanafóriázni. Én eszemmel tudok élni — az asszony pedig egy vén bolond.

Karnyóné: Hitetlen bestia! még azon felűl csúfolkodsz is? Oh édes szegény férjem, ha te most élnél, az isten nyugosszon meg — boldog egek! miket is kell szenvedni az embernek és kiktől, és mikor? Te koldus kutya, aki az én korpámon tanúltál meg ugatni! te hetyke kakas, aki az én szemetemen taréjosodtál meg!

Lipitlotty: Kukurékó!

Karnyóné: Te hitetlen lelkű! te kényes disznó, te világ sepredéke, te cigány! Uh! Lázár deák! adja azt a vasrőföt — uh! hadd verjem ki még a fogát is . . . Uh! te — ki a boltomból! *(Elesik.)*

Lipitlotty: És kérem az asszonyt, moderálja magát! Csak ilyen ám, aki az indulatoktól megrészegszik. Az asszony a harag miatt is elesik, a szerelem miatt is elesik; én meg mondom egy szóval, hogy az asszonynak valamint eddig sem volt esze, úgy ez-

után se lesz! Nem várom vissza a complimentet — adieu!

Karnyóné: Jaj, jaj te ördögök edénye! — Jaj fejem, jaj vékonyom; jaj jaj, szegény férjem, az isten nyugosszon meg — akasztófára való.

Lázár: Lám megmondtam: no most contó: jaj fejem, jaj vállam — a contó — sem egészség, sem pénz, se legény, se contó. Lássad most az asszon — pedig én is elmegyek a botja —

IV. JELENÉS.

Karnyóné magába.

Karnyóné: Jaj átkozottak! bizony mind elhagynak; bizony kétségbe kell esnem! Oh édes szegény férjem, ha te most élnél, az isten nyugosszon meg! Ehol, biz úgy maradok mint a felmagzott saláta közt az ijesztő, én nem tudom, mit néznek bennem, hogy olyan vénnek tartanak, hiszen az isten sokakat megáld tartós ifjúsággal; én legalább nem vagyok olyan megvetésre méltó, hiszen ha nem hiszik, próbálnák meg — de a világ tele van balitélettel. Oh te állhatatlan és hitszegő, be nem tettem volna fel felőled! Jól van, jól: az özvegyek édes gyámola beszedi az én könyhullatásimat az ő tömlőjébe; és te, te — környűlmetéletlen szivű! elnyered még méltó jutalmadat. Engemet elhagytál, engemet megcsúfoltál, az ég büntessen meg tégedet, és kellete korán vágjon ki az élők sorából. — De mit mondok? hitetlen, élj te, élj! mert én téged most is szeretlek, én inkább meghalok! meg — vesszek el, ha meg nem halok! Oh uram! hozd el az én órámat, ennyire meg vagyok csúfolva — és én még is —

V. JELENÉS.

SAMU és KARNYÓNÉ.

SAMU: Asszonyám! lovazzunk, lovazzunk, lovazzunk! No asszonyám, no!

KARNYÓNÉ: Eredj bohó, hogy lovazzak én?

SAMU: Ejnye, azt se tudja asszonyám? vegye azt a vasrőföt, aztán —

KARNYÓNÉ: Ah édes fiam, csak te ne volnál, majd lovaznék én messze messze a más világ felé.

SAMU: Elmegy asszonyám az operenciás tengerig? Jaj vigyen el engemet is, majd úgy meglovazzunk a tengeren, hogy —

KARNYÓNÉ: Gyermek, gyermek! jobb volna biz, ha az árvák atyjához fohászkodnál, én úgy is meghalok.

SAMU: Jaj édes asszonyám, ne haljon meg, ha meghal, bizony maga is megbánja.

KARNYÓNÉ: Az igaz, fiam, hogy megbánom; hogy élek, azt még jobban bánom, azt pedig, hogy éltem, mindenekfelett bánom. Látd a szegény atyád is mindég olyan beteges volt, pedig oh istenem, ami legkeservesebb, menyecske koromban olyan petyhütt volt a szegényke. Oh édes szegény férjem, hát ha most is élnél — az isten nyugosszon meg!

SAMU: Én is sírok, édes asszonyám! én is siratom az én szegény petyhütt férjem! oh oh oh!

KARNYÓNÉ: Oh kis bohó! Oh oh oh! Édes szülöttem magzatom, eredj, menj a patikába; mintha rosszúl érzeném magamat, hozzál egy kis álkörmöst, meg egy kis — dejszen csak ezt a papirost mutasd, csak Gotliktól a legénytől kérj, ha pedig a gazda be talál jönni, és kérdeni találja, minek? csak azt mondd, fiam, hogy az egereket vesztjük el vele. Érted?

SAMU: Értem, értem.

KARNYÓNÉ: Mit mondasz hát?

SAMU: Azt, hogy adjon isten jónapot a patikás uramnak, asszonyám kotlik, az egerek pedig rosszúl vannak: ha a gazda bé nem talál jönni, el akarjuk

veszteni, adjon nékem az álomra körmöst, aztán ezt a papirost mutassa meg.

KARNYÓNÉ: Jaj bolond csinálta kis fatyja! Nem merem másra bízni — nesze csak, vidd el azt a papirost, semmit se szólj — amit adnak, hozd el.

SAMU: Adjon hát asszonyám egy krajcárt, hadd vegyek egy kis siflit ott a patikásnál.

KARNYÓNÉ: Neh azt is megadom, csak siess. — Egek! sohasem hittem, hogy az ember rá unhasson az életére; most érzem, hogy terhemre van az élet. — Oh te hitetlen! Csak a fiamnak — ennek az egy rossz kölöknek, csak ennek volna elélni való elégséges esze — úgy tetszik könnyebben válnék meg a világtól.

VI. JELENÉS.

TIPPTOPP és SAMU.

TIPPTOPP: Hová, hová Samuka?

SAMU: A patikáshoz — asszonyám rosszúl érzi magát, mert körmöstől elvesztek az egerek. Azt nézem meg, otthon van-é a gazda, vagy pedig csak kotlik — papirost küld néki asszonyám.

TIPPTOPP: Hadd lám azt a papirost.

SAMU: De hát otthon van-é a gazda? mert ha otthon nincs, azt mondta asszonyám, hogy ne is mutassa.

TIPPTOPP: Otthon van, otthon! — no csak addsza. Mordiő, mit látok? csupa arsenicum, valóságos egérkő! e nem jónak a jele. No csak eredj, Samu.

SAMU: Adjon hát az úr egy krajcárt medvecukorra.

VII. JELENÉS.

TIPPTOPP és BORIS és KURUZS.

TIPPTOPP *(magában)*: Már gyanítom mibe van az egész dolog! bizonyosan Lipitlotty rútúl bánt a kalmárnével. Ő, a bolond, Budára ment, az asszony pedig kétségbeesett — bizonyosan úgy kell lenni. Lipitlotty

meglátta a kitett számokat és elhitte hogy valósággal azok jöttek ki a lottérián. Igaz, hogy mondta is az expeditor, hogy jó szómért és pénzemért épen azokat tette ki a táblára, és azután, mint ha tévedésből esett volna — úgy rakta ki ismét a valósággal kijött számokat. Csakugyan elértem hát célomat, és Lipitlotty bolonddá lett; eddig Veszprém felé jár valahol, és a mint az ő kevély lelkét esmerem, csúfúl vált meg a kalmárnétól, mely miatt az ambarába is jött. — Könnyen meglehet. — Most nekem vigyáznom kell, ha az asszony magát megölné, oda lenne minden plánumom. Majd bémegyek cirkálni, valamit talán kitanúlhatok. A Boriskát is majd körűlveszem, tanácsot adok neki és veszek tőle — de ha ha! épen Boriska!

NÓTA.

BORIS *(danol)*:

Csurgói kincsem! hallod-é,
Kanizsán lakom, tudod-é?
Haj! s Kanizsára gyere be
Csókba feresztlek ide be!

Dejsz magam úgy is bemegyek,
Hogy veled ismét kilegyek.
Béfogad engem a major,
Majd mikor érik a bajor.

TIPPTOPP: Otthon-é az asszony, Boriska?

BORIS: A boltba van.

TIPPTOPP: Teveled akarok szólani.

BORIS: Tessék ide feljönni, csak magam vagyok.

KURUZS: Sok ezer jókkal, mint megannyi kárbunkulusokkal körűlkoszorúzott jó napot kívánok, és comprecálok úri kegyes gráciájának. Nincs-e belső nyavalyája az úrnak? Nem akar-é eret vágatni, vagy mostanába köpölyt hányatni úri tagjaira, vagy magát reparáltatni? Vagy akármiét arannyá változtatni — in specie azt a botját — vagy nem akarja-é jövendő

sorsát hallani — mikor házasodik meg — lesz-é szép felesége — hány fia lesz, — hány leánya — melyik szabóval varrat legszebb nadrágot — makk aduttba nyer-é többet, vagy a tökbe? elvész-é az a szümölcs az orráról, vagy több nő? stb. Akar-é valami avúlt ruhát, ezüst gombot adni, vagy venni, viseletes g . . . . madzagot, elvásott lakatot, beírott papírosat, maradék gránicát et cetera. Vagy akar-é az úr fazekat drótoztatni, pipát köttetni, rostát corrigáltatni, vagy pedig, ami ehhez hasonló mesterség, névnapi köszöntőt, halotti búcsúztatót, paszit, vagy lakadalmi salutátiót, vagy más ehhez hasonló kupec poesist parancsolni — vagy, no — kosárt köttetni — s több a féle ejusmodi?

Tipptopp: Ki tudna olyan sok közűl választani? csak egy szóval mondja meg kend, micsoda ember kend, mi a mestersége?

Kuruzs: Oh édes dominátióm! nagy sok az én professióm.

Professióm hat, hét féle
Mely kell, szolgálhatok véle.
Pénzért mindennek szolgálok,
Sok s nagy csudát producálok.
Esmernek kicsinyek, nagyok:
Hallja meg az úr, ki vagyok.
Doctor, borbély, alchimista,
Kéznéző kirománista,
Zsibvásáros, és drótvonó,
Poeta és kosárfonó.
Ez már mind egyre megyen ki,
Nem tud hozzá jobban senki.
Exclusive, inclusive,
Úr is vagyok respective.
Mit tetszik hát demandálni?
Nálam mindent feltalálni;
S megmutatom, hogy bolondok,
Akik engem — majd mit mondok! —

Tipptopp: Bizony sokféle tudomány egy caputba. De még is miért hogy olyan rongyos?

KURUZS: Jaj, lássa az úr, ezeket
A méla mesterségeket,
Noha rongyban mutogatják,
Még az ebek sem ugatják.

TIPPTOPP: No hát producáljon egyet belölök valamelyiket: tőlem is kap kend valamit.

BORIS: Csak verset mondasson vele az úr, már én hallottam tőle, olyan szépen kimegy, mint ha tőre szednék.

KURUZS: Az is meglehet — miért nem? Épen van egy nálam, amelyet még előre megírtam a következendő karácsoni jeles innepnap után esendő szent János neve napjára — ha azt értjük. Hiszen ha tetszik, elolvasom.

TIPPTOPP és BORIS *(egyszerre):* Halljuk Kuruzs uram, halljuk.

KURUZS: Köszöntő versek, komma, melyek, punktum, írattattak nagy B Becsületes bizodalmas az is nagy B jámBor Notabene a bor csak kis b. Keresztyén tyén-é? tény-é? régen pörölnek rajta — keresztyén felebarátunknak Gráblás Martiny Jánosnak, helységünk — már sok időktől fogva a köz jóba fáradozó nagy G Gonosz bírájának — nékem különös jóakaró kedves komám uramnak.

A capite tisztességes és nagyrabecsülendő nevének tiszteletére, és egy úttal az én komámnak az ő hitves élete párjának, s kedves Csimotáinak e jeles napon származandó örvendezésére — nékem pedig egy kis collatio végett való áldomási befordulásomra irattattak — Nemes Somogy vármegyébe helyeztetett Csurgó mezővárosában karácson havának 21-ik decembris napján; anno — itt csak úgy írtam, ao — de ez ellipsis, és arra megy ki, hogy anno — sietve édes komám uramnak a darunál lévő vendégfogadóba írtam.

K. R. Kuruzs Péter.

Szomorúság, háborúság!
Tőlem távol állanak,

Mert víg napra, úgy mint mára,
Hajnalkorra, víg órára
Eljutottunk, felviradtunk
Szent János napjára.

Azért nekem zengő nyelvem
Ékes nótával zeng,
Parnassusnak, Heliconnak
Hegye vígsággal reng,
Piros hajnalnak szépsége,
Hajnalcsillag ékessége,
Mosolygással pirossággal
Derűl fényessége.

Gondolkodna, ha szólhatna,
Orpheus nótája,
Ha penghetne és zenghetne
Clio muzsikája.
Most vídámságát mutatná,
Hárfáján ujját futtatná,
Úgymint a szent János napját
Hōgy vígan mulatná.

Múljanak el, hulljanak el
Bánatid napjai
Derűljenek terüljenek
Rád áldás árjai.
Ellenségid hátráljanak,
Szent angyalok vigyázzanak
Az úr isten úgy éltessen
Hogy több számos János napját,
Kend, komám, tölthessen.

A kerek ég, örömmel ég
Emberek vígságán,
A szép csillag vígan villog
Az ég karikáján.
Mennyi fűszál a földön áll
Kedvet annál többet talál

Kit a halál le nem kaszál,
E nap ily rendben áll.
Dixi duxi Dáróci,
Boris húgom! kapard ki.

BORIS: Ejnye Kuruzs uram — de szép no — ejnye no — be furcsa no. De hát nékem tudna-é valami szép rigmust írni, olyan leánynak valót?

KURUZS: Má mért ne tudnék? Tudom én milyen kell már az olyan leánynak. Épen pünkösdkor vittek el tőlem egyet a könyvpaktorok — azt tartom a legjobb lesz.

Hármat ellett a fürjecske fű renden csipke
Oh te csók gyere re, nyenye nye, retye tye etc.

Gyűj bé hozzám, kedves rózsám, egy tál borsos lére,
Megborsoltam sáfrányoltam, készen várlak véle,
Oh te csók, gyere re, nyenye nye, retye tye.

Akit adtam jegygyűrűcskét, tedd a kis újodba,
Ha ki mégy is, ha be jősz is, meg emlegetsz róla,
Oh te csók, gyere re, nyenye nye, retye tye.
Óh be szép teketória,
Csak légyen kanafória,
Ez egy pótrás istória,
Hozott a kompaktória.

VIII. JELENÉS.

SAMU és TIPPTOPP és KURUZS.

SAMU: Hallja az úr, hallja az úr.

TIPPTOPP: No, ki az?

SAMU: Vettem ám medvecukrot, vettem bizony, még siflit is.

TIPPTOPP: Te vagy, Samu? Gyöszte csak, gyöszte! hát egyebet vettél-é?

Samu: Vettem ám asszonyámnak egy katulyát, meg egy üveget — ni!

Tipptopp: Hadd lám, Samu, hadd lám! Tökéletes arsenicum, valóságos egérkő! Ejnye, ejnye, mire nem megy az ember, no!

Samu: De meg ne egye ám az úr — mert azután hogy veszi bé asszonyám?

Tipptopp: Elcserélem. Ne, Samu, vidd el édes anyádnak — nesze még egy krajcár. Most már örű-lök — csak jó vége lenne ezen cserének. Majd a Lipitlotty szállására megyek, megnézem, megtudakozom micsoda móddal ment el Kanizsáról? Visszajön-é, vagy csak Budán fog élni abból a huszonöt ezer forintból.

Kuruzs: No édes dominátióm!
Lesz-é hát occupátióm?
Gút nacht salutátióm,
Sokfelé van vocátióm!

Tipptopp: No, Kuruzs, jőjjön hát a házamhoz, lesz nálam, ha egyéb nem, holmi olyan módiból kiment párisi izé.

Kuruzs: Talis qualis csekély ruha.

Tipptopp: Jó lesz az olyan mazúrnak.

Kuruzs: Fiat voluntas az úrnak.

IX. JELENÉS.

Karnyóné és Samu.

Karnyóné: Samu, mit csinálsz? siess, nékem minden minuta egy esztendőt tesz mostan.

Samu: No asszonyám, van orvosság, csak egér legyen, úgy-é? Ugy-é egérrel eszi ezt meg asszonyám? Nékem is adjon ám belőle. Főve lesz, vagy sülve?

Karnyóné: Addsza édes fiam. Ah csak tégedet ne látnálak, könnyebben venném be ezt a halálos port. Dejszen az isten gondot visel rólad. Veszne inkább a jószágom, csak az eszemet hagyhatnám

neked testamentomba. Édes fiam — te már engemet holnap nem látsz.

SAMU: Hát aztán holnap mit eszem?

KARNYÓNÉ: Toros káposztát, fiam — azt is az anyád torjába. Eredj csak, végy magadnak egy pár vajas kiflit. *(Samu elmegy.)* Fiam, fiam! isten hozzád! te többé engem nem látsz! Isten hozzád!

X. JELENÉS.

KARNYÓNÉ magában:

Oh dugába dűlt remények,
  Oh legények, oh legények!
Oh Lipitlotty, szívem kínja,
  Gonosz mindnyájatok csínja.

Én meghalok, hitetlenek!
  Az én Karnyóm után menek.
Mindjárt nem lesz most egy dáma,
  S hibít rabjaitok száma.

Nem szántok-é, hitetlenek?
  Mindjárt Karnyóm után menek.
Gyertek, még egy kicsinyt várok,
  Míg a bótajtóig járok.

Jaj, nem jön szavamra senki,
  No hát lelkem, ki innen, ki!
Még is egy két percet várok,
  Míg a nyoszolyáig járok.

Jaj, nem jön szavamra senki,
  No csak lelkem, ki innen, ki!
Majd jó szivvel látnak mára,
  Pilátushoz vacsorára.

Más Nóta

Oh irtóztató nagy kétség,
  Oh más világi setétség.
Húnyjatok el, szép csillagok,
  Én csak setétbe ballagok.

Párcák, lidércek, fúriák!
  Republicánus franciák!
Megtestesült kan angyalok,
  Fogjatok el, már meghalok!

HARMADIK FELVONÁS.

PANTOMIMO.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

I. JELENÉS.

LIPITLOTTY, TIPPTOPP, SAMU, LÁZÁR, KURUZS, BORIS.

LIPITLOTTY: Itt van, csakugyan itt van az a huncfut. Halál és bosszuállás! Hah, te tökéletlen lelkű! Te voltál az, aki engemet gyalázatba, kárba és kétségbe ejtettél; te hamisítottad meg azt a lotteriát, szólj, reszkess és halj meg. *(Mellbe lövi.)*

TIPPTOPP: Uram irgalmazz! oda vagyok — jaj!

BORIS: Oh Jézus!

SAMU: Jaj tejem, jaj tálam!

LÁZÁR: A bizony rútságos dolog!

KURUZS: Rettenetes gyilkosság,
Merő azon pihóság!

LIPITLOTTY: Megérdemelte a gazember! Csak gondoljátok el, az expeditort megvesztegette, hogy az én elámításomra tegye ki egy-két óráig az én számjaimat; azután, mintha confúsióból esett volna, a valósággal kijött számokat rakja ki; és így, látjátok, engemet milyen rettenetes galibába kevert, mind magamra, mind erre a jólelkű asszonyságra nézve. Sümegen vettem észre megcsalattatásomat: ott a státión új postalovat akartam váltani, s hát látom, hogy egészen más számok vannak kitéve; azonnal vissza fordultam, s hát látom, hogy itthon is már azok a számok vannak kitéve. Már minden tudva van

előttem, megérdemelte a halált! még egyszer agyon lövöm. De hát az asszony aluszik? vagy csak tetteti?

SAMU: Az egereket akarja elveszteni.

BORIS: Jaj uram! az asszonyunk oda van — az úr ölte meg.

LIPITLOTTY: Micsoda? én öltem meg?

BORIS: Az úr bizony — de az isten meg is veri az urat, mert az úr gyilkos, az asszonyunkkal is úgy bánt — az osztán — az isten irgalmazzon meg bűnös lelkének, mérget vett be; már most ez is halva fekszik, az a jó lelkű úr is halva fekszik. Az isten megveri az urat — verje is meg!

KURUZS: Uram! hadd nézzek az úr tenyerébe — én próbált ember vagyok. Ez az életér, ez a szív ere; ez a szerelem ere. Ez a vágás itt így megyen, a másik meg arra megyen. Uram! Sok ember tenyerét néztem, jártas költes kiromantista vagyok, de — az úr — hanem meg ne haragudjon ám — titkos mesterségemre esküszöm, hogy az úr soha el nem kerüli — bocsánatot kérek — soha el nem kerüli — az akasztófát

LIPITLOTTY: Éj!

KURUZS: Kérem, kérem; mindjárt megmutatom. Ez a húzás közepébe az urat jelenti, ez a hosszasan nyúló húzás mi volna egyéb kötélnél — e pedig mathematice is egy valóságos akasztófa. — No most, mit tud rá az úr felelni?

LIPITLOTTY: Bolond!

KURUZS:

Ily szép úrral virágzó fa,
Lőn egyszer az akasztófa. *(Dejszen semmi.)*
Terád pedig, édes lányom,
A sorsvetést ím így hányom:
Hogy a szíved igen ledér,
Magad pedig hasadt vedér.
Rólad rosszat mond csizió,
Jeled vagy bak, vagy skorpió:
S amint mutatja a tenyér
Nálad mindennapi kenyér.

A te útad nem kövecses,
Nálad a szép legény becses. *(De megálljunk.)*
Látja édes Lipitlotty úr,
Az asszony már tajtékot túr;
Ha más belé kristélyt nem szúr,
Elszakad benne a bélhúr.
Máját a méreg ellepte,
Mely ellen hasznos recepte
Keresetlen fát találni,
Azzal a talpát piszkálni.
Az is jeles istória,
Hogy a vezikátória,
Ha rá teszik az orrára,
Feltámasztja két órára.
De ez az úr, ki itt fekszik,
Már a sírtól nem menekszik.
Már ennek a præscriptio
Csak az egy végső adió.
Hanem annyit mégis teszek,
Adják ide, ha van eszek,
Egyet mását, nem vész kárba,
Eladom a zsibvásárba.
Ugy is sok úri személyek,
Kik szegények, de kevélyek,
Ősök javát utóljára
Küldik hozzám zsibvásárra.

LIPITLOTTY: Száz ezer ördögök! Iszonyodjam-é magamtól? Szerencsétlen asszony, szerencsétlen ifjú, kegyetlen áldozatim! — Itt a bűnös, itt a bíró, itt a bosszúálló! Elégedjetek meg — ez az óra! Más világ, fogadj be engemet! *(Meglövi magát.)*

KURUZS: No felsültél, akasztófa!
Hazudott a másik strópha!

LÁZÁR: De már e bizony csak sok — az is puff, ez is puff?

SAMU: Aztán Lázár meg meg puff?

BORIS: Ah Jészusz! én itt hagyom ezt a házat. A világért sem mernék az éjszaka itt hálni. Ah Jészusz!

Kuruzs: Ah! per deum immortalem,
Jerusálem, Jerusálem.

II. JELENÉS.

Karnyóné és az Előbbiek.

Karnyó: Jó estét, édes gyermekeim! hát hogy vagytok? Az isten áldjon meg benneteket. Jaj! bizony azt gondoltam, soha sem érhetek el idáig. Soha sem juthatok el; azt gondoltam, hogy csak nem láthatom ma meg Kanizsát. — De hát ti nem szóltok, fiaim? Talán bizony nem is esmertek?

Lázár: Micsoda ilen ember ked, ilen este?

Boris: Csak menjen kend isten adta — beteg van a háznál.

Kuruzs: De nékem mint ha rémlene
Hogy ez az úr ki a fene!

Samu: Jaj édes atyám uram, édes atyám uram! de régen nem láttam édes uram atyámat. Nini, édes asszonyám beteg. — Hozott-é nékem valamit a vásárról?

Karnyó: Hoztam, édes fiam; nesze, ez az utolsó kenyeremnek a maradéka; ezt megbecsűljük, mert a te apádnak aranyaknál is becsesebb volt ez. Piskóta gyanánt edd ezt, édes fiam. Te valál, aki legelőször megesmertél — te aki magadat is alig esmered: mások pedig okosabb létekre, ihol három esztendő alatt elfelejtettek. Csak édes fiam, nem tagadhatja meg magát a természet. Az vagyok én, akinek te gondolsz, ennek a háznak ura, én, én a szerencsétlen Karnyó.

Boris: Ah Jészusz! hol jár a mi jó urunk? bizony talán épen az égből szállt le erre a szomorú napra.

Kuruzs: Igaz, hogy ez szomorú nap,
Ím kell doctor, hóhér és pap.

KARNYÓ: Az igaz, édes Boriskám, az égből szállottam hozzátok, mert az ég karjai vezéreltek engem minden útaimban. Ihol tudjátok, hogy én, most három esztendeje lesz, kereskedés végett Grécbe kimentem, és akkor Gréc és Trieszt között az akkori időben az ottan kóborló franciáktól — ah! még mostan is előttem a vérszopó tigrisek képe — elfogattattam, mindenemet feldúlták, még a rajtam valót is lehúzták — csak egy fillért se hagytak nálam. Én, mint afféle kereskedő ember eleget protestálgattam nékiek — de azokba az emberiséget levetkezett emberekbe semmi indúlat nem találkozott. Én a kétségbeesés miatt össze találtam kapni tisztiekkel, aki csak annyival különbözött a tartományt pusztító harambasától, hogy selyem posztóból volt a kaputja. Szóról szóra ment a dolog, már akkor — bilincsre voltam téve. Ugy bánnak ezek a hatalmokba esett jámborral — engemet a kétségbeesés és méltatlan velem való bánásokra vitt — nemzetjeket, vad erkölcseiket, sőt neveket is kárhoztattam: mit nyertem vele? A vezér kvártélyára behurcoltak, engem anarchistának, aristocratának, royalistának, a köz csendesség megháborítójának, emigránsok barátjának, az egyenlőség ellenségének, a nemzeti jussok felforgatójának, az emberiség mocskának — és még isten tudná elől számlálni, minek is neveztek: engemet minden mentségem nélkül fogságra Mantuába küldöttek, abba a várba, amelyet ők az ő kevély lelkekhez képest győzhetetlennek tartottak.

LÁZÁR: S Mantuába volt az úr, principális uram? hallottam, az erős város — ott szakad a Nilus a Mozelába — de nem tudom melik országba vagyon — azt bizony nem tudom.

KURUZS: Hüm! Mantuja est Mantuja,
Non procul a Genuja,
Scit jam dominatio tuja
Merre nyílik kapuja.

Samu: Hahahaha! — Alléluja.

Karnyó: Itt voltam én fogva, édes fiaim, sok olyan érdemes emberekkel, akik az ott uralkodó eszelősségnek barátai nem voltak. Sok józan életű, józan erkölcsű emberekkel szenvedtem én együtt, akiket a világgal játszó franciák az emberiség pártfogása mellett az emberiség ellen üldöznek és sanyargatnak: de hálá légyen a mindeneket bölcsen vezérlő istennek — eljött valahára az az idő, amelybe a világnak három hatalmas császárja az oceánusoknak megtántoríthatatlan monarchájával felkölt az emberiségnek közügye mellett, a neki bizakodott gonoszságot valahára megtanította — a hadnak, az igazságnak — az emberiség erejét, hatalmát, méltóságát, rettegni, tisztelni és istenleni.

Samu: Kuruzs uram, találja ki, mit eszem én ma?

Kuruzs: Hallgass gyerek — Mert rád verek
Kukhert eszel — Hallgass gyerek.
Samuka! légy kuka.

Karnyó: Eljött valahára az az idő, hogy a mi hatalmas seregeink megreszkettették a franciák alatt az Alpeseket és a Páduss partjait, és Kray Mantuát megvette. Kray, ama magyar hadivezér, aki, mint régi magyarjaink, csak szótárokból esmeri a félelmet — ez a történet oly kedves volt, oly örvendetes, mint amilyen szomorú a franciáknak. Mi mindnyájan kiszabadúltunk, és passust nyertünk. Magam pedig úti költséget is némely jószívű haditisztektől, kik itt Kanizsán szegény házamnál megfordúltak. Az isten éltesse kedves fejedelmünket, a több szövetséges társakkal! Éljen a vitéz Kray, Mantua meggyőzője; éljenek hadi seregeink mindnyájan, s légyenek szerencsések. — De, édes fiam, a sok szóbeszéd között majd el is felejtkezem az öreg anyátokról. Hát az él-é, vagy hal az isten adta?

Boris: Megholt!

Karnyó: Meg? az isten nyugossza meg. — Hány hónapja vagy esztendeje?

LÁZÁR: Principális uram! most hal épen az asszony, épen most van halott.

KURUZS: Megholt, megholt; és miatta
Már az ördög elragadta
E két urat is magához!
Jó lábot a stafétához!!

BORIS: Az asszony arsenicumot vett be.
LÁZÁR: Ez az úr agyon lőtte a másikat, nagy harag volt, egyéb semmi sem.
SAMU: Dejszen nem haragudott, mert magát is agyon lőtte.
KARNYÓ: Istenem uram! miért is vezéreltél haza! Tömlöcből kriptába jöttem. Oh szomorú este! oh halálos pádimentom! *(Elájul.)*

III. JELENÉS.

A TÜNDÉR:

A János pap országába,
Hol nincs semmi aggodalom,
Tündérek szép királynéja,
Gyémánt palotába lakom.
Legtöbb csudát, karakallát
Gyémánt palotába lakom.
Az éjjeli ágyba teszek.
Bámul az emberi szem,
Példa ez a furcsa gyerek.

IV. JELENÉS.

A TÜNDÉRFI.

TÜNDÉRFI: Tündérek szép királynéja
Imé lételt szerze nékem!
TÜNDÉR: A szem látja, de nem tudja,
Hogy származtál, szép gyermekem,

TÜNDÉRFI: Mit parancsolsz?
TÜNDÉR: Minek is szólsz?
Már tudhatod, mit cselekedj,
Ha Tündér vagy, tudnod is kell.
Mégis itt állsz? Huncfut, eredj!
TÜNDÉRFI: Hogy azt a négy —
TÜNDÉR: Fantastákat —
TÜNDÉRFI: Észre hozzam.
TÜNDÉR: Észre hozzad,
Huncfut, eredj!
TÜNDÉRFI: Vén lant, még meg nem gebedtél,
(az asszonyhoz) Álompor volt, amit ettél.
Kelj fel frissen, mert majd adnak!
Főzz vacsorát az uradnak — Fálelilela!
(Tipptopphoz) Be bolond vagy, hogy megholtál;
(Lipitlottyhoz) De te még bolondabb voltál.
(Kettőjökhöz) Per deum! majd mit is mondok?
Keljetek fel, vén bolondok!
Fálelilela!
(Karnyóhoz) Kelj fel, verj rá a banyára,
Mért nem várt jó vacsorára.
(A többihez) Ti is itten mit strázsáltok,
Serti, furti . . . az anyátok!
Fálelilela!

KARNYÓ: Ehetném ám, kincsem.
KARNYÓNÉ: Van egy izé —
LIPITLOTTY: Haragszik-é az úr?
TIPPTOPP: Haragszom-é?
Boris! legyünk mi egy testek.
LÁZÁR: Fiát, fiát!
SAMU: Jól lakjunk lencsével.
KURUZS: De lesz-é hát?

———

TARTALOM.

Lilla.

Anakreoni dalok.

Ódák.

Dorottya.
